

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

Գ. ԴԱՍԱՐԱՆ

ԴԱՏԱԻՈՐՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՆ

ԴԱՏԱԻՈՐՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՕՆԸ

Աստուած նախ պարզ անհատներով, յետոյ նահապետներով, ապա առաջնորդներով եւ դատաւորներով եւ ի վերջոյ թագաւորներու միջոցաւ կառավարեց Իսրայէլի ժողովուրդը:

Դատաւորներու պաշտօնն էր ժողովուրդը զգուշացնել հեթանոսութենէ եւ հեթանոսական սովորութիւններէ:

Իսրայէլացիք Եգիպտոսէն իրենց դատաւոր Մովսէսի առաջնորդութեամբ ազատագրուելով երբ դուրս ելան, Մովսէս անապատին մէջ քառասուն տարի Աստուծոյ օրէնքներով կառավարեց ժողովուրդը: Մովսէսին յաջորդեց Յեսու: Յեսու դատաւորի օրով, Իսրայէլացիք տիրելով Քանանու երկրին մեծ մասին, հոն հաստատուեցան: Յեսուի յաջորդեցին մեծ ու փոքր այլ դատաւորներ որոնց պաշտօնն էր Աստուծոյ օրէնքներով կառավարել ժողովուրդը եւ զգուշացնել հեթանոսական վարք ու բարքէ, պաշտամունքէ եւ սովորութիւններէ: Անոնք ցկեանս կը պաշտօնավարէին եւ օրէնսդրական բացարձակ իշխանութիւն ունէին: Անոնց պաշտօնը կրօնական եւ քաղաքական էր, այսինքն՝ դատաւորները թէ քահանայապետներ եւ թէ քաղաքական առաջնորդներ էին:

Դատաւորներու տիրապետութեան շուրջ 250-300 տարիներու ընթացքին, եօթը մեծ կամ նշանաւոր դատաւորներ՝ Գոթոնիէլ, Աւովդ, Դեպորա, Գեդէոն, Աբիմելէք, Յեփթայէ, Սամփսոն եւ ութը փոքր դատաւորներ՝ Սամեգար, Թովղա, Յայիր, Աբեսսան, Ելոն, Աբդոն, Հեդի եւ Սամուէլ իշխեցին Իսրայէլի վրայ:

ՄԱՄՓՍՈՆ

(Դատ. 13-16)

Նշանաւոր դատաւորներէն էր Մանուէի որդի Սամփսոնը: Աստուծոյ հրեշտակը պատուիրած էր Մանուէի կնոջ, որ որդի մը պիտի ունենայ: Անոր գլխուն մազերը պիտի չկտրուին, որովհետեւ անիկա Աստուծոյ ուխտաւորը պիտի ըլլայ եւ որպէս դատաւոր, Իսրայէլը Փղշտացիներու ձեռքէն պիտի ազատէ:

Երբ մանուկը ծնաւ անոր անունը Սամփսոն դրին եւ Տիրոջ հրեշտակին խօսքին համեմատ մազերը չկտրեցին: Աստուած օրհնեց Սամփսոնը եւ ան շատ զօրաւոր ու կտրիճ երիտասարդ մը եղաւ:

Սամփսոն երբ դատաւոր եղաւ, Փղշտացիք թշնամի էին եւ կը նեղէին Իսրայէլացիները: Սամփսոն իր քաջութեամբ իր դատաւորութեան շրջանին, մեծ վնասներ հասցուց Փղշտացիներուն: Սամփսոն օր մը երբ Թամնաթա Փղշտացիներու շրջանը կ'երթար, ճամբան առիւծի մը հանդիպելով քաջբար կռուեցաւ եւ սպաննեց առիւծը:

Սամփսոն հակառակ իր ծնողաց, ամուսնացաւ Փղշտացի աղջկայ մը հետ: Սակայն աղջկան հայրը, Սամփսոնի բացակայութեան իր աղջիկը ուրիշ մարդու մը հետ ամուսնացուց: Սամփսոն երբ իմացաւ, սաստիկ բարկացաւ իր աներոջ ու Փղշտացիներուն դէմ, եւ իր վրէժը առնելու համար երեք

հարիւր աղուէսներու պոչերուն ջահ կապելով գանոնք արձակեց Փղշտացիներու արտերուն մէջ: Աղուէսները ասդին անդին վազելով, Փղշտացիներուն հունձքերը այրեցին: Փղշտացիք իրենց կրած վնասները տեսնելով, գայրացան եւ Սամփսոնին կինը եւ անոր հայրը բռնելով կրակով այրեցին: Ապա մեծ թիւով եկան եւ Իսրայէլացիներէն պահանջեցին իրենց յանձնել Սամփսոնը: Իսրայէլացիք վախնալով, կապեցին Սամփսոնը ու յանձնեցին Փղշտացիներուն: Սակայն Աստուծոյ Հոգին Սամփսոնի վրայ գալով, կոտրեց ձեռնակապերը եւ գետնէն իշու չորցած ծնօտ մը առնելով հազար Փղշտացի սպաննեց, մնացեալները ցիրուցան ըլլալով փախան:

Իշու ծնօտով հազար Փղշտացի սպաննեց

Սամփսոն քսան տարի դատաւորութիւն ըրաւ իր ազգին: Փղշտացիք շարունակ միջոցներ կը փնտռէին Սամփսոնը սպաննելու, սակայն չէին յաջողեր:

Դժբախտաբար Սամփսոն յաճախ կը սայլթաքէր ու կը մեղանչէր եւ այդ մեղանչումները ի վերջոյ պատճառ եղան իր կործանման: Կը պատմուի թէ օր մը երբ Սամփսոն Գազաի մէջ գէշ կնոջ մը տունն էր, Փղշտացիք իմանալով քաղաքի պարիսպին դռները գոցեցին, որպէսզի առաւօտուն բռնէին եւ սպաննէին Սամփսոնը: Սամփսոն զգալով կէս գիշերին ելաւ ու քաղաքի պարիսպին հսկայ երկու դռները իրենց նիզերով միասին քանդեց եւ դռները կռնակը առնելով քաղաքէն դուրս լերան գլուխը հանեց ու հոն ձգելով գնաց:

Ուրիշ օր մը Սամփսոն Դալիլա անունով Փղշտացի կնոջ մը հետ ուզեց կենակցիլ: Փղշտացի նախարարները առիթը յարմար նկատելով իւրաքանչիւր նախարար Դալիլայի խոստացաւ հազար հարիւր կտոր արծաթ տալ եթէ ան կարողանար իմանալ Սամփսոնի գորութեան աղբիւրը: Երեք ձախող փորձերէ եւ անվերջ պնդումներէ ետք, երբ ի վերջոյ Դալիլա յաջողեցաւ իմանալ թէ Սամփսոնի գորութեան աղբիւրը

անոր երկար մազերն են, իր ծունկերուն վրայ քնացնելէ ետք Սամփսոնը, անոր գլխուն եօթը բաժին մազերը կտրեց ու լուր տուաւ Փղշտացիներուն որպէսզի գան եւ ձերբակալեն:

Սամփսոնի մազերը կտրուելէ ետք, իր զօրութիւնը կորսնցուց:

Փղշտացիք Սամփսոնը փռնեցին, անոր աչքերը փորեցին եւ Գագա տանելով բանտարկեցին:

Ժամանակի ընթացքին, Սամփսոնի գլխուն մազերը սկսան աճիլ ու երկննալ:

Օր մը Փղշտացիք երբ իրենց Դագոն աստուծոյ մեհեանէն ներս հաւաքուած էին, զոհ մատուցանելու եւ ուրախանալու համար, բերել տուին Սամփսոնը որպէսզի ծաղրանքի առարկայ դարձնեն, պարել տան ու վրան խնդան:

Սամփսոն իր ձեռքը բռնող պատանիէն խնդրեց որ կռթնելու համար գինք տանի մեհեանը եւ շէնքը վեր պահող սիւներուն:

Մեհեանէն ներս երեք հազարէ աւելի Փղշտացիներ, Սամփսոնը պարեցնելով կը ծաղրէին ու Սամփսոնի վրայ կը խնդային: Սամփսոն կը ցաւէր իր այս վիճակին ու կը գղջար իր կատարած յանցանքներուն եւ սխալ գործերուն, որոնց պատճառով կորսնցուցած էր Աստուծոյ օգնութիւնն ու զօրութիւնը: Յանկարծ Սամփսոն սրտին խորերէն Աստուծոյ աղաղակեց եւ ըսաւ. «Ո՛վ Տէր Աստուած, յիշէ զիս եւ զօրացուր քու ծառադ որպէսզի անհաւատ Փղշտացիներէն վրէժս առնեմ»: Աստուած լսեց Սամփսոնի աղօթքը: Սամփսոն շէնքը վեր պահող երկու հսկայ սիւներուն մէջտեղը

կայնելով երկու ձեռքերով զանոնք բռնեց եւ ամբողջ ուժով հրելով կործանեց մեհեանին սիւները եւ ամբողջ շէնքը սարսելով փլաւ ու հազարաւոր մարդիկ փլատակներու տակ մնալով մեռան:

Սամփսոնի եղբայրներն ու ազգականները այս մեծ դէպքը իմանալով Գազա եկան եւ փլատակներու տակէն Սամփսոնի մարմինը հանելով տարին ու իր հօրը գերեզմանին մէջ թաղեցին:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Իսրայէլացիք ժամանակի ընթացքին ունեցան երբեմն արժանաւոր ու երբեմն ալ անարժան առաջնորդներ: Աստուած զինք սիրող ազգերուն, դարու պահանջքին համեմատ կու տայ յարմար եւ արժանաւոր առաջնորդներ, ինչպէս հայ ազգը ունեցած է Գրիգոր Լուսաւորիչներ, Ներսէսներ, Սահակ-Մեսրոպներ, Վարդաններ եւլն.:

Սամփսոն ալ Աստուծոյ կողմէ օժտուած էր ֆիզիքական բացառիկ ուժով, զոր պարտական էր գործածելու իր ժողովուրդի բարօրութեան եւ ազգի պաշտպանութեան համար: Սակայն ան յաճախ Աստուծոյ պատուէրին եւ իր կոչումին հակառակ շարժելով սայթաքեցաւ ու իրեն կին ընտրեց հեթանոս աղջիկներ, եւ ի վերջոյ իր ազգին թշնամի Դալիլայի հետ կենակցելով ինկաւ անոր ծուղակին մէջ: Անխոհեմութեամբ անոր յայտնեց իր զօրութեան գաղտնիքը եւ այդ պատճառով ողբալի վախճան մը ունեցաւ: Եթէ Սամփսոն սխալ ընթացք չունենար, Աստուած աւելի մեծ ու փառաւոր յաղթանակներ պիտի շնորհէր իրեն եւ իր ազգին:

Ազգ մը միշտ կարիքը ունի կարող, հաւատաւոր, աստուածավախ եւ ժողովրդանուէր առաջնորդներու: Եկեղեցականները, քաղաքական գործիչները, գրագէտները, խմբագիրները, հրապարակախօսները ազգի մը առաջնորդներն են, որոնց մտաւորական եւ բարոյական ըմբռնումէն ու արժանիքներէն կախեալ է այդ ազգին բարոյական մակարդակը:

Չարցունքներուն պատասխանէ՛:

- 1.– Աստուած ժամանակի ընթացքին ի՞նչ տեսակ առաջնորդներով կառավարեց Իսրայէլի ժողովուրդը:
- 2.– Ի՞նչ էր դատաւորներու պաշտօնը:
- 3.– Դատաւորներու պաշտօնը միայն կրօնակա՞ն էր:
- 4.– Թուէ՛ մի քանի նշանաւոր դատաւորներու անունները:
- 5.– Տիրոջ հրեշտակը ի՞նչ պատուիրեց Մանուէի կնոջ:
- 6.– Սամփսոն երբ Թամնաթա քաղաքը կ'երթար ճամբան ինչի՞ հանդիպեցաւ:
- 7.– Սամփսոն կնութեան համար ո՞ր ազգէն աղջիկ առաւ:
- 8.– Սամփսոն ինչպէ՞ս այրեց Փղշտացիներուն հունձքերը եւ ինչո՞ւ համար:
- 9.– Սամփսոն իշու ծնօտով քանի՞ Փղշտացի սպաննեց:
- 10.– Սամփսոն իր ազգին վրայ քանի՞ տարի դատաւորութիւն ըրաւ:
- 11.– Փղշտացի նախարարները ի՞նչ առաջարկեցին Դալիլայի:
- 12.– Մազերը կտրուելէ ետք Սամփսոն ի՞նչ եղաւ:
- 13.– Փղշտացիները Սամփսոնը բռնելով ի՞նչ ըրին:
- 14.– Փղշտացիք ինչո՞ւ Սամփսոնը բերել տուին իրենց Դագոն չաստուծոյ մեհեանէն ներս:
- 15.– Սամփսոն մեհեանին մէջ խաղալու ատեն զղջալով ի՞նչ խնդրեց Աստուծմէ:
- 16.– Սամփսոն ինչպէ՞ս փլցուց մեհեանին շէնքը:
- 17.– Որո՞նք եկան ու Սամփսոնի մարմինը առնելով ո՞ւր թաղեցին:

Սամսոնն օր մը երբ թամնաթա Փղշտացի-ներու շրջանը կ'երթար, ճամբան առիւծի մը հանդիպելով քաջարար կռուեցաւ եւ սպաննեց առիւծը:

Մամփսոն շէնքը վեր պահող երկու հսկայ սիւներուն մէջտեղը կաշնելով երկու ձեռքերով գանոնք բռնեց եւ ամբողջ ուժով հրելով կործանեց մեհեանին սիւները եւ ամբողջ շէնքը սարսելով փլաւ ու հագարաւոր մարդիկ փլատակներու տակ մնալով մեռան:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄԱՐԳԱՐԷ

(Ա. Թագաւորաց 1-7)

Սամփսոնի մահէն ետք, Ահարոնի ցեղէն Հեղի անուն մէկը դատաւորութիւն ըրաւ: Իսկ անոր երկու որդիները որոնք քահանայութիւն կ'ընէին, իրենց պաշտօնը չարաչահելով անօրէնութիւն կ'ընէին եւ մեղսալից կեանք կ'ապրէին: Հեղի թէեւ կը խրատէր, սակայն թոյլ եւ յաճախ անտարբեր ըլլալով անոնց գործած սխալներուն եւ մոլութիւններուն նկատմամբ, զանոնք քահանայական պաշտօնէ չարձակեց. այդ իսկ պատճառաւ, Աստուած պատժեց Հեղին եւ անոր երկու որդիները, որոնք փղշտացիներու դէմ մղուած պատերազմին սպաննուեցան: Հեղի քահանայապետ երբ իր որդիներուն մահուան լուրը առաւ, իր աթոռէն ինկաւ ու յանկարծամահ եղաւ:

ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԾՆՈՒՆԴՆ ՈՒ ԴԱՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ղեկտացւոց ցեղէն Աննա անուն աստուածավախ եւ բարեպաշտ կին մը կար: Չաւակ չունենալուն շատ տխուր էր: Օր մը Աննա տաճար գնաց եւ լալով Աստուծոյ աղօթեց, որ եթէ իրեն մանչ գաւակ մը պարգեւէ, զայն Աստուծոյ ծառայութեան պիտի նուիրէ: Աստուած լսեց Աննայի աղօթքը եւ իրեն մանչ գաւակ մը շնորհեց: Երբ մանուկը կաթէն կտրուեցաւ ու բաւական մեծցաւ, Աննա իր գաւակը տաճար տարաւ եւ յանձնեց Հեղի քահանայապետին ու ըսաւ. «Ուխտի այս իմ գաւակս Տիրոջ ծառայութեան կը յանձնեմ: Թող անիկա իր բոլոր կեանքը Աստուծոյ փառքին համար ծառայէ»:

Հեղի քահանայապետր օրհնեց Աննան եւ անոր ամուսինը ու մաղթեց որ Աստուած ուրիշ զաւակներ ալ պարգեւէ իրենց: Հետագային Աստուած անոնց շնորհեց երեք մանչ եւ երեք աղջիկ զաւակներ:

Սամուէլ տաճարին մէջ Աստուծոյ շնորհքով եւ իմաստութեամբ կ'աճէր ու կը զարգանար:

Իսրայէլացիք այս ժամանակամիջոցին իրենց մեղքերուն պատճառաւ Փղշտացիներէն թէ պարտութիւն կրեցին եւ թէ Տապանակ Ուխտին գերի տարուեցաւ: Սակայն երբ երկնահաս աղէտներու ենթարկուեցան եւ զանազան հիւանդութիւններով վարակուեցան ու փորձանքներ անպակաս եղան, Փղշտացիներ ստիպուեցան Ուխտի Տապանակը վերադարձնել Իսրայէլացիներուն:

Աստուծոյ Տապանակին (Սուրբ Խորան ուր կը գտնուէին Մովսէսի Տասնարեայ երկու տախտակները, Ահարոնի ծաղկեայ զաւազանը եւ սափոր մը մանանայ), վերադարձէն ետք, անցնող քսան տարիներու ընթացքին, Իսրայէլացիներ փոխանակ հաւատարմօրէն ծառայելու Աստուծոյ, օտար աստուածներ եւ կուռքեր պաշտեցին, որու հետեւանքով ալ բազում նեղութիւններ կրեցին: Այդ ժամանակ Սամուէլ արդէն մեծցած էր ու Աստուծոյ օրէնքներով դաստիարակուած ըլլալով նախանձախնդիր երիտասարդ մարգարէ դարձած էր: Իսրայէլացիք անդրադառնալով իրենց գործած մեղքերուն եւ ազատուելու համար նեղութիւններէ եւ Փղշտացիներու ճշմունքներէն, ի վերջոյ զղջացին եւ

Սամուէլի դիմելով խնդրեցին որ ան որպէս մարգարէ ուղղութիւն եւ ելք ցոյց տայ:

Սամուէլ հրամայեց կործանել կուռքերը եւ ծոմապահութեամբ աղօթել: Աստուծոյ առջեւ խոստովանիլ իրենց մեղքերը, միայն զԱստուած պաշտել ու Անոր զոհ մատուցանել:

Իսրայէլի ժողովուրդը գործադրելէ ետք Սամուէլի աստուածահաճոյ հրամանները, մեծ յաղթանակ տարաւ Փղշտացիներուն դէմ:

Սամուէլ մինչեւ խոր ծերութիւն դատաւորութիւն ըրաւ Իսրայէլի ազգին եւ ժողովուրդը առաջնորդեց Աստուծոյ օրէնքներով:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Յեղի քահանայ չկրցաւ իր զաւակները Աստուծոյ երկիւղով կրթել, ու հոգեւոր դաստիարակութիւն ջամբել. հետեւաբար Աստուած պատժեց թէ՛ զինք եւ թէ՛ իր զաւակները: Իր զաւակները լաւ չկրթող ծնողք մը, յանցաւոր է Աստուծոյ առջեւ:

Իսկ Սամուէլի մայրը Աննա, բարեպաշտ եւ աստուածավախ ըլլալով, իր զաւակը Աստուծոյ երկիւղով եւ հաւատքով դաստիարակեց: Ծնողք մը դրական կամ ժխտական մեծագոյն ազդեցութիւնը կրնայ ունենալ իր զաւակին նկարագրի կազմաւորման մէջ:

Իսրայէլացիներ Արարիչ Աստուածը պաշտելով հանդերձ, յաճախ կը փորձուէին պաշտել դրացի ազգերու կուռքերը եւ հեթանոսներու ապրելաձեւը կ'ընդօրինակէին ու Աստուծոյ աչքին մեղսալից կեանք կ'ապրէին: Աստուած զիրենք ուշքի բերելու եւ զգաստացնելու համար, իր պաշտպանութիւնը եւ օրհնութիւնը կը զլանար եւ կը մատներ թշնամի Փղշտացիներուն ձեռքը: Սակայն երբ զղջային իրենց մեղքերէն ու դառնային չար ճամբաներէն՝ Աստուած կ'ողորմէր իրենց եւ կ'ազատէր թշնամիներու հարուածներէն:

ԶԱստուած ուրացող եւ Աստուծմէ հեռացող ոեւէ ժողովուրդ,

կը լքուի եւ միշտ նեղութեան ու թշուառութեան կը մատնուի:

Աստուած կ'ողորմի, բարգաւաճ կեանք, յաջողութիւն եւ բարօր կեանք կը պարգեւէ այն ազգերուն եւ ժողովուրդներուն, որոնք Աստուծոյ օրէնքներուն եւ կամքին համապատասխան կեանք կը վարեն: Ազգեր, ժողովուրդներ ու պետութիւններ երբ նեղութեան մատնուին, Աստուած կ'ողորմի, կը խնայէ եւ զանոնք ամէն տեսակի փորձանքներէն կ'ազատէ, պայմանաւ որ անոնք զղջան իրենց մեղքերուն համար եւ չարութենէ ետ դառնան:

Չարցումներուն պատասխանէ՛:

1.— Աստուած ինչո՞ւ պատժեց Չեղի քահանան եւ իր երկու որդիները:

2.— Ծնողք մը ինչպէ՞ս դրական կամ ժխտական ազդեցութիւն կրնայ ունենալ իր զաւակին նկարագրի կազմաւորման մէջ:

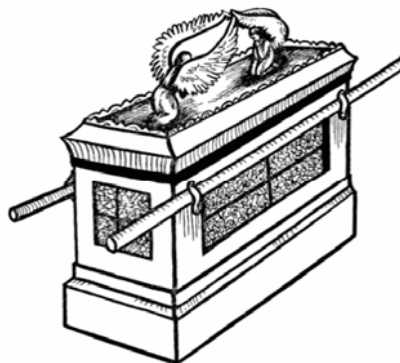
3.— Աննան ինչո՞ւ տաճար գնաց եւ ի՞նչ խոստացաւ:

4.— Աննան իր զաւակը տաճար տանելով յանձնեց Չեղի քահանային եւ ի՞նչ ըսաւ:

5.— Ինչո՞ւ իսրայէլացիք փղշտացիներէն պարտութիւն կրեցին եւ Տապանակ Ուխտին գերի տարուեցաւ:

6.— Իսրայէլացիք երբ անդրադարձան իրենց գործած մեղքերուն, զղջացին եւ Սամուէլի դիմելով ի՞նչ խնդրեցին:

7.— Սամուէլ ի՞նչ հրամայեց:

Մամուէլ Աստուծոյ շնորհքով եւ իմաստութեամբ կ'աճէր ու կը զարգանար:

ՍԱԻՈՒՂ ԱՌԱՋԻՆ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Ա. Թագաւորաց 8:,9:,10:,11:,13:,14:,15:, 16:)

Երբ Սամուէլ մարգարէն ծերացաւ, ժողովուրդին մեծաւորները Սամուէլի ներկայանալով, դրացի ազգերու օրինակով, որոնք Թագաւոր ունէին, Սամուէլէն պահանջեցին որ իրենց վրայ Թագաւոր նշանակէ:

Ժողովուրդին այս առաջարկը շատ գէշ ազդեց Սամուէլին, որովհետեւ Աստուած կը Թագաւորէր Իսրայէլի ազգին վրայ եւ գանոնք կը պաշտպանէր իրենց թշնամիներէն եթէ երբեք կուռքեր պաշտելով մեղք չգործէին: Սամուէլ տեղի տալով ժողովուրդի պահանջին, խոստացաւ իրենց վրայ իշխող յարմար Թագաւոր մը նշանակել:

Այս ատենները Բենիամինի ցեղէն Սաւուղ անուն կտրիճ եւ բարձրահասակ երիտասարդ մը, իր ծառային հետ տունէն դուրս ելած էր իր հօրը էջերը փնտուելու համար: Սաւուղ փնտուտուքի ճամբուն վրայ կը հանդիպի Սամուէլի: Սամուէլ երբ տեսաւ Սաւուղը հիացաւ անոր արտաքին գօրաւոր կազմուածքին ու տեսքին ու գինք Թագաւորութեան պաշտօնին յարմար նկատելով, Աստուծոյ հրամանով անոր գլխուն վրայ օրհնուած սուրբ իւղ թափեց ու Թագաւոր օծեց: Սաւուղ Թագաւոր օծուելէ ետք, ստացաւ Աստուծոյ սուրբ Հոգին: Ու երբ Սամուէլ մարգարէ Սաւուղը ժողովուրդին ներկայացուց, մարդիկ անոր գեղեցիկ դէմքը եւ յաղթանդամ արտաքինը տեսնելով միաբերան «կեցցէ արքան» պողացին, եւ այսպէս Սաւուղ Իսրայէլի վրայ Թագաւոր եղաւ:

ՍԱԻՈՒՂԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՆՈՒԹԻՒՆԸ ԻԲՐԵԻ ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԴԷՄ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ Սաւուղ թագաւոր եղաւ, շատ չանցած Ամմոնացւոց թագաւորը Իսրայէլացիներու դէմ պատերազմի ելաւ: Սաւուղ իր բանակը երեք գունդի բաժնելով Ամմոնացիներու դէմ քաջաբար պատերազմեցաւ ու մեծ յաղթանակ տարաւ:

Սաւուղ թագաւոր թէեւ քաջ էր, սակայն յաճախ ինքնագլուխ կը գործէր եւ Սամուէլ մարգարէի իմաստուն խօսքերէն ու փորձառութենէն դաս չէր առներ:

Ամմոնացիներու պարտութենէն ետք, այս անգամ Փղշտացիներ, Իսրայէլացիներու դէմ պատերազմական պատրաստութիւններ տեսան: Սամուէլ մարգարէն Սաւուղին լուր դրկած էր որ մինչեւ իր գալը սպասէր, որպէսզի անձնապէս Իսրայէլացւոց բանակի յաղթանակին համար զոհ մատուցանէր: Սակայն երբ Սամուէլ ուշացաւ, Սաւուղ ինք Աստուծոյ զոհ մատուցանեց: Սամուէլ մարգարէ գալով երբ իմացաւ Սաւուղի ըրածը, գայրացած ըսաւ Սաւուղի. «Քանի որ դուն Տէր Աստուծոյ պատուիրանը չպահելով անհնազանդ գտնուեցար, Աստուած ալ թագաւորութիւնդ քեզմէ պիտի առնէ»:

ՍԱԻՈՒՂԻ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԴԷՄ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ամաղէկացիները հեթանոս, չար ազգ մըն էին եւ թշնամի Իսրայէլացիներուն: Անոնք յաճախ յարձակելով Իսրայէլացիներու վրայ նեղութիւն կ'ուտային եւ վնաս կը հասցնէին: Ազատելու համար անոնց ճնշումներէն եւ յարձակումներէն, Սամուէլ մարգարէ Աստուծոյ անունով պատուիրեց Սաւուղին, որ զօրք հաւաքէր եւ պատերազմէր Ամաղէկացիներուն դէմ եւ Աստուծոյ կամքով բոլորը սուրէ անցընէր, նոյնիսկ չխնայեր անոնց անասուններուն եւ աւար չառնէր, որովհետեւ Ամաղէկի չար ազգն ու անոր ինչքերը նզովուած էին Աստուծոյ կողմէ:

Սաւուղ բազմահազար զօրքի գլուխն անցնելով, յարձակեցաւ Ամաղէկացիներու վրայ եւ մեծ ջարդ մը տուաւ: Պատերազմի աւարտին տեսնելով անոնցմէ մնացած ճոխ աւարը, ու հակառակ Աստուծոյ պատուէրին՝ Սաւուղ մեռցնել չտուաւ այլ իւրացուց Ամաղէկացիներէն գրաւուած գէր ոչխարներն ու արջառները:

Սամուէլ մարգարէ երբ իմացաւ Սաւուղի ըրածը, դէմ յանդիման գալով Սաւուղի ըսաւ. *«Քանի որ դուն Տիրոջ խօսքը մերժեցիր, Տէրն ալ քեզ մերժեց, այսուհետեւ քեզմէ պիտի առնուի թագաւորութիւնդ»:*

Այս դէպքէն վերջ, Աստուած Սամուէլի ըսաւ. *«Քանի որ ես մերժեցի որ Սաւուղ Իսրայէլի վրայ թագաւորէ, ելի՛ր եղջիրդ իւղով լեցուր ու գնա Բեթղեհէմացի Յեսսէի քով, որովհետեւ անոր որդիներէն մէկը թագաւոր ընտրեցի»:*

Յեսսէ տան մէջ գտնուող իր եօթը որդիները կարգով Սամուէլի ներկայացուց: Սակայն Աստուած Սամուէլին յայտնեց թէ անոնցմէ ոեւէ մէկը յարմար չէր: Սամուէլ նաեւ իմացաւ որ Յեսսէի ամենէն պզտիկ տղան՝ Դաւիթը հոն ներկայ չէ, ան բացօղեայ դաշտ գացած հօրը ոչխարները կ'արածէ: Սամուէլ երբ դաշտէն բերել տուաւ Դաւիթը ու իրեն ներկայացաւ, Աստուած ըսաւ Սամուէլին. *«Ելի՛ր, ու Դաւիթը թագաւոր օծէ»:*

Սամուէլ իւղով լեցուն եղջիրը առաւ եւ Դաւիթի գլխուն թափելով գայն թագաւոր օծեց:

Ժամանակի ընթացքին, Սամուէլի եւ Սաւուղի միջեւ անհանդուրժողութիւնը խորացաւ, ու մանաւանդ Սաւուղի անհնազանդութեան եւ մեղքերուն պատճառաւ, անոր վրայ չար ոգի գալով նեղութիւն կու տար: Սաւուղի պալատական սպասաւորները իրեն խորհուրդ տուին որ լաւ քնար նուագող մը բերեն պալատ, որպէսզի չար ոգին նեղութիւն տուած ատենը, քնարին ձայնը ունկնդրելով հոգեկան հանգստութիւնը եւ անդորրութիւնը վերագտնէ: Երկար փնտռտուքէ ետք, Դաւիթը պալատ հրաւիրեցին, որպէսզի երբ չար ոգին սկսէր Սաւուղը նեղել, Դաւիթ իր քնարը նուագելով եւ քաղցրաձայն սաղմոսներ երգելով հանգստացնէր Սաւուղի խռոված հոգին:

*Մինչ այդ ժամանակ, Սաւուղ անտեղեակ էր որ Սամուէլ մարգարէ
Դաւիթը թագաւոր օծած էր Իսրայէլի վրայ:*

*Դաւիթ ժամանակ մը Սաւուղին պալատը մնայէ ետք, իր հօրը քով
վերադարձաւ եւ դարձեալ սկսաւ արածել իրենց ոչխարները:*

*Յետագային Դաւիթի յաղթանակները պատճառ եղան որ ան մեծ
ժողովրդականութիւն վայելէ: Իսկ Փղշտացիներու դէմ մղուած մէկ
պատերազմին, երբ Սաւուղ իր որդւոյն Յովնաթանի եւ երկու եղբայր-
ներով սպաննուեցան, Դաւիթ թագաւոր հռչակուեցաւ:*

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

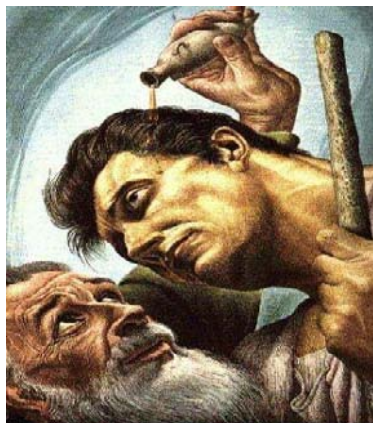
1) Սաւուղ թագաւոր օծուելէ ետք երբ Աստուծոյ Յոգին իր
վրայ եկաւ, ան կրցաւ մեծամեծ գործեր ընել Տիրոջ փառքին եւ
իր ազգին բարօրութեան համար: Մենք ալ մեր ազգին ու
եկեղեցիին ծառայելու համար պէտք ունինք Աստուծոյ շնորհքին
եւ Ս. Յոգիի զօրութեան:

2) Սակայն Սաւուղ երբ անհնազանդութեամբ Աստուծոյ
օրէնքներէն ու պատուիրաններէն շեղեցաւ, Աստուծոյ Յոգին իրմէ
հեռացաւ: Հաւատացեալին պարտականութիւնն է հնազանդիլ Աս-
տուծոյ եւ կատարել Անոր պատուիրանները: Ով որ Սաւուղի նման
Աստուծոյ պատուէրները չի գործադրեր, եւ զարտուղի միջոց-
ներով կ'ուզէ նիւթական շահեր ապահովել՝ զանոնք եկեղեցիի
կամ բարեսիրական նպատակներու նուիրելու մտադրութեամբ,
չարաչար կը սխալի: Աստուած չ'ընդունիր խաբեբայութեամբ եւ
ապօրինի միջոցներով ձեռք բերուած նուէրները:

3) Դաւիթ Աստուծոյ զօրութեան ապաւինելով յաղթանակներ
տարաւ: Ամէն անոնք որոնք Աստուծոյ կը վստահին եւ Անոր
զօրութիւնը խնդրելով կը պայքարին չարին դէմ, յաղթող կը
հանդիսանան:

Հարցումներուն պատասխանէ՛:

- 1.– Իսրայէլի ազգին մեծաւորները ի՞նչ խնդրեցին Սամուէլէն:
- 2.– Ինչո՞ւ համար թագաւոր ունենալու ժողովուրդին առաջարկը գէշ ազդեց Սամուէլին:
- 3.– Սաւուղ իր ծառային հետ ի՞նչ կը փնտռէր:
- 4.– Սամուէլ Սաւուղի գլխուն վրայ ի՞նչ թափեց:
- 5.– Երբ Սաւուղ թագաւոր օծուեցաւ, ի՞նչ ստացաւ:
- 6.– Փղշտացիներու դէմ պատերազմելէ առաջ, Սամուէլ մարգարէ Սաւուղի ի՞նչ լուր ղրկած էր:
- 7.– Երբ Սամուէլ ուշացաւ, Սաւուղ ի՞նչ ըրաւ:
- 8.– Սամուէլ զայրացած Սաւուղը յանդիմանելով ի՞նչ ըսաւ:
- 9.– Ամաղեկացիներու դէմ պատերազմելէ առաջ, Աստուած Սամուէլի միջոցաւ Սաւուղի ի՞նչ պատուիրեց:
- 10.– Սաւուղ Ամաղեկացիներու դէմ երբ յաղթանակ տարաւ, պատերազմի աւարտին ի՞նչ ըրաւ:
- 11.– Սամուէլ մարգարէ երբ իմացաւ Սաւուղի ըրածը, ի՞նչ ըսաւ:
- 12.– Աստուած ինչո՞ւ համար Սամուէլը Բեթղեհէմ, Յեսսէի տունը ղրկեց:
- 13.– Սամուէլ Յեսսէի որդիներէն որո՞ւն գլուխը օրհնուած իւղով օծեց:
- 14.– Ի՞նչ էր Դաւիթի զբաղումը:
- 15.– Դաւիթ ինչո՞ւ համար Սաւուղին պալատը կանչուեցաւ:
- 16.– Սաւուղ տեղեա՞կ էր որ Սամուէլ Դաւիթը գաղտնի թագաւոր օծած է:

*Մամուէլ երբ տեսաւ Սաւուղը հիացաւ անոր արտաքին զօրաւոր
կազմուածքին ու տեսքին ու զինք թագաւորութեան պաշտօնին յարմար
նկատելով, Աստուծոյ հրամանով անոր գլխուն վրայ օրհնուած սուրբ իւղ
թափեց ու թագաւոր օծեց:*

ՍՈՂՈՄՈՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆԻ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. Թագաւորաց 1:32-40, 3:, 4:29-34, 11: Բ. Մնացորդաց 2:, 5:)

Դաւիթ Թագաւոր երբ ծերացաւ, իրեն յաջորդեց իր 18-ամեայ որդին՝ Սողոմոն: Ան Իսրայէլի վրայ Թագաւորեց 40 տարի: Իր Թագաւորութեան սկիզբը, Սողոմոն Աստուծոյն ունէն ունէն եւ ո՛չ ալ փառք ու պատիւ, այլ իմաստութիւն, որպէսզի կարողանայ ժողովուրդը արդարութեամբ աստուածային օրէնքներու սկզբունքով կառավարել: Սողոմոն աղօթելով Աստուծոյ ըսաւ. «Քու ծառայիդ իմաստուն սիրտ տուր, որպէսզի Քու ժողովուրդդ արդարութեամբ դատէ եւ Քու ճամբաներէդ առաջնորդէ»:

Աստուած լսեց Սողոմոնի աղօթքը, օրհնեց եւ անոր ոչ միայն իմաստութիւն պարգեւեց, այլեւ բացառիկ հանճար, հարստութիւն, փառք, պատիւ եւ երկար կեանք շնորհեց :

Սողոմոն Աստուծոյ իմաստութեամբ լեցուած՝ իր Թագաւորութեան առաջին տարիներուն իսկ, մեծ հեղինակութիւն եւ յարգանք վայելեց ոչ միայն իր ժողովուրդէն, այլեւ դրացի օտար ազգերէն եւ պետութիւններէն: Ամէն կողմէ մարդիկ իրեն կու գային իրենց մեծ դատերը ներկայացնելու համար եւ ան արդարութեամբ կը լուծէր

ամէնէն կնճռոտ դատերը:

Օր մը երկու կիներ նորածին մանուկ մը շարկած պալատ եկան իրենց դատը ներկայացնելու: Անոնք իրարու հետ վիճելով իւրաքանչիւրը կը պնդէր որ իրն է նորածին մանուկը:

Սողոմոն երկու կիներուն խօսքերը մտիկ ընելէ ետք ըսաւ. **«Սուր**

մը բերէք եւ մանուկը երկու կտոր ըրէք. կէսը մէկուն տուէք եւ կէսն ան ալ՝ միւսին»:

Մայրերէն մին, չզիմանալով եւ չուզելով որ մանուկը երկուքի բաժնուի, թագաւորին ոտքերուն իյնալով աղաղակեց. **«Տէր թագաւոր, զաւակս անոր տուէք, մի՛ սպաննէք»:**

Բայց միւս կինը ըսաւ. **«Մանուկը ոչ ինձի ըլլայ, ոչ ալ այս կնոջ, թող երկուքի բաժնուի»:**

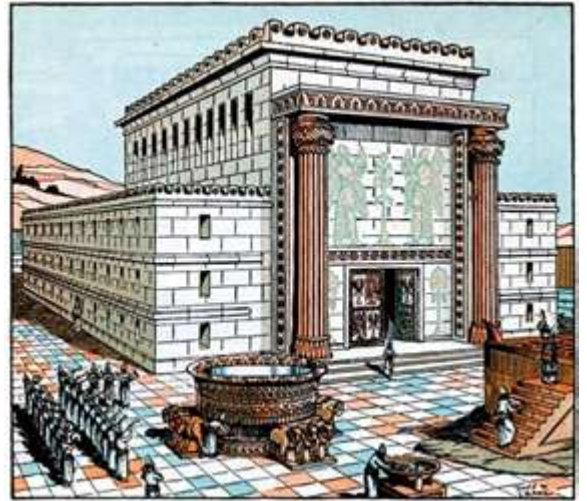
Սողոմոն հասկցաւ որ մանկան հարազատ մայրը առաջին կինն էր, ուստի ըսաւ. **«Մանուկը այս կնոջ տուէք, որովհետեւ անիկա է մանկան իրաւ մայրը»:**

Ամէն ոք զարմացաւ Սողոմոնի իմաստութեան վրայ, որ կրցաւ երեւան բերել ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնը:

Սողոմոն ամուսնացաւ Եգիպտոսի թագաւորի աղջկան հետ եւ երկու երկիրներու միջեւ բարեկամութիւն եւ խաղաղութիւն հաստատուեցաւ:

Սողոմոն իր թագաւորութեան չորրորդ տարին ձեռնարկեց

Աստուծոյ Տաճարի շինութեան: Տիւրոսի Քիրամ թագաւորը Լիբանանէն եղելինի փայտեր ու վարպետ գործաւորներ դրկեց տաճարի շինութեան համար: Շինութիւնը աւարտեցաւ եօթը տարիէն: Տաճարի բացման հանդիսութիւնը ժողովրդային մեծ հանդիսութեամբ տեղի ունեցաւ: Սողոմոնն այս առթիւ, Ուխտի Տապանակը օրհնութեան եւ գոհաբանական երգերով Տաճար փոխադրեց եւ զետեղեց Սրբութիւն Սրբոց կոչուած սրահի խորանին վրայ: Տաճարին նայող թագաւորական շքեղ պալատ մը շինեց եւ Երուսաղէմ մայրաքաղաքը բազմաթիւ շէնքերով զարդարեց, ինչպէս նաեւ նաւեր՝ ծովերուն վրայ երթեկեկելու համար: Սողոմոնի օրով առեւտուրը զարգացաւ, երկիրը խաղաղեցաւ ու բարգաւաճեցաւ: Իր իմաստութեան ու հանճարին համբաւը տարածուեցաւ աշխարհի ամէն կողմերը: Ըստ «Ժողովող»ի գիրքին, Սողոմոնն խօսած է երեք հազար առակներ ու շարադրած հինգ հազար երգեր:

Դժբախտաբար Սողոմոնն մինչեւ վերջ հաւատարիմ չմնաց Աստուծոյ, այլ Տիրոջ օրէնքին հակառակ շարժելով, կռապաշտ ազգերէն կիներ առաւ: Անոնց հաճելի երեւնալու համար, Երուսաղէմի հանդիպակաց լեռան վրայ կռատուն շինեց եւ կուռքերուն յարգանք մատուցանեց: Սողոմոնն արքայի այս արարքները պատճառ եղան որ Աստուած սաստիկ բարկանայ, որուն իբրեւ արդիւնք իրմէ ետք, երկուքի բաժնուեցաւ իր թագաւորութիւնը: Սողոմոնն քառասուն տարի թագաւորեց: Ան մեռաւ ու թաղուեցաւ Երուսաղէմի մեջ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Աստուծոյ հաւատացողը, Անոր վստահողը եւ Աստուծմէ վախցողը՝ Աստուծոյ սիրոյն եւ շնորհքներուն կ'արժանանայ: Ամէն անոնք որոնք Աստուծոյ օրէնքները եւ պատուիրանները կը պահեն, յաջողութիւն կը գտնեն եւ Աստուծոյ օրհնութեան կ'արժանանան: Իսկ անոնք որոնք հաւատքէ շեղելով, կ'ուրանան Աստուծոյ գոյութիւնը, կ'անտեսեն ու չեն գործադրեր Աստուծոյ պատուիրանները, կեղծ եւ սուտ աստուածներ կը պաշտեն, անպատիժ չեն մնար:

2) Իմաստութիւն կը նշանակէ ուղիղ, արդար դատողութիւն: Մեզի ներկայացած առիթներն ու պատեհութիւնները կարենալ իմաստութեամբ, խոհեմութեամբ եւ հնարամտութեամբ բարիին, արդարին, ճշմարիտին շահարկել: Մեր բոլոր կարողականութիւնները դրապէս ու լաւագոյն կերպով գործածելու եւ գործի լծելու ընդունակութիւն:

3) Արդարամտութիւն կը նշանակէ իրերը, իրողութիւնները դատել անկողմնակալութեամբ, իրաւունքը եւ ճշմարտութիւնը երեւան հանել:

4) Իմաստուն եւ Աստուծոյ շնորհքներով ապրող, առաջնորդուող մարդը, կ'ըզգուշանայ անխոհեմ խօսքերէ եւ անխորհուրդ արարքներէ:

5) Իմաստուն եւ արդար մարդը, իր յարաբերութիւններուն մէջ ուղղամիտ, պարկեշտ, անկողմնակալ եւ անկաշառ է: Իրերը կը դատէ արդարութեամբ եւ ոչ թէ անհատական կամ խմբակցական նկատումներով:

Չարցումներուն պատասխանէ՛:

- 1.– Ո՞վ յաջորդեց Դաւիթ թագաւորին:
- 2.– Սողոմոն ի՞նչ խնդրեց Աստուծոմէ:
- 3.– Երկու կիները ինչո՞ւ համար Սողոմոնին քով եկան:
- 4.– Սողոմոն երկու կիները մտիկ ընելէ ետք ի՞նչ ըսաւ:
- 5.– Մանկան հարազատ մայրը Սողոմոնին ոտքերուն իյնալով ի՞նչ աղաչեց:
- 6.– Սողոմոն որո՞ւն յանձնեց մանուկը:
- 7.– Տիւրոսի Քիրամ թագաւորը Լիբանանէն տաճարի շինութեան համար ի՞նչ ղրկեց:
- 8.– Քանի՞ տարուան մէջ շինուեցաւ Երուսաղէմի տաճարը:
- 9.– Տաճարի շինութիւնը աւարտուելէ ետք, Սողոմոն Ուխտի Տապանակը ո՞ւր փոխադրեց եւ ո՞ւր զետեղեց:
- 10.– Սողոմոն թագաւորի օրով, երկիրը ի՞նչ վիճակ կը պարզէր:
- 11.– Սողոմոն մինչեւ վերջ հաւատարիմ մնա՞ց Աստուծոյ:
- 12.– Աստուած ինչո՞ւ զայրացաւ Սողոմոնի դէմ:
- 13.– Սողոմոնի Աստուծոյ օրէնքներուն դէմ գործելուն հետեւանքը ի՞նչ եղաւ:
- 14.– Սողոմոն քանի՞ տարի թագաւորեց եւ ո՞ւր թաղուեցաւ:

«Սուր մը բերէք եւ մանուկը երկու կտոր ըրէք. կէսը մէկուն տուէք եւ կէսն ան ալ՝ միւսին»։ Մայրերէն մին, չղիմանալով եւ չուզելով որ մանուկը երկուքի բաժնուի, թագաւորին ոտքերուն իյնալով աղաղակեց. «Տէր թագաւոր, զաւակս անոր տուէք, մի՛ սպաննէք»։

Սողոմոն Աստուծոյն ո՛չ հարստութիւն ուզեց եւ ո՛չ ալ փառք ու պատիւ, այլ իմաստութիւն, որպէսզի կարողանայ ժողովուրդը արդարութեամբ աստուածային օրէնքներու սկզբունքով կառավարել:

ԵՂԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷ

(Գ. Թագաւորաց 17-Դ. Թագաւորաց 3:)

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԵՒ ՅՈՒԴԱՅԻ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սողոմոնի մահէն ետք, անոր յաջորդեց իր որդին Ռոբովամ: Իսրայէլի տասներկու ցեղերուն ներկայացուցիչները թագաւորին ներկայացան եւ խնդրեցին որ ժողովուրդին վրայ Սողոմոնի դրած ծանր տուրքերը թեթեւցնէ: Ռոբովամ փոխանակ պալատի տարէց խորհրդականներու խորհուրդները լսելու եւ թեթեւցնելու ժողովուրդին տուրքերը, ան իր մանկութեան ընկերներուն տուած խորհուրդներուն հետեւելով, ժողովուրդին հետ խստօրէն վար-

ւեցաւ եւ աւելի ծանրացուց տուրքերը: Որպէս հետեւանք, Իսրայէլի ժողովուրդին տասը ցեղերը ապստամբեցան եւ Սողոմոնի ծառաներէն Յերոբովամը իրենց համար թագաւոր ընտրեցին: Ռոբովամին հաւատարիմ մնացին միայն Յուդայի եւ Բենիամինի ցեղերը: Յերոբովամի տասը ցեղերու երկիրը կոչուեցաւ Իսրայէլի թագաւորութիւն՝ Սամարիա մայրաքաղաքով, իսկ Ռոբովամի երկիրը կոչուեցաւ Յուդայի թագաւորութիւն՝ Երուսաղէմ մայրաքաղաքով: Այս ձեւով Դաւիթի ու Սողոմոնի օրով հաստատուած հզօր թագաւորութիւնը երկու մասերու բաժնուեցաւ:

Յերոբովամէն ետք, Իսրայէլի տասը ցեղերուն վրայ իշխող թագաւորներուն մէջ Աքաաբ նշանաւոր եղաւ իր չար գործերով եւ քաջալերող օտար չաստուածներու պաշտամունքին: Ան քաղաքական նպատակներով ամուսնացաւ Սիդոնի հեթանոս թագաւորի աղջկան՝ Յեզաբէլի հետ: Յեզաբէլի խորհուրդով, Աքաաբ Իսրայէլի երկիրը բերել տուաւ Բահադի եւ Աստարովթի կուռքերը: Ժողովուրդն ալ իր թագաւորէն քաջալերուած, սկսած էր այդ կուռքերը պաշտել ու հետեւիլ հեթանոսական ծիսակատարութիւններու եւ անբարոյ սովորութիւններու:

Եղիա Մարգարէ Աքաաբ թագաւորի առջեւ

ԵՂԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷ ԱՔԱԱԲ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԱՌՁԵՒ

Եղիա Թեգբացի, Աստուծոյ օրէնքներուն հաւատարիմ եւ պաշտամունքին նախանձախնդիր մեծ մարգարէ մըն էր, որ ապրեցաւ Իսրայէլի Աքաաբ եւ Ոքոզիա թագաւորներուն օրով: Ան երկրին մէջ տիրող կուսակաշտութեան եւ անհաւատութեան չյանդուրժելով, օր մը մտաւ թագաւորին պալատը եւ սպառնաց, որ անձրեւ պիտի չտեղայ ու երկրի վրայ սով պիտի տիրէ, եթէ թագաւորը ու ժողովուրդը կուռքերու պաշտամունքէն չզառնան ու չպաշտեն Տէրը: Իրապէս, երեք ու կէս տարի անձրեւ չեկաւ ու երկրի վրայ սով տիրեց: Սովի ժամանակ

Աստուած Եղիային պատուիրեց երթալ Քոռաթ կոչուած ձորը, ուր ջուրի վտակ մը կը գտնուէր: Աստուած ամէն օր ագուաներու միջոցաւ Եղիային հաց եւ միս կը դրկէր ու կը կերակրէր: Երբ հեղեղատի ջուրը ցամքեցաւ, Աստուած Եղիան դրկեց Սիղոնացիներու Սարեփթա քաղաքը, որպէսզի հոն բնակէր մինչեւ սովին վախճանը: Սարեփթայի մէջ

Եղիա հիւրընկալուեցաւ այրի կնոջ մը կողմէ: Օրհնեց անոր տունը եւ հրաշքով կենդանացուց անոր զաւակը: Այնուհետեւ, Աստուծոյ օրհնութեամբ այրի կնոջ կարասին ալիւրը չհատաւ ու անոր կուժին իւղը չպակսեցաւ:

Այդ օրերուն, Թագաւորի պալատին մերձակայքը, Նաբովթ անուն քաղաքացի մը, այգի մը ունէր, Աքաաբ կ'ուզէ այգին գնել, սակայն կը մերժուի: Թագաւորը անիրաւութեամբ Նաբովթը եւ անոր զաւակները սպաննելով, կը սեփականացնէ այգին: Եղիա իմանալով գործուած անարդարութիւնը, միաժամանակ չյանդուրժելով Թագաւորին եւ Յեզարէլ Թագուհիի չարութիւններուն՝ պալատ գնաց եւ Աքաաբի երեսն ի վար գոռալով ըսաւ. «Դուք Աստուծոյ պատուիրանները թողուցիք եւ Բահաղի ետեւէն երթալով մեղանչեցիք, ու պատճառ եղաք որ ժողովուրդն ալ կռապաշտութեան հետեւի»: Ապա Աստուծոյ օրհնքներուն նախանձախնդիր Եղիա մարգարէ, փաստելու համար թէ որո՞ւն Աստուածը ճշմարիտ ու հզօր է, ասպարէզ կարդալով հրակիրեց Բահաղ չաստուծոյ եւ Աստարովթի քուրմերը կարմեղոս լերան վրայ աստ-

լածներու մրցումին: Եղիա բազմահազար ժողովուրդին ղիմաց կանգնելով ըսաւ. «Մինչեւ ե՞րբ երկու մտքի վրայ պիտի տարուբերիք: Եթէ Տէրը մեր Աստուածն է՝ Անոր պաշտեցէք, իսկ եթէ Բահաղը աստուած է՝ անոր ծառայեցէք»: Տեսէ՛ք ըսաւ Եղիա, Տիրոջ մարգարէներէն միայն ես կամ, իսկ Բահաղի մարգարէները չորս հարիւր յիսուն հոգի են: Մեզի երկու եզներ բերէ՛ք: Անոնցմէ մէկը Բահաղի քուրմերը թող առնեն իսկ միւսը ես կ'առնեմ: Ոեւէ մէկը իր գոհը այրելու համար կրակ չբերէ, այլ ամէն մարդ իր Աստուծոյ անունը կանչէ, անոր աղօթէ ու կրակ խնդրէ: Որուն Աստուածը որ կրակ իջեցնէ ու գոհը այրէ, անիկա է ճշմարիտ Աստուածը: Այն ատեն քուրմերը սկսան բարձրաձայն աղօթել իրենց աստուածներուն, ցատքուտել, պոռչտալ ու նոյնիսկ իրենք զիրենք գմելիներով վիրաւորել, բայց ապարդիւն անցան իրենց բոլոր ճիգերը:

Իրիկուան դէմ երբ Եղիայի կարգը եկաւ, ան պատրաստեց գոհի սեղանը եւ անոր շուրջ փոս փորեց ու փոսը ջուրով լեցուց: Սեղանին վրայ փայտեր շարեց ու եզը կտոր-կտոր ընելով, փայտերուն վրայ շարեց ու աղօթեց Աստուծոյ, որ կրակով պատասխանէ ու այրէ գոհը: Նոյն պահուն երկինքէն կրակ իջաւ ու այրեց գոհը, փայտերը, սեղանը, քարերն ու հողը: Ժողովուրդը այս տեսնելով, իրենց երեսները գետին խոնարհեցուցին եւ սկսան բարձրաձայն աղաղակել. «Արդարեւ Տէ՛րն է ճշմարիտ Աստուածը, Տէրն է ճշմարիտ Աստուածը»: Ապա յարձակեցան Բահաղի քուրմերուն վրայ եւ սպաննեցին զանոնք: Որովհետեւ

իրենց աչքերով տեսան ճշմարիտ Աստուծոյ գօրուլթիւնը:

Այս դէպքէն ետք, Եղիա Կարմեղոս լերան բարձունքէն Աստուծոյ աղօթեց որպէսզի երկինքը անձրեւէ եւ երկիրը տիրող սովէն ազատի: Աքաաբ եւ Յեզարէլ տեսան Աստուծոյ կատարած հրաշքները, սակայն շարունակեցին իրենց չար ընթացքը եւ Բահադի պաշտամունքէն չհրաժարեցան: Աստուած անպատիժ չձգեց Աքաաբը ոչ ալ Յեզարէլ թագուհին: Աքաաբ ասորիներու դէմ պատերազմելու ատեն ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ ու մեռաւ: Աքաաբին յաջորդող որդւոյն՝ Յովրամի օրով, երբ երկրին մէջ ապստամբուլթիւն ծագեցաւ, ապստամբներ սպաննեցին Յովրամը, իսկ Յեզարէլը պալատի պատուհանէն վար նետելով սպաննեցին:

Եղիա մարգարէ որ իր ամբողջ կեանքի ընթացքին պայքարած էր Աստուծոյ փառքին ու անունին համար, կեանքի վախճանին, երբ իր աշակերտ Եղիսէի հետ խօսելով կ'երթար, յանկարծ հրեղէն կառք մը ու հրեղէն ձիեր երեւցան եւ գալով Եղիան երկինք տարին:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Աստուած յաճախ չար մարդիկը զանազան նեղութիւններու եւ պատիժներու կ'ենթարկէ, որպէսզի անդրադառնան իրենց կատարած չար արարքներուն, զղջան եւ ապաշխարեն:

2) Եղիա մարգարէ իր ամբողջ կեանքի ընթացքին, պայքար-

րեցաւ կռապաշտութեան եւ անիրաւութեան դէմ. նախանձախնդրութեամբ ու ամբողջ ուժով պաշտպանեց միաստուածեան գաղափարը եւ հրաւիրեց որ ժողովուրդն ալ հաւատարիմ մնայ ճշմարիտ Աստուծոյ:

3) Եղիա համարձակախօս էր ու ճշմարտութիւնը խօսելու եւ յայտարարելու քաջութիւնը ունէր: Անշահախնդիր եւ անկողմնակալ էր: Իր դաւանած կրօնական համոզումներուն եւ սկզբունքներուն մէջ անզիջող էր:

4) Աստուած Եղիայի նման արդար եւ իրեն հաւատարիմ ծառաներուն աղօթքները կը լսէ եւ անոնց բարեխօսութեամբ կ'ողորմի մեղաւորներուն եւ իրմէ հեռացածներուն ու առիթ կու տայ որ անոնք իրենց չար ընթացքը փոխեն եւ Աստուծոյ դառնան:

5) Անիրաւներ, Աստուծմէ հեռացածներ ու չար մարդիկ կամ ոճիր գործողներ, ուշ կամ կանուխ կը պատժուին Աստուծոյ կողմէ, Աքաաբի եւ Յեզաբելի նման:

6) Եղիա մարգարէի օրինակով, կրօնական եռանդով, խանդով, քաջութեամբ եւ նախանձախնդիր ոգիով, ջանալու ենք մեր կեանքով, հաւատքի արթնութիւն ներշնչել մեր ազգին մէջ:

Չարցունքներուն պատասխանէ՛:

1.— Սողոմոնի յաջորդող Ռոբովան թագաւորի օրով, Իսրայէլի տասներկու ցեղերուն ներկայացուցիչները թագաւորէն ի՞նչ խնդրեցին:

2.— Ռոբովան ժողովուրդի ներկայացուցիչներուն հետ ինչպէ՞ս վարուեցաւ եւ ի՞նչ ըրաւ:

3.— Ի՞նչ եղաւ հետեւանքը: Ապստամբ տասը ցեղերը իրենց համար ո՞վ թագաւոր ընտրեցին:

4.— Յերոբովամի տասը ցեղերու երկիրը ի՞նչ կոչուեցաւ: Ի՞նչ եղաւ անոր մայրաքաղաքին անունը:

5.— Իսկ Ռոբովամի երկիրը ի՞նչ կոչուեցաւ: Ի՞նչ էր անոր մայրաքաղաքին անունը:

6.— Ինչպիսի թագաւոր մը եղաւ Աքաաբ: Ո՞վ էր անոր թագուհին:

7.— Ո՞ր մարգարէն յանդիմանեց թագաւորը, ի՞նչ ըսաւ եւ ինչո՞ւ:

8.— Որքա՞ն ժամանակ անձրեւ չտեղաց:

9.— Աստուած որո՞նց միջոցաւ հաց եւ միս կը դրկէր Եղիային:

10.— Եղիա Սարեփթա քաղաքը երթալով որո՞ւ կողմէ հիւրընկալուեցաւ:

11.— Եղիա հրաշքով որո՞ւ կենդանացուց:

12.— Եղիա երբ այրիին տունը, ալիւրը եւ իւղը օրհնեց ի՞նչ պատահեցաւ:

13.— Ո՞վ էր Նաբովթ, ի՞նչ պատահեցաւ:

14.— Եղիա փաստելու համար թէ որո՞ւն Աստուածը ճշմարիտ է, թագաւորին ասպարէզ կարդալով ինչի՞ հրաւիրեց:

15.— Եղիա բազմահազար ժողովուրդին դիմաց կանգնելով ի՞նչ ըսաւ ու ի՞նչ առաջարկեց:

16.— Բահաղի քուրմերը կրցա՞ն երկինքէն կրակ իջեցնել:

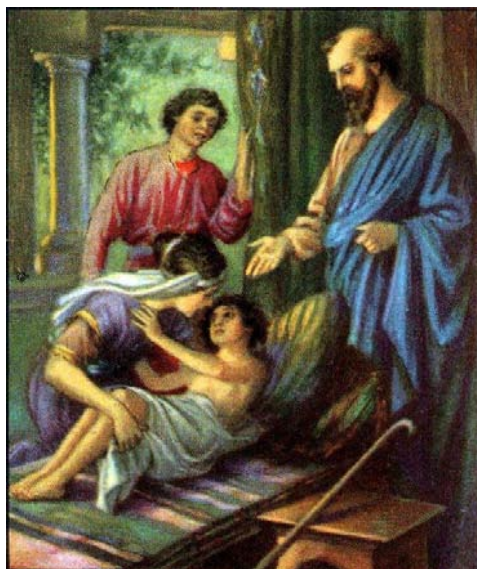
17.— Եղիա երբ զոհի սեղանը եւ ողջակէզը պատրաստեց ու աղօթեց, ի՞նչ պատահեցաւ:

17.– Ժողովուրդը երկինքէն իջնող կրակը տեսնելով ի՞նչ ըրաւ եւ ի՞նչ աղաղակեց:

18.– Աստուած ինչո՞ւ համար եւ ինչպէ՞ս պատժեց Աքաաբ թագաւորը:

19.– Յեզաբէլ թագուհին ինչպէ՞ս մեռաւ:

20.– Եղիա մարգարտ երբ իր աշակերտ Եղիսէի հետ կ'երթար, ի՞նչ պատահեցաւ:

Աստուած ամէն օր ազօաներու միջոցաւ
Երկային հաց եւ միս կը դրկէր ու կը կերակրէր:

*Նդիա երբ իր աշակերտ Նդիսէի հետ խօսելով
կ'երթար, յանկարծ հրեղէն կառք մը ու հրեղէն ձիեր
երեւցան եւ գալով Նդիան երկինք տարին:*

ԵՍԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷ

(Գ. Թագաւորաց 19: Բ. Մնացորդաց 32: Եսայի)

Եսայի մարգարէ կ'ապրէր Ն.Ք. 8-րդ դարուն, Յուդայի Ողիա (791-740), Յովաթամ (750-736), Աբազ (736-716) եւ Եգեկիա (716-687) թագաւորներուն ժամանակ: Ան որդին էր Ամովսի: Ամուսնացած էր եւ ունէր երկու զաւակներ: Իր գործունէութեան ժամանակաշրջանը կ'երկարի շուրջ 40 տարի:

ԵՍԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ ՏԵՍԻԼՔԸ

Եսայի մարգարէ օր մը տաճար մտաւ աղօթելու: Աղօթքի պահուն գարմանալի տեսիլք մը տեսաւ: Տէր Աստուած ծերունիի մը կերպարանքով իրեն յայտնուեցաւ: Ան նստած էր բարձր աթոռի մը վրայ: Ամբողջ տաճարը Աստուծոյ ներկայութեամբ լեցուած՝ հիասքանչ

վեհութեամբ Աստուծոյ փառքը կը ցոլացնէր: Եսայի տեսաւ նաեւ, որ սերովբէներ կը ծառայէին Տէր Աստուծոյ: Իւրաքանչիւր հրեշտակ ունէր վեց թեւեր: Երկուքով կը ծածկէին իրենց դէմքերը,

երկուքով՝ իրենց ոտքերը, իսկ երկուքով՝ կը
 թուչէին: Անոնք Աստուծոյ ու գահին շուրջ
 թեւածելով կ'երգէին. «Սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, սո՛ւրբ
 ես, ո՛վ հրեշտակներու հրեշտակներու Տէր»: Հրեշտակներու
 երգակցութենէն տաճարը
 ցնցուեցաւ եւ լեցուեցաւ ծուխով: Եսայի մար-
 գարէ ահ ու դողի մատնուեցաւ, որովհետեւ
 գիտէր թէ ինք մեղաւոր մըն է: Յանկարծ
 հրեշտակներէն մէկը վար թռաւ եւ գոհի սեղա-
 նէն կայծ մը բերաւ ու քսեց մարգարէին
 շրթունքներուն ըսելով. «Կրակը դպաւ քու
 շրթունքիդ եւ սրբեց մեղքերդ: Գնա՛ ժողովուր-
 դին ապաշխարութիւն քարոզէ եւ Աստուծոյ առաջնորդէ»: Եսայի
 այնուհետեւ տաճարէն դուրս գալով, սկսաւ քարոզել, ուսուցանել եւ
 նուիրուիլ մարգարէական գործունէութեան (Եսայի 6:1-13):

Եսայի մարգարէի ուսուցումներուն եւ քարոզախօսութեանց
 սահմանները ընդգրկեցին Յուդայի ամբողջ տարածքը, բայց մասնաւո-
 րաբար կեդրոնացան Երուսաղէմի ու անոր շրջակայքը: Եսայի որպէս
 հոգեւոր բարեկարգիչ եւ տեսանող մեծ մարգարէ, հիւսիսի կամ Սա-
 մարիոյ (Իսրայէլ) թագաւորութեան անկումէն (722) ետք, հոգեւոր
 արթնութեան կոչելով յորդոր կարդաց հարաւի Յուդայի փոքրիկ
 պետութեան, որ իր ամրութեան յոյսը եւ ազգին ապագան կապէ ո՛չ թէ
 երկրաւոր դաշինքներու, այլ՝ ապաւինի միա՛յն Աստուծոյ: Եսայի մար-
 գարէ, ընկերային ապականեալ վիճակը բարեկարգելու եւ արդարու-
 թիւն հաստատելու, ճնշուածները ազատագրելու, ծնողագուրկներն ու

այրիները խնամելու համար, կոչ
ուղղեց որպէսզի, երկիրը Աստուծոյ
կողմէ պաշտպանուի, պտղաբերի եւ
օրհնուի:

Երբ Ասորեստանի Սենեքերիմ թա-
գաւորը յաղթեց հիւսիսի Իսրայէլի
թագաւորութեան եւ ժողովուրդը գերի
տարաւ Ասորեստան, մտադիր էր նաեւ գրաւել հարաւի Յուդայի
թագաւորութիւնը ու կործանել անոր մայրաքաղաք Երուսաղէմը:
Սակայն Յուդայի երկիրը վերահաս վտանգէն փրկուեցաւ, շնորհիւ
Եսայի մարգարէի հեռատեսութեան եւ դիւանագիտութեան, որ իբրեւ
խորհրդական կը ծառայէր Եզեկիա թագաւորին: Եսայի նաեւ, Իսրա-
յէլը եւ Յուդան շրջապատող մեղսալից, հպարտ, կռապաշտ ու Աստու-
ծոյ չհաւատացող ազգերու եւ պետութիւններու՝ (Բաբելոն, Եգիպտոս,
Սուրիա, Մարաստան, Մովաբ, Եդովմ եւ Տիւրոս), անկումն ալ կանխա-
գուշակեց, որոնք Աստուծոյ զայրոյթին պիտի արժանանային:

Եսայի մարգարէ միաժամանակ, մարգարէական իր գրութիւն-
ներուն մէջ, խօսեցաւ գալիք Մեսիա փրկիչի մը մասին, որ պիտի ծնէր
կոյսէ մը: Գալիք Մեսիան պիտի կոչուէր Հզօր Աստուած, Խաղաղու-
թեան Իշխան: Ան Սատանային ու Աստուծոյ թշնամիներուն յաղթելէ
եւ բազում գրկանք, տառապանք կրելէ ետք, արդարութեամբ եւ
խաղաղութեամբ աշխարհը պիտի կառավարէ եւ Անոր իշխանութիւնը
վախճան պիտի չունենայ (Եսայի 7:14, 9:6-7, 42:1-6, 52:5-6, 13-14):

Ըստ Եսայիի, Աստուծոյ Օծեալ եւ սպասուած Փրկիչը, ո՛չ միայն
հրեաները պիտի փրկէր եւ ազատագրէր Սատանային տիրապետու-

թենէն, այլ նաեւ հեթանոսները աստուածգիտութեան եւ փրկութեան առաջնորդէր:

Եսայի մարգարէ ճգնաւոր մը չեղաւ: Եղաւ դիւանագէտ ու հեռատես: Ան ապրեցաւ ու գործեց իր ժողովուրդին մէջ ու ժողովուրդին համար: Անոր կրօնաշունչ գրութիւնները ճոխացուցին հոգեւոր գրականութիւնը: Իր գիրքը Հին Կտակարանի գիրքերէն ամէնէն սիրուած ու շատ կարդացուած գիրքերէն կը նկատուի, որ ոմանք գինք *«Աւետարանիչ մարգարէ»* անուանած են:

ԵՍԱՅԻ ՊԱՏԳԱՄԸ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ

1.— Իմաստուն, խոհեմ եւ հեռատես ըլլալ կեանքի դժուարութիւնները լուծելու համար:

2.— Առօրեայ դէպքերն ու պատահարները դիտել խորաթափանց աչքերով: Իսկ ապագային նայիլ, անցեալի փորձառութեամբ:

3.— Աստուած կը պահէ ու կը պաշտպանէ իրեն հաւատարմօրէն ծառայող զաւակները ու կ'ազատէ վտանգներէ ու չար փորձանքներէ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Աստուած ներկայ է մեր եկեղեցիներուն մէջ:

Եսայի մարգարէի տաճարին մէջ տեսած հրաշալի տեսիլքը, մեզի կը յիշեցնէ, որ Աստուած ներկայ է մեր սուրբ եկեղեցիներուն մէջ: Երբ եկեղեցի կը մտնենք, թէւ մեր աչքերով չենք տեսներ Տէր Աստուածը, բայց Աստուած ներկայ է հոն եւ հրեշտակներ կը թռչին իր շուրջը, կը փառաւորեն զինք ու կ'երկրպագեն իրեն ըսելով. *«Սուրբ, սուրբ, սուրբ ես, հրեշտակներու Տէր»*:

Քանի Աստուած ներկայ է եկեղեցիին մէջ, ուրեմն պէտք է լրջութեամբ եւ յարգանքով եկեղեցի մտնենք, երկիւղածութեամբ աղօթենք ու փառաւորենք զԱստուած, ինչպէս կ'ընեն հրեշտակները: Եկեղեցին Աստուծոյ տունն է: Աստուած միշտ հոն ներկայ է:

2) Ձղջումին կրակը կը սրբէ մեր մեղքերը:

Այն կայծը, որ հրեշտակը քսեց Եսայի մարգարէին շրթունքին եւ սրբեց իր մեղքերը, մեզի կը յիշեցնէ անկեղծ զղջումը մեր գործած սխալներուն: Այս կայծը կը յիշեցնէ նաեւ Սուրբ Հաղորդութիւնը: Հետեւաբար քրիստոնէայ մարդը պէտք չէ եկեղեցի մտնէ ու Աստուծոյ ներկայանայ մեղաւոր վիճակով: Պէտք է զղջայ, խոստովանի եւ հոգեպէս մաքրուի, որպէսզի արժանի ըլլայ աստուածային շնորհքին:

Չարցունքներուն պատասխանէ՛:

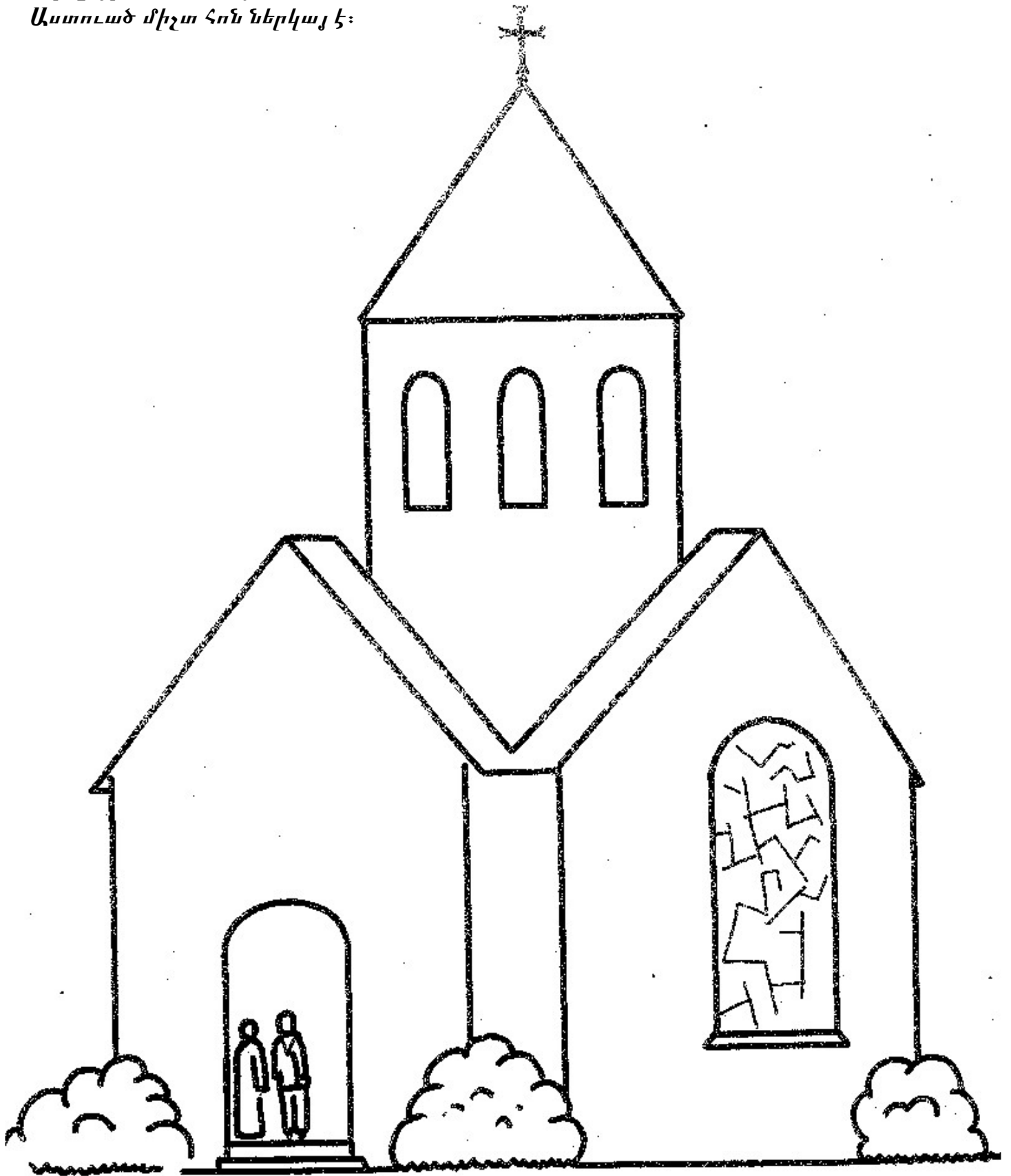
- 1.– Անփոփ գիծերու մէջ նկարագրէ Եսայի մարգարէի տեսիլքը Տաճարին մէջ:
- 2.– Չրեշտակը կայծը քսելով մարգարէի շրթունքներուն ի՞նչ ըսաւ:
- 3.– Եսայի որպէս հոգեւոր բարեկարգիչ ի՞նչ կը յորդորէր Յուդայի թագաւորութեան:
- 4.– Եսայի մարգարէի համաձայն գալիք մեսիան ի՞նչ պիտի կոչուէր եւ ի՞նչ պիտի ընէր:
- 5.– Ըստ Եսայի մարգարէի, սպասուած Փրկիչը միայն հրեաներ՞ը պիտի փրկէր ու ազատէր Սատանայի տիրապետութենէն:
- 6.– Աստուած ներկա՞յ է մեր եկեղեցիներուն մէջ:
- 7.– Երբ եկեղեցի կը մտնենք, Աստուած մեզմէ ին՞չ կ'ակնկալէ:
- 8.– Այն կայծը, որ հրեշտակը քսեց մարգարէին շրթունքին, մեզի ի՞նչ կը յիշեցնէ:

Հրեշտակներէն մէկը վար թռաւ եւ գոհի սեղանէն կայծ մը բերաւ ու քսեց մարգարէին շրթունքներուն ըսելով. «Կրակը դպաւ քու շրթունքիդ եւ սրբեց մեղքերդ: Գնա՛ ժողովուրդին ապաշխարութիւն քարոզէ եւ Աստուծոյ առաջնորդէ»:

Եկեղեցին Աստուծոյ տունն է:
Աստուած միշտ հոն ներկայ է:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

(Մատթեոս 3:1-17, 14:1-12, Մարկոս 1:1-9, 6:17-29, Ղուկաս 1:5-80, 3:3-20, Յովհաննէս 1:15-34)

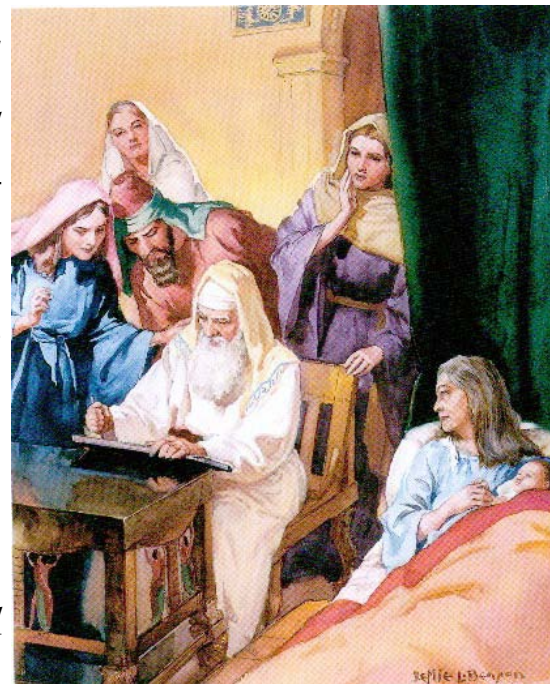
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Հերովդէս թագաւորին օրով, Հրէաստանի մէջ քահանայական գերդաստանէ սերած Չաքարիա անուն քահանայ մը կ'ապրէր: Իր կնոջ անունը Եղիսաբէթ էր: Անոնք ծերացած էին ու դեռ զաւակ չէին ունեցած: Չաքարիա երբ օր մը տաճարին մէջ կ'աղօթէր, տեսիլք մը տեսաւ, ուր Աստուծոյ հրեշտակը՝ Գաբրիէլ, իրեն յայտնեց թէ իր կինը Եղիսաբէթ որդի մը պիտի ծնի եւ անոր անունը Յովհաննէս պիտի կոչես: Ան Բարձրեալ Աստուծոյ մարգարէն պիտի ըլլայ: Չաքարիա անակնկալի գալով, շատ վախցաւ ու չհաւատաց, որովհետեւ ինք եւ իր կինը ծերացեր էին: Համոզուելու համար հրեշտակէն նշան մը ուզեց: Հրեշտակը Չաքարիային ըսաւ. «Քանի որ իմ ըսած խօսքերուս չհաւատացիր, ահա համը պիտի ըլլաս»: Իրօք ալ այդպէս եղաւ: Չաքարիա չկրցաւ խօսիլ մինչեւ իր որդիին ծնունդը: Մանկան ծնունդէն ութը օր ետք, երբ մանուկը տաճար տարին եւ ուզեցին անուն մը տալ անոր, Չաքարիա գրատախտակ մը

ուզեց եւ անոր վրան գրեց *Յովհաննէս*: Նոյն պահուն անոր բերանը բացուեցաւ, յիշեց հրեշտակին խոստումը ու սկսաւ գԱստուած օրհնել:

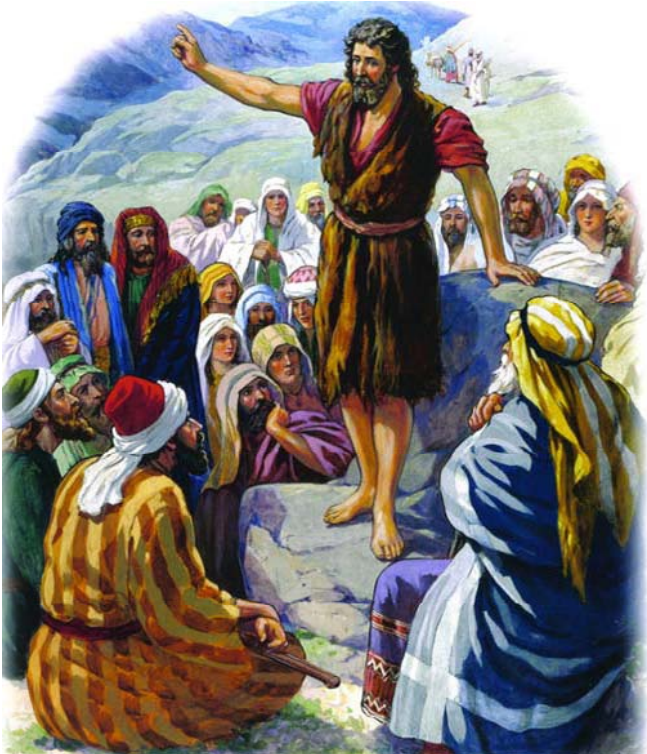
Յովհաննէսի ծնունդը տեղի ունեցաւ Յիսուսի ծնունդէն վեց ամիս առաջ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՈՐՊԷՍ ՃԳՆԱԻՈՐ

Զաքարիա եւ Եղիսարէթ իրենց զաւակը դաստիարակեցին աստուածպաշտութեամբ:

Յովհաննէս հոգեւոր կեանքի հետեւելով, կեանքը Աստուծոյ նուիրեց եւ քաշուելով Յուդայի անապատը, դարձաւ ճգնաւոր: Կը հագնէր ուղտի մազերէ շինուած հագուստ եւ կը սնանէր անապատին մէջ գտած վայրի մեղրով ու մարախով:

Յովհաննէս իբր ճգնաւոր, թէեւ անապատին մէջ աղօթքով եւ հոգեւոր խոկումներով առանձնակեաց կեանք կ'ապրէր, սակայն մերթ ընդ մերթ քաղաք կու գար եւ ժողովուրդին ապաշխարութիւն կը քարոզէր: Անոր գործունէութեան գլխաւոր կեդրոնը Յորդանան գետի շրջակայքը ըլլալով՝ հոն Յորդանան գետի ջուրերուն մէջ կը մկրտէր: Կը յանդիմանէր չարերը, որպէսզի դառնան չար ճամբաներէն

բարիք գործեն ու Աստուծոյ հաւատան եւ մկրտուին: Իր քարոզներով կ'աւետէր թէ մարգարէական գիրքերու մէջ Աստուծոյ խոստացած Մեսիան՝ փրկիչ Քրիստոսը շուտով պիտի գար գիրենք փրկելու:

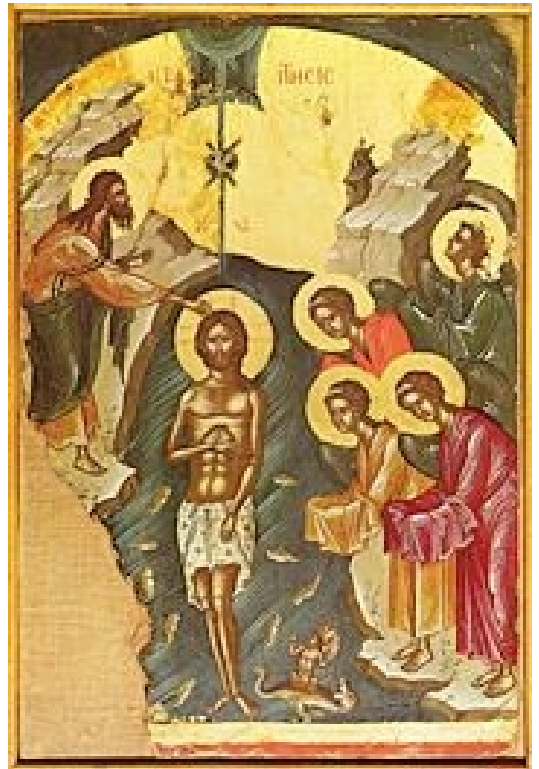
Ժողովուրդէն շատեր Յովհաննէսին խօսքերը լսելով, սկսան իրարու հարց տալ ու ըսել, «Արդեօք ա՞ն է Քրիստոսը որ աշխարհ պիտի գար»: Յովհաննէս անոց պատասխանեց. «Ես Քրիստոս Փրկիչը չեմ: Ես միայն անոր մասին վկայողն եմ, անոր առջեւէն քալողը, ճամբայ ու ձեր միտքերը պատրաստողը: Ես ապաշխարութիւն կը քարոզեմ ու ձեզ ջուրով կը մկրտեմ, բայց ան որ ինձմէ յետոյ պիտի գայ, ինձմէ առաջ է ու ինձմէ աւելի հզօր է, եւ ես արժանի չեմ նոյնիսկ անոր կօշիկներուն կապերը քակելու կամ կապելու: Ան ձեզ պիտի մկրտէ Սուրբ Հոգիով ու կրակով»:

Յիսուս տակաւին իր հանրային-ժողովրդային գործունէութեան եւ քարոզութիւններուն չսկսած՝ Յովհաննէս Մկրտիչ արդէն սկսած էր կրօնական իր շարժումին, իբր նախապատրաստութիւն Յիսուսի կողմէ հաստատուելիք քրիստոնէական կրօնին:

Յիսուս ազգական էր Յովհաննէսին, մեծ յարգանք ունէր անոր անձին, կը գնահատէր անոր ապրած մաքուր ու աստուածահաճոյ կենցաղը եւ մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւէր անոր կրօնական շարժումին: Այդ իսկ պատճառաւ, Յիսուս կարեւորելով Յովհաննէսի

քարոզած ապաշխարութեամբ մկրտութիւնը, որպէս Աստուածորդի թէեւ ինք անմեղ էր ու գերծ Ադամական, սկզբնական մեղքէ, սակայն ուրիշներու օրինակ ըլլալու համար եւ մկրտութիւնը անհրաժեշտ նկատելով, —որպէսզի մկրտութեամբ մարդիկ սրբուէին սկզբնական մեղքէն—, Յիսուս եկաւ եւ Յովհաննէսի ձեռքով մկրտուեցաւ Յորդանան գետին մէջ: Երբ Յիսուս ջուրէն դուրս ելաւ, նոյն ժամուն երկինքը բացուեցաւ ու Աստուծոյ Հոգին աղաւնիի կերպարանքով իջաւ Անոր վրայ, եւ երկինքէն լսուեցաւ Աստուծոյ ձայնը որ կ'ըսէր. «Ասիկա է իմ սիրելի Որդիս, որուն ես հաճեցայ», իմ հաւանութիւնս տուի, Անոր հնազանդեցէք: Յիսուս երեսուն տարեկան էր երբ մկրտուեցաւ:

Հերովդէս թագաւոր

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉԻ ՄԱՀԸ

Յովհաննէսի մահը կանխահաս եղաւ: Հերովդէս Անդիպասի հրամանով ան գլխատուեցաւ: Հերովդէս իր եղբօր Փիլիպոսի կնոջ՝ Հերովդիայի հետ առանց օրինաւոր ամուսնութեան ազատօրէն կը կենակցէր: Հերովդէսի պախարակելի այս արարքը, ժողովրդային վրդովմունքի եւ գայթակղութեան պատճառ դարձած էր, սակայն ոչ ոք կը համարձակէր թագաւորին այդ մասին բան մը ըսել:

Յովհաննէս Եղիա մարգարէի նման խիզախ էր ու անվախ: Ինչպէս ժամանակին, Եղիա մարգարէ պալատ երթալով խստօրէն յանդիմանած

էր Աքաաբ թագաւորը, կուռքեր պաշ-
պաշտելուն եւ գործած անարդարու-
թիւններուն համար (Գ. թագաւորաց
21:17-24), նոյնպէս Յովհաննէս, Եղի-
այի նախանձախնդիր ոգիով բռնկած,
օր մը Հերովդէսի պալատը գնաց եւ
թագաւորին դէմ կանգնելով, անոր
սխալները եւ Աստուծոյ դէմ գործած

մեղքերը մատնացոյց ըրաւ: Յովհաննէսի յանդիմանութիւնը արդարացի
ու ճշմարիտ էին: Հերովդէս թէեւ գայրացաւ, սակայն զգուշացաւ ըս-
պաննել Յովհաննէսը, որովհետեւ որպէս մարգարէ, ան մեծ ժողովրդա-
կանութիւն կը վայելէր: Հերովդէս Յովհաննէսը բանտարկելով բաւա-
րարուեցաւ: Անշուշտ, գայրացած ու նուաստացած թագաւորը եւ
Հերովդիա, պատեհ առիթի կը սպասէին սպաննելու Յովհաննէսը: Այդ
առիթը չուշացաւ: Հերովդիայի աղջիկը՝ Սողոմէ, Հերովդէս թագաւորի
տարեղարձին առիթիւ սարքուած մէկ խնճոյքի մը ընթացքին, նազանքով
ու գեղեցկօրէն պարեց: Հերովդէս շատ գոհ մնաց եւ պաշտօնական իր
հիւրերու ներկայութեան երդումով խոստացաւ, որ Սողոմէի պիտի տայ
ինչ որ ուզէ: Աղջիկը իր մօր թելադրութեամբ Յովհաննէսի գլուխը
պահանջեց: Հերովդէս իր հիւրերու ներկայութեան տուած խոստումը
չկրնալով մերժել՝ հրամայեց դահիճին գլխատել Յովհաննէսը: Դահիճը
գործադրեց թագաւորին հրամանը, ու անոր կտրուած գլուխը սկուտե-
ղի մը վրայ դնելով դրկեց Հերովդիային:

Յովհաննէսի աշակերտները երբ լսեցին իրենց վարդապետին մա-
հր, եկան առին անոր մարմինը եւ մեծ տխրութեամբ ու սուգով թաղե-
ցին:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Ջաքարիա քահանան եւ իր կինը Եղիսաբէթ, Աստուծոյ օրէնքներով ապրող աստուածապաշտ ընտանիք մը կազմած էին: Անոնց յառաջացեալ տարիքին, Աստուած վարձատրեց զիրենք՝ մանչ զաւակ մը պարգեւելով: Անոնք իրենց զաւակ Յովհաննէսը դաստիարակեցին աստուածապաշտութեամբ: Յովհաննէս երբ մեծցաւ, ինքզինք Աստուծոյ ծառայութեան նուիրեց եւ դարձաւ ճգնաւոր: Մարգարէ կոչուած են այն մարդիկը, որոնք իրենց սրբակեաց կեանքով նուիրուած են պաշտպանել Աստուծոյ օրէնքները, Անոր պատգամները, յայտնութիւններն ու խօսքերը փոխանցել ժողովուրդին եւ բոլորը աստուածապաշտութեան հրաւիրել:

2) Որպէս անձնուրաց մարգարէ, Յովհաննէս, ինքզինք զրկեց ժամանակաւոր աշխարհիկ հաճոյքներէ. ան իր կեանքը հոգեւոր մնայուն արժէքներով իմաստաւորեց եւ նուիրուեցաւ քրիստոնէական կրօնի նախապատրաստական աշխատանքին:

3) Յովհաննէս եղաւ ճշմարտախօս ու քաջ մարգարէ: Ան իր խիզախ բայց արդար նկարագրով, չհանդուրժեց իր ժամանակի մարդոց Աստուծոյ դէմ մեղանչումներուն եւ անօրէնութիւններուն: Մնաց հաւատարիմ իր խղճի ձայնին ամէն ատեն ու ամէն տեղ: Որպէս սկզբունքի տէր, երբ Յերովդէս թագաւորին ապօրէն ու մեղաւոր կեանքը քննադատեց՝ չվախցաւ մահէն: Ան նախամեծար համարեց քիչ ապրիլ բայց չծածկել ճշմարտութիւնը:

4) Քրիստոնէական մկրտութիւնը կը տարբերի Յովհաննէսի մկրտութենէն: Յովհաննէս չար ու մեղաւոր մարդիկ երբ ապաշխարէին, իրենց մեղքերէն սրբելու համար կը մկրտէր: Իսկ քրիստոնէական եկեղեցին կը մկրտէ Ս. Երրորդութեան անունով, որպէսզի մկրտուողներ, Ադամական կամ սկզբնական մեղքէն սրբուին, Աստուծոյ որդեգրուին, եկեղեցւոյ անդամ ըլլան, Ս. Հոգիի շնորհքներուն արժանանան:

Չարցումներուն պատասխանէ՛:

- 1.— Ձաքարիա օր մը երբ տաճարին մէջ կ'աղօթէր անոր ո՞վ երեւցաւ:
- 2.— Ի՞նչ էր հրեշտակին անունը: Ի՞նչ ըսաւ հրեշտակը Ձաքարիային:
- 3.— Ձաքարիա համոզուելու համար երբ հրեշտակէն նշան խնդրեց, ի՞նչ պատահեցաւ:
- 4.— Ձաքարիայի լեզուն ե՞րբ բացուեցաւ:
- 5.— Յովհաննէս երբ մեծցաւ, իր կեանքը Աստուծոյ նուիրելով ի՞նչպիսի մէկը դարձաւ: Նկարագրէ՛ անոր ապրելակերպը:
- 6.— Յովհաննէս իր քարոզներով ի՞նչ կը պատգամէր:
- 7.— Յիսուս որո՞ւ ձեռքով, ո՞ւր եւ ինչո՞ւ մկրտուեցաւ:
- 8.— Յիսուս երբ ջուրէն դուրս ելաւ, ի՞նչ պատահեցաւ:
- 9.— Չայր Աստուծոյ ձայնը երկինքէն ի՞նչ ըսաւ:
- 10.— Յովհաննէս օր մը պալատ երթալով ինչո՞ւ յանդիմանեց թագաւորը:
- 11.— Չերովդէս ինչո՞ւ բաւարարուեցաւ Յովհաննէսը միայն բանտարկելով:
- 12.— Չերովդէսի տարեդարձի խնճոյքին, Սողոմէի պարելէն գոհ մնալով, թագաւորը հիւրերու ներկայութեան ի՞նչ խոստացաւ:
- 13.— Սողոմէ իր մօր թելադրութեամբ ի՞նչ պահանջեց:

ՅԻՍՈՒՍԻ

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հերովդիայի աղջիկը՝ Սողոմէ, Հերովդէս թագաւորի տարեդարձին առթիւ սարքուած մէկ խնճոյքի մը ընթացքին, նազանքով ու գեղեցկօրէն պարեց:

*Հերովդէս շատ գոհ մնաց եւ պաշտօնական իր հիւրերու ներկայութեան
երդումով խոստացաւ, որ Սողոմէի պիտի տայ ինչ որ ուզէ: Աղջիկը իր
մօր թելադրութեամբ Յովհաննէսի գլուխը պահանջեց:*

ՅԻՍՈՒՍԻ ՏԱՃԱՐ ԸՆԾԱՅՈՒՄԸ

(Ղուկաս 2:22-38)

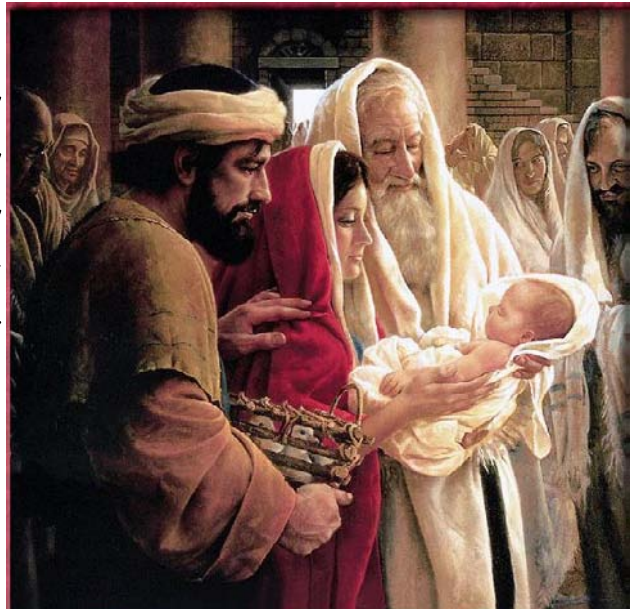
Հին ատեն բարեպաշտական սովորութիւն էր, որ ծնողներ պարտաւոր էին, իրենց անդրանիկ գաւակի ծնունդէն քառասուն օր ետք, որպէս շնորհակալութիւն Աստուծոյ տուած պարգեւին, իրենց որդին տաճար տանիլ ու Աստուծոյ ընծայել: Աստուծոյ ներկայութեան բերելով իրենց գաւակը, Աստուծոյ գոհութիւն կը յայտնէին եւ կը խնդրէին որ իրենց գաւակը Աստուծոյ Հոգիով եւ շնորհքներով լեցուի ու առաջնորդուի:

Մարիամ եւ Յովսէփ յարգելով այդ սովորութիւնը, Յիսուսի ծնունդէն քառասուն օր ետք, գայն տարին Երուսաղէմի տաճարը: Հարուստներ տաճարին ընծայ պէտք էր բերէին գառնուկ մը, իսկ աղքատներ, որոնք անկարող էին գառնուկ նուիրելու, փոխարէն գոյգ մը աղաւնի տաճարին կ'ընծայէին: Յիսուսի ծնողքը, ըլլալով համեստ դասակարգէ, Յիսուս մանուկի քառասնօրեայ տաճար ընծայուելուն առթիւ՝ գոյգ մը աղաւնի կը նուիրեն:

Ահա նոյն այդ պահուն, երբ քառասնօրեայ ընծայման արարողութիւնը վերջացած էր, Սիմէոն անունով բարի ծերունի մը, որ երկար տարիներ հոն տաճարին մէջ մեծ յոյսով կը սպասէր, թէ անպայման, նախքան մահանալը, պիտի տեսնէ Աստուծոյ Օծեալ Որդին՝ Սուրբ Հոգիէն մղուած յառաջ կ'ընթանայ դէպի Մանուկ Յիսուսը: Կ'առնէ գԱյն իր գրկին մէջ, ամո՛ւր մը սրտին սեղմելով կը բարձրացնէ

աչքերը դէպի երկինք, կ'օրհնէ զԱստուած ու կ'ըսէ. «Հիմա, ով Տէր, քու ծառադ պատրաստ է իր հոգին խաղաղութեամբ աւանդելու. որովհետեւ ան այլեւս տեսա՛ւ Քու խոստացած Փրկիչդ, որ հեթանոսներուն եւ ամբողջ աշխարհին համար Հոյս պիտի ըլլայ» (Ղուկաս 2:29-32):

Տաճարին մէջ նաեւ ութսունչորս տարեկան Աննա անուամբ Մարգարէուհի մը կը գտնուէր: Երբ ականատես ու ականջալուր կ'ըլլայ Սիմէոնի օրհնութեան խօսքերուն, ինք եւս մօտենալով Յիսուսի, կը ճանչնայ որ Մանուկ Յիսուսը, Աստուծոյ Որդին ու աշխարհի Փրկիչն է: Աննա Մարգարէուհին ինք եւս կը փառաւորէ զԱստուած եւ կը խնդակցի Մարիամի հետ, որ Աստուած զինք արժանացուցած է Տիրամայր կոչումին:

ՏԵԱՌՆԴԱՌԱՋԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Յովսէփ եւ Մարիամ Նազարէթէն Բեթղեհէմ եկած էին Օգոստոս կայսեր մարդահամարի հրամանին անսալով, ուր տեղի ունեցաւ Յիսուսի ծնունդը (Ղուկաս 2: 1-7): Անոնք Բեթղեհէմի մէջ մօտաւորապէս քառասուն օրեր կը մնան: Յիսուսի ծնունդէն ութը օր ետք, տեղի կ'ունենայ Անոր անուանակոչութիւնը (Ղուկաս 2: 21): Իսկ ութօրէքէն ետքն էր որ Արեւելքէն Մոգերը հասան եւ Յիսուս նորածինը ոչ թէ Բեթղեհէմի իջեւանին մտուրին մէջ գտան ուր դրուած էր (Ղուկաս 2: 11), այլ Բեթղեհէմի տան մը մէջ (Մատթէոս 2:9-11), եւ տուն մտնելով տեսան Յիսուս Մանուկը, երկրպագեցին եւ ընծաներ նուիրեցին:

Նորածին Յիսուս եւ իր ծնողքը Բեթղեհէմի այդ տան մէջ մնացին քառասուն օրեր, որմէ ետք, անոնք Յիսուս Մանուկը Երուսաղէմի տաճար բերին, զԱյն Աստուծոյ ներկայութեան բերելու, Աստուծոյ ընծայելու (Ղուկաս 2:22-24):

ՏԵԱՌՆԸ ԴԱՌԱՋԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ԱՐԱՄԱՋԴԻ ՏՕՆԸ

Տեառնը նդառաջի տօնը կը գուգադիպի նաեւ մեր հեթանոս հայրերու շատ հին մէկ տօնին: Այդ Միհր կամ հայոց Արամազդ Արեւ չաստուծոյ տօնն էր: Ան կը մարմնաւորէր կեանքը, լոյսը եւ ջերմութիւնը: Հեթանոս հայեր, Արամազդի տօնին, խարոյկներ կը վառէին ու հանդէսներ կը սարքէին: Երբեմն ալ, աղաւնիներու թեւերը քարիւղով կ'օծէին ու կրակ տալով կը թռցնէին: Իրենց տան ճրագը վառելու համար, խարոյկի կրակէն բոց մը իրենց հետ տուն կը տանէին: Կրակի մնացած մոխիրներէն իրենց արտերուն ու դաշտերուն մէջ կը ցանէին, հունձքերու առատութեան եւ պտղաբերութեան համար: Ահա թէ ինչու մինչեւ այս օրերը տակաւին տեղ-տեղ հայեր Տեառնը նդառաջի օրը խարոյկներ կը վառեն ու կրակի վրայէն կը ցատքեն:

Իսկ եկեղեցիներու մէջ Քրիստո՛ս, որպէս լոյս եւ կեանք տուող Արեւ՝ Ս. Խորանէն, որ երկինքը կը խորհրդանշէ, մոմի մը բոցին մէջ խտացած, կ'իջնէ երկիր ու հաւատացեալներու միջեւ կը բաշխուի:

ՏԵԱՌՆԸ ՆԴԱՌԱՋԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԸ

Քրիստոսի Քառասնօրեայ Տաճար ընծայման կամ Տեառնը նդառաջի տօնը անփոփոխ կերպով Փետրուար 14ին կը կատարուի, Յիսուսի ծնունդէն (6 Յունուար) քառասուն օրեր ետք: Երկու օրերու վրայ տարածուող Տօնին եկեղեցական արարողութիւնները կ'ընդգրկեն՝ Նախատօնակ, Լոյս Ձուարթ, եւ Աւետարանէն պատշաճ ընթերցումներ, Անդաստան եւ յատուկ Տաղի երգեցողութիւն: Տեղի կ'ունենան մոմավառութիւն եւ հրավառութիւն: Փոքրիկ մանուկներ եւ երեխաներ Ս. Խորան կը հանուին եւ ամբողջ ժողովուրդը կը ջանայ օրհնեալ «լոյսը» մինչեւ տուն տանիլ եւ անով տան ճրագը կամ օճախը վառել: Հայեր մինչեւ ներկայ ժամանակները հայ տունը կը կոչեն օճախ, ծուխ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Հին սովորությունները եւ կրօնական աւանդությունները յարգելը բարեպաշտական գեղեցիկ արարք է: Յիսուսի ծնողքը յարգեցին իրենց ժամանակի կրօնական բարեպաշտական սովորությունները եւ Յիսուս Մանուկը դաստիարակեցին կրօնական բարձր արժէքներով: Անոնք իբրեւ տիպար, աստուածապաշտ ծնողներ, իրենց ապրած բարոյական մաքուր կենցաղով դիւրացուցին Յիսուսի, իբրեւ Մեսիա, առաքելութեան գործը:

2) Մանուկ Յիսուս իր ծնունդէն քառասուն օրեր ետք, Աստուծոյ ներկայացաւ, եւ երբ մեծցաւ իր կեանքը Աստուծոյ ծրագիրներուն իրագործման եւ մարդոց փրկութեան նուիրեց: Արդարութիւնը, ճշմարտութիւնը եւ խաղաղութիւնը սիրող ամէն անհատ նմանապէս Աստուծոյ գործակիցն է այս աշխարհի մէջ:

3) Հայեր, Մանուկ Յիսուսի օրինակով, Տեառնընդառաջի տօնին, իրենց զաւակները կը տանին եկեղեցի եւ քահանային միջոցաւ Աստուծոյ կը նուիրեն:

4) Տեառնընդառաջի տօնին, տեղի կ'ունենայ նաեւ մոմավառութիւն կամ հրավառութիւն: Ասոնք հայկական հին հեթանոսական սովորութեան մը հետքերը ըլլալով հանդերձ, ստացած են քրիստոնէական իմաստ եւ նշանակութիւն: Քրիստոնէութեան կրօնին մէջ կրակը վերածուած է լոյսի եւ Փրկիչ Յիսուսի գալուստը գովաբանուած է իբրեւ անմար լոյսին երեւումը աշխարհի վրայ:

Հարցումներուն պատասխանէ՛:

- 1.– Յիսուսի ծնողքը ե՞րբ Յիսուս Մանուկը տարին տաճար:
- 2.– Ինչո՞ւ տարին տաճար:
- 3.– Յիսուսի ծնողները տաճարին ի՞նչ նուիրեցին:
- 4.– Ո՞վ գիտցաւ Յիսուսի Աստուծոյ Որդի ըլլալը:
- 5.– Սիմէոն Ծերունին իր գրկին մէջ առնելով Յիսուս Մանուկը ի՞նչ կ'ըսէ:
- 6.– Աննա Մարգարէուհին փառաւորելով զԱստուած ինչո՞ւ կը խնդակցի Մարիամի հետ:
- 7.– Հայեր ե՞րբ կը տօնեն Յիսուսի ծնունդը:
- 8.– Յիսուսի ծնունդէն քանի՞ օրեր ետք կը տօնենք Տեառնընդառաջը:
- 9.– Տեառնընդառաջի տօնը հին հեթանոս հայերու ո՞ր մէկ տօնին կը զուգարդիպի:
- 10.– Արամազդ արեւ չաստուծոյ տօնը ի՞նչ կը մարմնաւորէր:
- 11.– Արամազդի տօնը հայեր ինչպէ՞ս կը տօնախմբէին:
- 12.– Իսկ հիմա ինչպէ՞ս Տեառնընդառաջը կը տօնենք:
- 13.– Տեառնընդառաջի եկեղեցական արարողութիւնները ի՞նչ կ'ընդգրկեն:

*Աննա Մարգարէուհին կը
խնդակցի Մարիամի հետ, որ
Աստուած գինք արժանացուցած
է Տիրամայր կոչումին:*

*Մարիամ եւ Յովսէփի Յիսուսի
ծնունդէն քառասուն օր ետք, զայն
տարին Երուսաղէմի տաճարը:*

Քու ծառադ պատրաստ է իր հոգին
խաղաղութեամբ աւանդելու. որովհետեւ
ան ալիւս տեսա՛լ Քու խոստացած Փրկիչդ:

**ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ
ՅԻՍՈՒՍԻ ՊԱՇՏՕՆԸ ԻԲՐԵՒ ՄԵՍԻԱ
(Ղուկաս 4:16-24, Յովհաննէս 5:30-47)**

**Ա.- ՓՐԿԻՉ ՄԵՍԻԱՅԻ ԱԿՆԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ ՀՐԷԻՑ
ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՉ**

Երբ Իսրայէլի թագաւորութիւնը կործանեցաւ, եւ Դաւիթի գահը տապալեցաւ, ժողովուրդը կ'ակնկալէր որ Աստուած օր մը իրենց նոր ազատարար մը պիտի դրկէ, որպէսզի վերականգնէ Դաւիթի կործանած գահը: Սուրբ Գիրքի մարգարէներ եւս, իրենց գրութիւններով կը խօսէին ու կը նախապատրաստէին ժողովուրդը գալիք Մեսիային մասին: Իսկ Յիսուսի ծննդեան ժամանակ, Մեսիայի մը մօտալուտ գալստեան ակնկալութիւնը այնքան զօրացած ու շեշտուած էր, որ հրեաներ ամէն վայրկեան ազատարար Փրկիչի գալուստին կը սպասէին: Յիսուսի օրերուն, Հրէաստան Հռոմի գերիշխանութեան ներքեւ գտնուելով, ժողովուրդը կ'ակնկալէր որ գալիք Մեսիան որպէս ազգային հերոս, ժողովրդային

յեղափոխութեան գլուխը պիտի կանգնէր եւ ազատագրէր Հրէաստանը Հռոմի լուծէն:

Հետեւաբար, ժողովուրդի ընդհանուր կարծիքը, գալիք Մեսիային մասին, քաղաքական էր: Ու երբ տեսան որ Յիսուս գոհացում չտուաւ իրենց ազգային քաղաքական նպատակներուն՝ յուսախար եղան եւ սկսան հալածել Յիսուսը:

**Բ.- ՄԵՍԻԱՅԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ԿՈՉՈՒՄԸ ԵՒ
ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ**

Գալիք Մեսիային կոչումը եւ առաքելու-

Թիւնը սակայն, կրօնական էր ու հոգեւոր բնոյթ կը կրէր: Աստուածորդի Յիսուս աշխարհ եկած էր, ազատագրելու ժողովուրդը ոչ թէ Հռոմի գերիշխանութենէն կամ երկրաւոր բռնատէրներէն, այլ՝ Սատանայի ու մեղքի տիրապետութենէն: Յիսուսի աշխարհ գալու նպատակը՝ Հրաշքներու եւ ուսուցումներու ճամբով, մարդոց հաւատքը գորացնել էր եւ ճշմարիտ աստուածպաշտութեան առաջնորդել ու մարդոց հոգիները փրկել էր: Իրա՛ւ է թէ Յիսուս թագաւորութիւն մը պիտի հիմնէր, բայց այդ թագաւորութիւնը երկրաւոր չէր, այլ՝ հոգեւոր: «**Երկնքի Արքայութեան կամ Աստուծոյ Թագաւորութեան**» օրէնքները գրուած պիտի ըլլային մարդոց սրտերուն վրայ, եւ մարդիկ ապրէին ու կառավարուէին Աստուծոյ հաստատած արդարութեան, սիրոյ եւ խաղաղութեան օրէնքներով:

Գ.- ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՅՈՒՄՆԵՐԸ

1.— Աստուծոյ հայրութիւնը: Ըստ Յիսուսի ուսուցումներուն, Աստուած ոչ թէ միայն Իսրայէլի ցեղին հայրն էր, այլ համայն մարդկութեան: Յիսուսի սորվեցուցած Տէրունական աղօթք «**Հայր Մեր**»ը ցոյց կու տայ թէ Աստուած հայրն է բոլոր մարդոց եւ մարդիկ, որպէս

Աստուծոյ գաւակները, իրարու եղբայրներ ու քոյրեր են: Հետեւաբար մարդիկ, որպէս Աստուծոյ գաւակներ, աշխարհի վրայ պէտք էր սիրով եւ խաղաղութեամբ ապրէին եւ ջանային իրենց երկնաւոր Հօր նման ըլլալ կատարեալ:

2.— Աստուծոյ ներողամտութիւնը: Աստուած մարդասէր է եւ ներողամիտ մարդոց սխալներուն նկատմամբ եւ կը ներէ սրտանց զղջացողներուն յանցանքներն ու մեղքերը: Յիսուս մեզի կ'ուսու-

ցանէ ներողամիտ ըլլալ իրարու յանցանքներուն եւ գործած սխալներուն նկատմամբ, որովհետեւ եթէ մենք ներենք մարդոց յանցանքները, մեր երկնաւոր Հայրն ալ կը ներէ մեր յանցանքները (Մատթէոս 6:14-15):

3.— Աստուած բարի ու սէր է: *«Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր միածին Որդին տուաւ, որպէսզի Անոր հաւատացողը չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայ»* (Յովհաննէս 3:16): Յիսուս իր աշակերտներուն պատուիրեց ըսելով. *«Սիրեցէ՛ք իրար, ինչպէս ես ձեզ սիրեցի: Մեծագոյն սէրը այն սէրն է, որով մարդ ինքզինք կը գոհէ իր բարեկամներուն համար»* (Յովհաննէս 15:12-13):

Յիսուս Աստուծոյ բարութեան եւ մարդոց հանդէպ ունեցած անհուն սիրոյն մասին խօսելով կը պատգամէ. *«Մի՛ դատապարտէք մարդիկը, որպէսզի դուք եւս չի դատապարտուիք: Ինչ որ կ'ուզէք մարդիկ ընեն ձեզի, նոյնը դուք ըրէք անոնց: Կարելի չափով ու միջոցներով միշտ բարիք ըրէք մարդոց»* (Մատթէոս 7: 1, 12):

4.— Աստուած ողորմած է ու մարդախնամ, կը լսէ մեր անկեղծ աղօթքը եւ կը կատարէ մեր սրտին բարի խնդրանքները: Աստուած անտարբեր չէ մեր կարիքներուն եւ խնդրանքներուն նկատմամբ: Յիսուս այս մասին խօսելով մեզի կ'ուսուցանէ յիշեցնելով, որ Աստուած իրեն դիմողներուն աղաչանքը եւ աղօթքը կը լսէ, անպատասխան եւ անտէր չի ձգեր, այլ ժամանակին եւ յարմար նկատած

ձեւով կը կատարէ անոնց խնդրանքը. *«Խնդրեցէ՛ք Աստուծմէ եւ պիտի տայ ձեզի, փնտռեցէ՛ք եւ պիտի գտնէք, դուռը զարկէ՛ք եւ պիտի բացուի ձեզի»* (Մատթէոս 7:7):

Հաւատքի, բարոյական արժէքներու եւ հոգեւոր ճշմարտութիւններ ուսուցանելու Յիսուսի իւրաջատուկ, ժողովրդային պարզ ոճը, մեծ ազդե-

ցուժիւն ունեցաւ զինք ունկնդրողներու եւ ժողովուրդի առօրեայ կեանքէն ներս:

Յիսուս ինչ որ կ'ուսուցանէր՝ կ'ապրէր զայն նախ եւ ապա ժողովուրդին կը փոխանցէր: Յիսուս խորապէս համոզուած էր իր սորվեցուցած ու պատգամած ճշմարտութիւններուն, որոնք դէպի կատարելութիւն, դէպի Աստուած եւ յաւիտենական կեանք առաջնորդող լուսաւոր ճամբաներ էին:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Յիսուսի ժամանակակից հրեաներ, ազգային ակնկալութեամբ կը սպասէին Մեսիայի մը գալուստը: Հրեաներ կրօնքի հոգին կորսնցուցած, միայն արտաքին ձեւին, ծեսին եւ արարողութիւններուն կարեւորութիւն տալով ու Մովսիսական Օրէնքները պաշտելով կը բաւարարուէին: Հետեւաբար կ'ակնկալէին որ գալիք Մեսիան ալ ըլլար ազգային քաղաքական նպատակներ հետապնդող եւ աշխարհիկ թագաւորութեան մը հիմնադիրը:

2) Երբ Յիսուս սկսաւ հանրային քարոզութիւններուն եւ հրաշագործութիւններուն, ըսաւ. *«Ապաշխարեցէք, որովհետեւ երկինքի արքայութիւնը մօտեցած է»* (Մատթէոս 4:17): *«Աստուծոյ թագաւորութիւնը արտաքնապէս տեսանելի նշաններով պիտի չգայ. կամ պիտի չըսեն թէ “Ահա հոս է կամ հոն”, որովհետեւ ահա Աստուծոյ թագաւորութիւնը ձեր մէջ կը գտնուի»* (Ղուկաս 17:20-21): Յիսուս իր ժամանակի հրեայ ժողովուրդին պէս աշխարհիկ ու քաղաքական չէր նկատեր Մեսիայի իսկական կոչումը, այլ՝ հոգեւոր: Եւ երբ Յիսուս սկսաւ իր առաքելութեան, Ան շեշտեց արքայութեան հոգեւոր իմաստն ու բնոյթը եւ ապաշխարութեան կոչերով, հոգեւոր նոր կեանքի հրաւիրեց մարդիկը, որպէսզի փրկուելու համար ո՛չ թէ Մովսէսի օրէնքներով ապրէին, այլ Հայր Աստուծոյ որդեգրուելով՝ ապրէին ու կառավարուէին Աստուծոյ հաստա-

տած արդարութեան, սիրոյ եւ խաղաղութեան օրէնքներով ու արժանանային երկինքի արքայութեան: Քրիստոսով սկիզբ առած այդ արքայութիւնը կամ թագաւորութիւնը աշխարհիս պիտի պարգեւէր խաղաղութիւն եւ օրհնութիւն, մարդոց միջեւ հաստատելու եղբայրութիւն, սէր ու երջանկութիւն: Սակայն հրեաներ չկրցան եւ չուզեցին ըմբռնել Յիսուսի Մեսիական իսկական կոչումը եւ մնացին իրենց նախկին սխալ համոզումներուն եւ մոլորեալ ճամբաներուն մէջ:

3) Երկինքի արքայութիւնը, աստուածային հոգեւոր եւ բարոյական արժէքներու եւ օրէնքներու մեծագոյն գանձն է, որ կ'ապահովենք, կամ անոր կրնանք տիրանալ, եթէ երկրի վրայ Աստուծոյ օրէնքներն ու պատուիրանները մեր սրտի տախտակներուն վրայ գրենք ու կատարենք մեր հոգեւոր պարտաւորութիւնները: Երկինքի արքայութեան բանալին Քրիստոս է, իսկ մեզի ձգած գանձը՝ Քրիստոսի Աւետարանը:

«Երանի՛ անոնց, որոնց սրտերը չեն կապուած այս աշխարհի բարիքներուն, այլ հոգեւոր շնորհքներուն ետեւ են: Երկինքի արքայութիւնը անոնց է»

«Երանի՛ անոնց, որոնց սրտերը մաքուր են այս աշխարհի մէջ, որովհետեւ անոնք հանդերձեալ կեանքին մէջ զԱստուած պիտի տեսնեն»:

Հարցումներուն պատասխանէ՛

1.— Ի՞նչ էր փրկիչ Մեսիայի ընդհանուր ակնկալութիւնը հրեց պատմութեան մէջ::

2.— Ի՞նչ էր Մեսիայի իսկական կոչումը եւ առաքելութիւնը: Ինչո՞ւ Յիսուս աշխարհ եկած էր:

3.— Ընտրէ՛ եւ խօսի՛ր Յիսուսի հիմնական ուսուցումներէն մէկուն մասին:

4).— Լրացո՛ւր երկրորդ սիւնակին խօսքերը

Յիսուսէն հեռացողը այսպէս կը մտածէ

1.— Աշխարհի վրայ պէտք է հոգալ *մարմնական* պէտքերը:

2.— Աշխարհի վրայ կարելորդ *դրամ* դիզելն է:

3.— Աշխարհի վրայ պէտք է *իշխել եւ վրէժխնդիր* ըլլալ:

4.— Աշխարհի վրայ պէտք է ապրիլ *բացարձակապէս* ազատ:

Յիսուսի հետեւողը այսպէս կը մտածէ

1.— Աշխարհի վրայ պէտք է հոգալ _____ պէտքերը:

2.— Աշխարհի վրայ կարելորդ _____ գանձ հաւաքելն է:

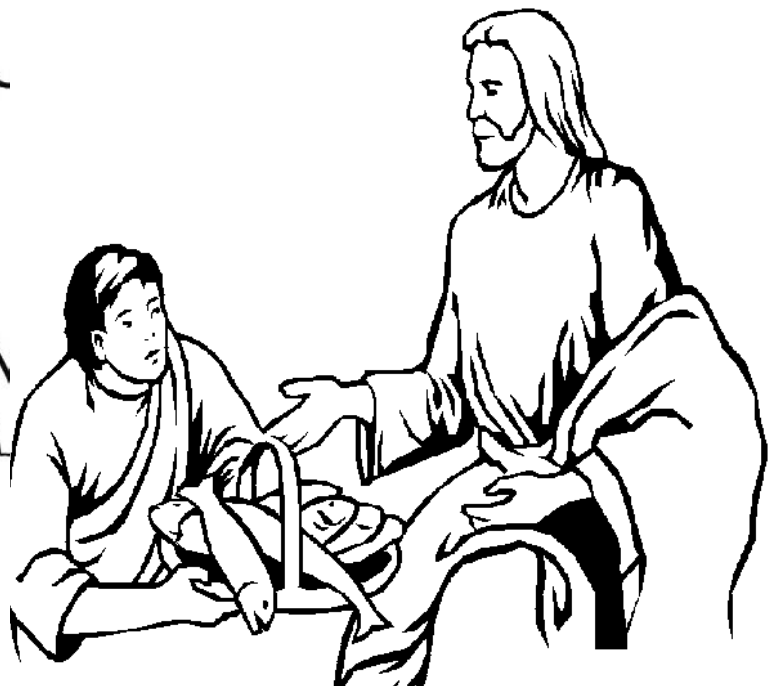
3.— Աշխարհի վրայ պէտք է _____ եւ _____ ըլլալ:

4.— Աշխարհի վրայ պէտք է ապրիլ Աստուծոյ _____ համաձայն:

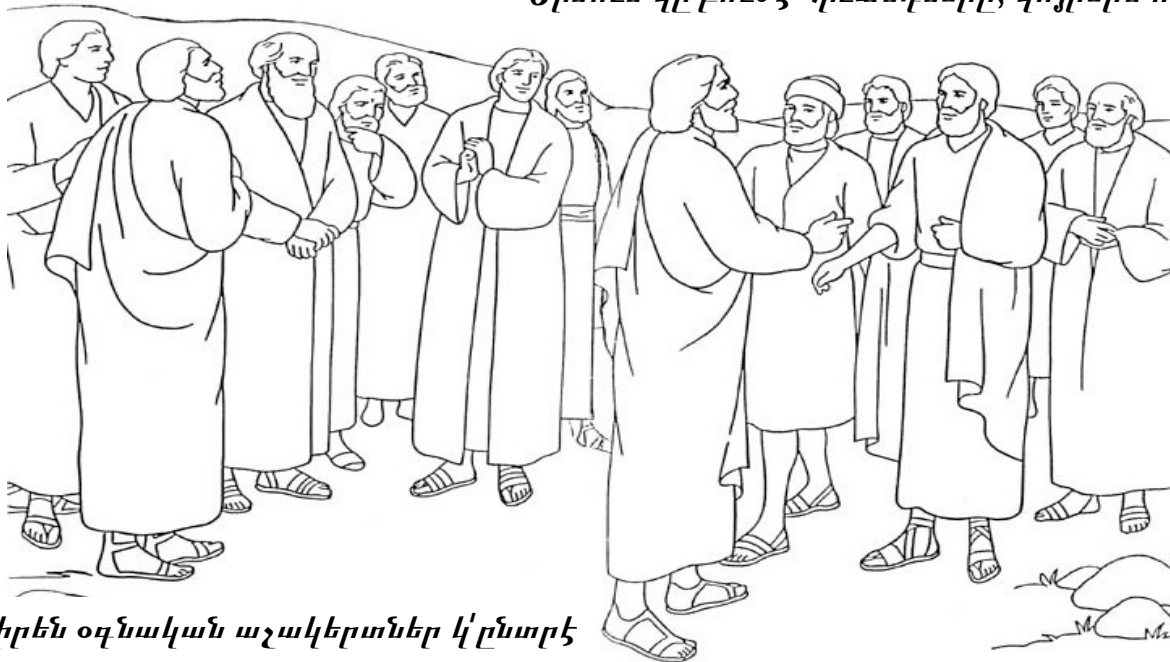
ՅԻՍՈՒՍ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

*«Խնդրեցէ՛ք Աստուծո՞ւնք եւ պիտի տայ ձեզի,
փնտռեցէ՛ք եւ պիտի գտնէք, դուռը զարկէ՛ք եւ
պիտի բացուի ձեզի» (Մատթէոս 7:7):*

Յիսուս կը բուժէ հիւանդները, կոյրերն ու կաղերը

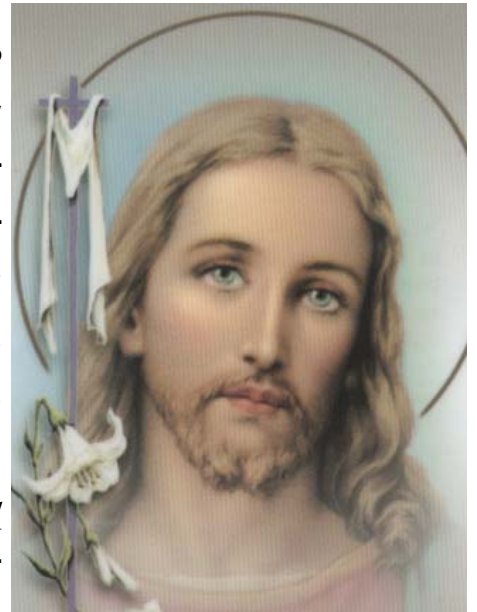
Յիսուս իրեն օգնական աշակերտներ կ'ընտրէ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ

(Մատթէոս 5:, 6:, 7:, Մարկոս 1:22, 4:21, 9:42-50, 10:4-12, Ղուկաս 5:12-14, 6:29-30, 6:27-28,32-44, 7:1-10,8:16, 9: 57-62, 11:33, 14:34-35, 12:57-59, 16:18, 11:2-4, 34-36, 12:33-34,13:24,13:25-27, Յովհաննէս 4:46-54)

Յիսուս երկրաւոր իր առաքելութեան երեք տարիներու ընթացքին, Երուսաղէմի տաճարէն ներս, ժողովարաններէ թէ հրէաստանի գանազան շրջանները այցելելով՝ քարոզեց ժողովուրդին, մարդոց հաւատքը զօրացնելու համար հրաշքներ կատարեց, առականեր պատմեց ու բացատրեց թէ ի՞նչ պէտք էր ընել փրկուելու եւ երկինքի արքայութեան արժանանալու համար: Յիսուսի ուսուցումները եւ գործունէութիւնը գրուած են չորս Աւետարաններու մէջ: Աւետարան կը նշանակէ բարի լուր: Յիսուսի աշխարհ գալը, բարի լուր եւ աւետիս էր համայն մարդկութեան համար, որովհետեւ մարդիկ Քրիստոսով միայն պիտի ազատագրուէին մահաւան ու Սատանայի ճիրաններէն եւ փրկութեան արժանանային:

Յիսուսի խօսքերէն նշանաւոր է լերան քարոզը, որ կը կոչուի նաեւ Երանիներ:

ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐԷՆ

Յիսուս տեսնելով բազմութիւնը, ժողովուրդի մէջէն լեռ բարձրացաւ: Իր աշակերտներն ու ժողովուրդը հաւաքուեցան իր շուրջ: Յիսուս այնտեղէն շարունակեց իր քարոզախօսութիւնը եւ ուսուցումները, ըսելով.

Երկրի աղը եւ աշխարհի լոյսը

«Դուք էք երկրի աղը: Բայց եթէ աղը իր համը կորսնցնէ, ինչ՞ով պիտի աղեն գայն: Այլեւս ո՛չ մէկ բանի կը ծառայէ, հապա գայն կը թափեն, եւ մարդոց ոտքի կոխան կը դառնայ:

Դուք էք աշխարհի լոյսը: Ձեր լոյսը թող այնպէս շողայ մարդոց առջեւ, որ անոնք ձեր բարի գործերը տեսնեն եւ փառաւորեն ձեր Հայրը, որ երկինքի մէջ է»:

Ուսուցում բարկութեան դէմ

«Լսեր էք, ու գիտէք, որ անցեալին ըսուած է. “Մի՛ սպաններ, որովհետեւ ան որ կը սպաննէ՝ պիտի դատապարտուի”։ Իսկ ես կ'ըսեմ ձեզի, թէ ով որ առանց պատճառի իր եղբոր դէմ բարկանայ, Աստուծոյ դատաստանին ենթակայ պիտի ըլլայ: Ով որ իր եղբայրը յիմար կամ անմիտ կոչէ, դժոխքի կրակին պիտի դատապարտուի»:

Ուսուցում երդումի մասին

«Երդում մի՛ ընէք, ո՛չ երկինքի վրայ՝ որովհետեւ Աստուծոյ գահն է, ո՛չ երկրի վրայ՝ որովհետեւ Անոր ոտքին պատուանդանն է, եւ ո՛չ ալ քու գլխուդ վրայ: Պարգապէս ձեր Այոն Այո թող ըլլայ եւ Ոչը՝ Ոչ»:

Ուսուցում ողորմութեան մասին

«Երբ ողորմութիւն կ'ուզես տալ, փող ու թմբուկով մի՛ ըներ՝ մարդոց ուշադրութիւնը գրաւելու կամ ցուցադրութեան համար, ինչպէս կեղծաւորները կ'ընեն: Թող ձախ ձեռքդ չգիտնա՛յ թէ ինչ կ'ընէ աջ ձեռքդ: Գաղտնի եւ լուռ կատարած ողորմութիւնդ՝ Աստուած պիտի վարձատրէ յայտնապէս»:

«Երանի՛ ողորմածներուն, որովհետեւ անոնք ողորմութիւն պիտի գտնեն»:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Ճշմարիտ հաւատացեալներ երկրի աղն են: Այնպէս ինչպէս աղը կը պաշտպանէ ուտելիքը փճացումէ եւ անոր կու տայ անոյշ համ, նոյնպէս ալ ճշմարիտ հաւատացեալներ իրենց կենցաղով, ուղղամտութեամբ, բարի գործերով, բարի խորհուրդներով իրենց կեանքը եւ շրջապատի կեանքը կ'իմաստաւորեն, կը քաղցրացնեն: Բայց եթէ հաւատացեալներ բարոյապէս շեղին, փճանան ու հեռանան աստուածային առաքիճութիւններէն, անոնք չարիք կը սերմանեն մարդոց մէջ, եւ արժանի կ'ըլլան դատապարտութեան ու ծանր պատիժի:

2) Ճշմարիտ հաւատացեալներ աշխարհի լոյսն են: Լոյսը կը լուսաւորէ մարդոց ճամբան: Ճշմարիտ հաւատացեալներուն օրինակելի վարքն ու բարքը, լոյսի պէս կը լուսաւորեն իրենց կեանքի ճամբան, զերծ կը պահեն մեղքերէ եւ կ'առաջնորդեն յաւիտենական կեանքի ուրախութեան:

Մարդիկ չկարծեն, թէ իրենց գործերը գաղտնի կը մնան: Այդ գործերը կ'երեւին, բարի ըլլան թէ չար: Բարի գործերը կը փառաւորեն զԱստուած եւ մարդիկը կ'առաջնորդեն փրկութեան: Իսկ մարդոց չար գործերը կը զայրացնեն Աստուած եւ մարդիկը կ'առաջնորդեն կորուստի:

3) Յիսուս կը պատուիրէ զգուշանալ բարկութենէ եւ քէնէն: Անտեղի եւ անզուսպ բարկութիւնը վնաս կը պատճառէ եւ նոյնիսկ ոճիր գործելու կ'առաջնորդէ: Իր զգացումներուն եւ ջիղերուն տէր չեղողը՝ շրջապատին կեանքը կը խանգարէ: Իսկ քէն պահելը, բաժանումի եւ խզումի պատճառ կ'ըլլայ: Քէն պահողը յարմար առիթի կը սպասէ վրէժ լուծելու կամ չարիք հասցնելու, ինչ որ հակառակ է սիրոյ պատուիրանին, որ կը հրամայէ ներել, աչք գոցել ուրիշի թերութիւններուն: Հաշտ եւ խաղաղութեամբ ապրելու համար, ջանալու ենք որ նախ մեր սխալները եւ թերութիւնները սրբագրենք, ապա ուրիշին սխալները սրբագրել եւ ուղղութեան հրաւիրել: Յիսուս նախընտրեց հաշտութիւնն ու ներողա-

մըտութիւնը զոհէն աւելի: Ով որ Աստուծոյ զոհ կամ նուէր կու տայ, կ'աղօթ ու բարի գործեր կ'ընէ, բայց հոգին բարկութեամբ ու քէնով լեցուած է, չի' կրնար Աստուծոյ հաճելի ըլլալ:

4) Յիսուս կը պատուիրէ ճշմարտախօս ու պարկեշտ ըլլալ: Սուտին աղբիւրը սատանան է: Յաճախ սուտ մը ծածկելու համար, այլ սուտեր կը խօսինք, ու աւելի մեծ մեղքի ու չարիքի կ'ենթարկուինք: Մարդիկ կը հաւատան եւ կը վստահին ճշմարտախօսին:

Յիսուս կը պատուիրէ նաեւ, որ պարկեշտ ըլլանք մեր խօսքերուն եւ գործերուն մէջ: Օրինակ՝ երբ ուխտ մը կը կատարենք կամ խոստում մը կու տանք, պէտք է գործադրենք ու յարգենք մեր տուած խոստումը: Պարկեշտ մարդը՝ վստահութիւն կը շահի, ան ազնիւ ու պատուաւոր է, կը մերժէ խաբեբայութիւնը եւ կեղծիքը: Ան կ'արժանանայ Աստուծոյ սիրոյն ու մարդոց յարգանքին:

5) Աստուած մեզի եթէ երջանկութիւն եւ հարստութիւն տուած է, պէտք է գործածենք ո'չ միայն մեզի համար, այլ մտածենք նաեւ կարօտեալներուն ողորմութիւն ընել: Միաժամանակ Աստուած կը թելադրէ, որ ցուցադրութեան, փառքի, համբաւի համար կամ մարդոցմէ գովասանքի արժանանալու ակնկալութեամբ բարիք չընել, այլ՝ ծածուկ ողորմութիւն ու բարիք ընել: Եթէ մեր կատարած մէկ բարեգործութիւնը մարդոց կողմէ յիշուի, այդ պէտք է բարի օրինակ ծառայէ ուրիշներու եւ ոչ թէ հպարտութեան առիթի վերածուի:

Դժբախտներուն օգնութիւնը կրօնական եւ մարդկային պարտք մըն է: Եթէ անկարող ենք նիւթապէս օգնել մեզմէ նուազ բախտաւորներուն, տկարներուն եւ սգաւորներուն՝ մարդկային պարտք պէտք է համարել բարոյապէս մխիթարելու, խրախուսելու եւ անոքելու, նուազեցնելու համար անոնց ցաւն ու տառապանքը: Ողորմութիւնը ունի բազմաթիւ ձեւեր, միջոցներ ու երեսներ: Անշուշտ լաւագոյն ձեւն է օգնել բարեսիրական հաստատութիւններու, օժանդակել դպրոցներուն, անգործներուն գործ հայթայթել, օգնել կոյրերուն, համրերուն եւ որբերուն: Ով որ տալէ, օգնելէ կը խուսափի, Աստուծոյ ողորմութեան պիտի չարժանանայ:

Հարցումներուն պատասխանէ՛

1.– Յիսուսի ուսուցումները եւ գործունեութիւնը ո՞ր գրուած են: Ի՞նչ կը նշանակէ Աւետարան բառը:

2.– Յիսուս ինչո՞ւ ճշմարիտ հաւատացեալները աղի եւ լոյսի կը նմանցնէ:

3.– Որո՞նք կը զայրացնեն Աստուծոյ եւ ի՞նչ կ'ըլլայ չարերուն վախճանը: Իսկ ի՞նչ կ'ըլլայ բարիներուն վախճանը:

4.– Ի՞նչ են հետեւանքները բարկութեան եւ քէն պահելուն:

5.– Հաշտ եւ խաղաղ ապրելու համար մեզմէ ի՞նչ կը պահանջուի:

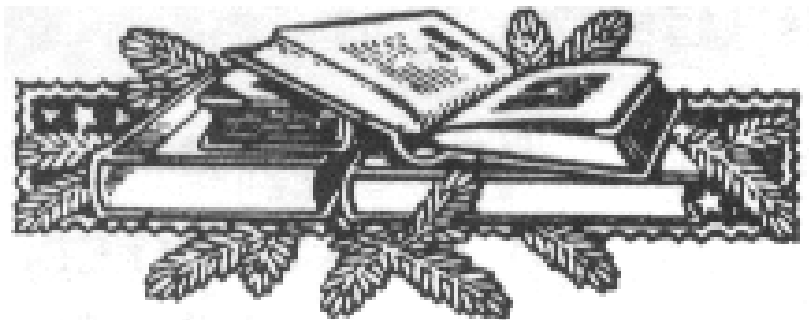
6.– Աստուած կը լսէ՞ մեր աղօթքը, կ'ընդունի մեր նուէրը երբ մեր հոգին ու սիրտը բարկութեամբ ու քէնով լեցուած են:

7.– Ինչո՞ւ Յիսուս կը պատուիրէ ճշմարտախօս ու պարկեշտ ըլլալ: Ինչո՞ւ պարկեշտ մարդը վստահութիւն կը շահի:

8.– Յիսուս ի՞նչ կը թելադրէ ողորմութիւն տալու եւ բարիք ընելու մասին:

9.– Եթէ նիւթապէս անկարող ենք մեզմէ նուազ բախտաւորներուն օգնելու, ի՞նչ պէտք է ըլլայ մարդկային ու բարոյական մեր պարտականութիւնը:

10.– Թուէ՛ օգնութեան եւ բարեգործութեան ձեւերը կամ միջոցները:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆԵՐԷՆ

ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

Ուրիշները չդատել

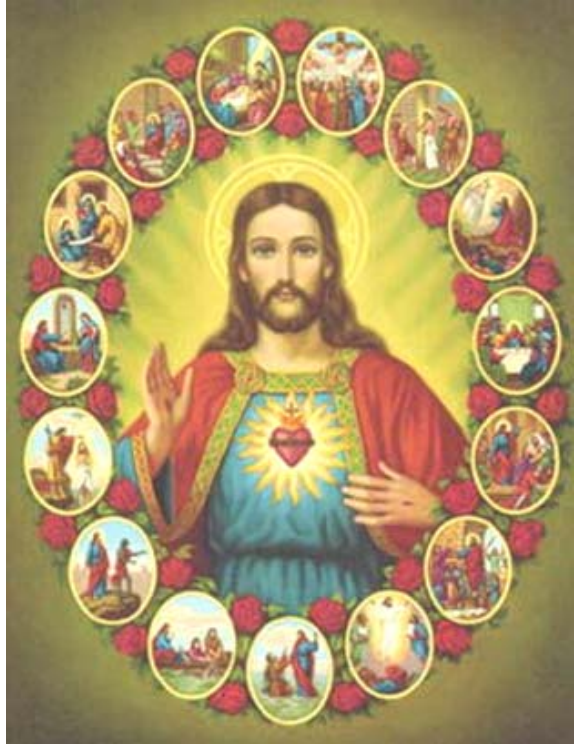
«Մի՛ դատէք ուրիշները, որպէսզի Աստուած ալ ձեզ չդատէ. որովհետեւ ի՛նչ սկզբունքով որ ուրիշները դատէք՝ Աստուած անով պիտի դատէ ձեզ, եւ ի՛նչ չափանիշ որ գործածէք՝ նոյնը Աստուած պիտի գործածէ ձեզ դատելու համար»:

Ծառը եւ իր պտուղը

«Զգուշացէք սուտ մարգարէներէն, որոնք ոչխարի կերպարանքով կը մօտենան ձեզի, մինչ ներքնապէս յափշտակիչ գայլեր են: Իրենց գործերէն պիտի ճանչնաք գանոնք: Միթէ փուշէն խաղող կը քաղե՞ն կամ տատասկէն՝ թուզ: Լաւ ծառը լաւ պտուղ կու տայ, իսկ գէշ ծառը՝ գէշ պտուղ»:

Խնդրել եւ փնտռել

«Խնդրեցէ՛ք Աստուծմէ եւ պիտի տայ ձեզի, փնտռեցէ՛ք եւ պիտի գտնէք, բաղխեցէ՛ք եւ պիտի բացուի ձեզի: Որովհետեւ խնդրողը պիտի ստանայ, փնտռողը պիտի գտնէ եւ բաղխողին առջեւ դուռը պիտի բացուի: Զեր մէջ կա՞յ հայր մը, որուն զաւակը հաց ուզէ եւ ինք քար տայ անոր, եւ կամ օձ տայ՝ երբ զաւակը ձուկ ուզէ: Արդ, եթէ դուք որ չար էք՝ զիտէք ձեր զաւակներուն լաւ պարգեւներ տայ, ձեր երկնաւոր Հայրը որքա՛ն աւելի լաւ պարգեւներ պիտի տայ անոնց, որոնք իրեն կը դիմեն: Ինչ որ կ'ուզէք որ մարդիկ ընեն ձեզի, նոյնը ըրէք դուք անոնց»:

Նեղ դուռը

«Մտէք նեղ դռնէն, քանի կորուստի տանող դուռը լայն է եւ ճամբան՝ ընդարձակ, եւ շատեր կը մտնեն անկէ: Մինչ դէպի կեանք տանող դուռը նեղ է եւ ճամբան դժուարին, եւ քիչեր միայն կը գտնեն գայն»:

Հոգիի եւ մարմնի մաքրութիւն

«Եթէ աչքդ կը գայթակղեցնէ քեզ, խլի՛ գայն եւ նետէ՛. որովհետեւ քեզի համար աւելի լաւ է, որ քու անդամներէդ մէկը կորսուի, քան թէ քու ամբողջ մարմինդ դժոխք իյնայ: Եթէ ձեռքդ կամ ոտքդ քեզ կը գայթակղեցնէ՝ կտրէ՛ եւ նետէ՛ գայն, որովհետեւ աւելի լաւ է մէկ ձեռքով կամ կող մտնել յաւիտենական կեանքը քան, քան թէ երկու ձեռք եւ երկու ոտք ունենալ եւ իյնալ յաւիտենական կրակին մէջ»:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

1) Եթէ մարդիկը կամ մեր ընկերը խստութեամբ դատապարտենք, Աստուած ալ մեզ նոյն ձեւով պիտի դատէ: Ո՞վ մեզ դատաւոր նշանակեց, որ դատենք զանոնք: Աստուած է բոլորիս դատաւորը: Անիկա է միակ արդար դատաւորը, որովհետեւ Ան կը ճանչնայ մարդոց բարի ու չար գործերը եւ նպատակները: Ճշմարիտ քրիստոնեան կը խուսափի ուրիշները դատելէ: Ընդհակառակը, կ'աշխատի արդարացնել անոնց նպատակները: Իսկ եթէ վստահ ըլլայ, որ անոնք չար ու մեղաւր են, կը թողու, որ Աստուած դատէ:

2) Ուրիշները դատելէ կամ անոնց յանցանքները մատնացոյց ընելէ առաջ, պէտք է նախ մեր մեղքերն ու յանցանքները տեսնենք եւ սրբագրենք:

Մեզմէ ո՞վ մեղքէ զերծ է կամ մեղք չի գործեր: Շատ են մեր կանայ թէ ականայ գործած մեղքերը կամ թերութիւնները. օրինակ՝ ծուլութիւն, հպարտութիւն, ազահութիւն, ստախօսութիւն, բամբա-

սանք, հայիոյութիւն, գողութիւն եւլն.: Մենք նախ պետք է ճանչնանք եւ ընդունինք մեր թերութիւնները, գործած սխալները ու ջանանք սրբագրել զանոնք, եւ ո՛չ թէ ուրիշին սխալները մեծցնենք եւ վիրաւորենք անոնց զգացումները: Իրաւունք չունինք ուրիշին պզտիկ սխալը տեսնել եւ մեր մեծ սխալներուն առջեւ անտարբեր ու կոյր մնալ: Մարդ չի կրնար հասնիլ կատարելութեան, եթէ ինքնաքննութեամբ ինքզինք չճանչնայ, իր առաւելութիւններով եւ թերութիւններով ու ջանք չի թափեր թերութիւնները սրբագրելու:

Ով որ ուրիշներուն յանցանքներով միայն կը զբաղի, կը մոռնայ իր թերութիւնները: Մեր պարտականութիւնն է նախ մեր անձը ճանչնալ:

3) Աստուած հոգածու հայր է եւ կը հոգայ մեր նիւթական եւ հոգեւոր պէտքերը: Աստուած կը լսէ մեր աղօթքը եւ կը կատարէ մեր խնդրանքները եթէ Իրեն դիմենք: Մեր երջանկութեան համար Աստուած իր սէրը յայտնեց երբ երկիրը ստեղծեց իր բոլոր բարիքներով: Երբ Սատանայի դրդումով մարդ արարածը խաբուեցաւ եւ մեղանչեց, ան զրկուեցաւ յաւիտենական կեանքէն ու ինկաւ Սատանայի տիրապետութեան տակ: Սակայն Աստուած մարդիկը փրկելու համար, ղրկեց իր միածին Որդի Յիսուսը: Անիկա երկրի վրայ ապրեցաւ 33 տարի: Իր չարչարանքներով եւ մահով, քաւեց առաջին մեղքը ու աշխարհի մարդոց մեղքերը, ազատեց մեզ Սատանայի տիրապետութենէն ու մեր առջեւ կրկին բացաւ երկինքի դռները:

Մեղքը կը հեռացնէ մեզ Աստուծմէ: Աստուծոյ սէրը մեզ կը մղէ զղջումի: Աստուծոյ սէրը մեր մէջ կը յայտնուի բարի գործերով:

4) Յիսուս երանի կու տայ բոլոր անոնց, որոնց սրտերը մաքուր են, որովհետեւ անոնք հանդերձեալ կեանքին մէջ, Աստուծոյ պիտի տեսնեն: Մեր սիրտն ու միտքը կը խաթարուին վատ արարքներով, վատ խօսքերով, չար ցանկութիւններով ու չար նայուածքներով: Վատ ընկերակցութիւնը կը խաթարէ մեր նկարագիրը, եւ չար արարքներու կը մղէ:

Վատ գործերէ, չար արարքներէ ու մեղքէ խուսափելու եւ պաշտպանուելու համար, Յիսուս կը պատուիրէ, չտարուի՛լ ու չնայի՛լ տգեղ կամ անպատիւ երեւոյթներու: Եթէ մեր նայուածքը հանդիպի անվայել երեւոյթի կամ տեսարանի մը, չարին առիթ չտալու ու մեղքէն պաշտպանուելու լաւագոյն միջոցը, մեր նայ-լածքը վար առնելն ու հեռանալն է:

Չարէն, մեղքէն ու սատանայի ճիրաններէն խուսափելու, ազատելու լաւագոյն միջոցը աղօթելն է, չվիճիլ ու առիթ չտալն է չարին ու չար մտածումին: Մեր հոգին ու մեր մարմինը փրկելու միակ միջոցը, զանոնք չարէն հեռու եւ մաքուր պահելն է: Յիսուս նոյնիսկ նախընտրեց, որ ըլլանք մէկ աչքով, մէկ ոտքով, մէկ ձեռքով, փոխանակ ըլլալու երկու աչքով, երկու ոտքով ու ձեռքով եւ նետուինք դժոխքի կրակին մէջ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

1. Ծնողքիդ օժանդակութեամբ, յիշէ մանկութեանդ օրերուն խօսած սուտերէդ մին: Եթէ յայտնուած է այն՝ յիշէ նաեւ պատիժդ եւ կամ ներումը: Եթէ գաղտնի մնացած է՝ գրէ ունեցած զղջումիդ մասին:

2. Անձնական թերութիւններդ սրբագրելու ի՞նչ ճիգ կը թափես: Կրնա՞ս յիշել սովորական թերութիւններէդ մի քանին:

3. Եթէ բժշկելու կարողութիւն չունիս անբուժելի հիւանդութե-նէ տառապող մը, ի՞նչ ձեւով կրնաս գոնէ մխիթարել զանիկա:

4. Եթէ քեզի համար ատելի անձ մը ներողութիւն խնդրէ, կը ներե՞ս թէ, տակաւին ո՞ր կը պահես սրտիդ մէջ անոր նկատմամբ: Եթէ այո՝ ինչո՞ւ: Եթէ ոչ՝ ինչո՞ւ:

5. Հարցումներուն օրինակներով պատասխանէ.

ա.- Նիւթապէս օգնա՞ծ ես կարօտեալ ընկերներուդ:

բ.- Ինքզինքդ զրկա՞ծ ես աղքատի մը ողորմութիւն տալով:

գ.- Ցաւ զգացա՞ծ ես, երբ չես կրցած օգնել:

դ.- Ուրախութիւն զգացա՞ծ ես մէկու մը օգնելէդ կամ ողորմութիւն տալէդ ետք:

6. Լրացո՛ւր երկրորդ սիւնակին խօսքերը

Ճշմարիտ հաւատացեալներուն
ազդեցութիւնը

Փճացածներուն ազդեցութիւնը

1. Անոնք հեռու կը պահեն մարդիկը չարէն:

2. Կ'առաջնորդեն բարի գործերու:

3. Կ'ուղղեն չարերուն ընթացքը:

4. Մարդոց մէջ կը տարածեն ներողամտութեան ոգին:

5. Կը ստեղծեն հոգեկան ուրախութեան մթնոլորտ մը:

1. Անոնք մարդիկը կ'առաջնորդեն _____:

2. Կ'արգիլեն _____ գործերը:

3. Կը փճացնեն _____ ընթացքը:

4. Մարդոց մէջ կը տարածեն _____-ոգին:

5. Կը ստեղծեն _____ մթնոլորտ մը:

7. Լրացո՛ւր երկրորդ սիւնակին խօսքերը հետեւեալ բառերով.

խստութեամբ, վաստակը, կ'աշխատցնէ, պատիժով, շահին:

Ինչպէ՞ս կը վարուի հայրը իր զաւակին հետ, իսկ տէրը՝ ծառային:

1. Հայրը կը սիրէ իր զաւակը:
2. Հայրը գթութեամբ կը վարուի իր զաւակին հետ:
3. Հայրը կ'աշխատի իր զաւակին հաշտոյն:
4. Հայրը ինքզինքը կը գրկէ, որ զաւակը ուտէ:
5. Հայրը իր զաւակը կը կրթ արդարութեամբ

1. Տէրը _____ իր ծառան:
2. Տէրը _____ կը վարուի իր ծառային հետ:
3. Տէրը կ'աշխատցնէ իր ծառան իր _____ հաշտոյն:
4. Տէրը իր ծառային _____ կ'ունտէ:
5. Տէրը իր ծառան կը կրթ _____:

8. Գծէ՛ երկու ճամբաներ. առաջինը՝ լայն եւ զառիվար, իսկ երկրորդը՝ նեղ եւ զառիվեր: Գրէ՛ առաջին ճամբուն տակը. «Աստուծո՛ւմէ հեռացած, աշխարհի չար մարդոց, մեղքի եւ մոլութիւններու յանձնուած մարդոց ճամբան, դիւրին է եւ կ'առաջնորդէ յաւիտենական դժոխքի մահուան»: Իսկ երկրորդ ճամբուն տակը գրէ՛ «Աստուածապաշտ եւ առաքինի կեանք ապրող հաւատացեալ մարդոց նեղ ու դժուար ճամբան՝ կ'առաջնորդէ դէպի յաւիտենական կեանք»:

**ԼԵՐԱՆ ՔԱՐՈՉԸ
(ԵՐԱՆԻՆԵՐԸ)**

(Մատթէոս 5:3-12, Ղուկաս 6:20-23)

1.— Երանի՛ հոգիով աղքատներուն, որովհետեւ անոնց է երկինքի արքայութիւնը:

2.— Երանի՛ սգաւորներուն, որովհետեւ անոնք Աստուծո՛վ մխիթարութիւն պիտի գտնեն:

3.— Երանի՛ հեգերուն, որովհետեւ անոնք պիտի ժառանգեն երկիրը:

4.— Երանի՛ անոնց, որոնք արդարութեան քաղցն ու ծարաւը ունին, որովհետեւ անոնք պիտի յագեցան:

5.— Երանի՛ ողորմածներուն, որովհետեւ անոնք Աստուծո՛վ ողորմութիւն պիտի գտնեն:

6.— Երանի՛ անոնց, որոնք սիրտով մաքուր են, որովհետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն:

7.— Երանի՛ անոնց, որոնք աշխարհի խաղաղութեան հաստատումին համար կ'աշխատին, որովհետեւ անոնք Աստուծոյ որդիներ պիտի կոչուին:

8.— Երանի՛ անոնց, որոնք կը հալածուին արդարութեան համար, որովհետեւ անոնց է երկինքի արքայութիւնը:

9.— Երանի՛ ձեզի, երբ մարդիկ նախատեն եւ հալածեն ձեզ, կամ ստերով՝ ձեր մասին ամէն տեսակի զրպարտութիւն ընեն իմ հետեւորդներս ըլլալնուդ համար: Յնծացէ՛ք եւ ուրախացէ՛ք, որովհետեւ ձեր վարձատրութիւնը մեծ է երկինքի մէջ:

1.– Երանի՛ անոնց, որոնց սրտերը չեն կապուած այս աշխարհի բարիքներուն, այլ հոգեւոր շնորհքներուն հետամուտ են: Երկինքի արքայութիւնը անոնց է:

2.– Երանի՛ անոնց, որոնք Աստուծոյ ապաւինելով, համբերութեամբ կրեցին կեանքի դժուարութիւնները եւ չարիքները: Անոնք պիտի մխիթարուին հանդերձեալ կեանքին մէջ:

3.– Երանի՛ անոնց, որոնք հեզ եւ խոնարհ են: Անոնք սիրով պիտի տիրեն մարդոց սրտերուն:

4.– Երանի՛ անոնց, որոնք արդարութեան համար կը տագնապին: Անոնք ի վերջոյ պիտի հասնին իրենց նպատակներուն:

5.– Երանի՛ անոնց, որոնք իրենց կեանքի ընթացքին եղան գթած եւ ողորմած: Անոնք պիտի արժանանան Աստուծոյ գթութեան եւ ողորմութեան:

6.– Երանի՛ անոնց, որոնց սրտերը մաքուր են եւ կ'ապրին մաքուր խիղճով: Անոնք հանդերձեալ կեանքին մէջ զԱստուած պիտի տեսնեն:

7.– Երանի՛ անոնց, որոնք աշխատեցան ու պայքարեցան աշխարհի վրայ խաղաղութիւն հաստատելու: Անոնք պիտի կոչուին Աստուծոյ զաւակները:

8.– Երանի՛ անոնց, որոնք հաւածուեցան կրօնքի, արդարութեան եւ ճշմարտութեան համար: Անոնք պիտի վարձատրուին երկինքի արքայութեան մէջ:

9.– Երանի՛ ձեզի, երբ մարդիկ ձեզ նախատեն, հաւածեն ինծի համար: Ձեր մասին զրպարտեն եւ սուտ բաներ խօսին: Ուրախացէ՛ք եւ ցնծացէ՛ք, որովհետեւ ձեր վարձատրութիւնը մեծ պիտի ըլլայ երկինքի մէջ:

Չարցումներուն պատասխանէ՛

1.– Ի՞նչ է վարձատրութիւնը անոնց, որոնց հոգիները եւ սրտերը չեն կապուած այս աշխարհին:

2.– Ի՞նչ կ'ըսէ Յիսուս հեգերուն եւ խոնարհներուն մասին:

3.– Ի՞նչպէ՞ս պիտի մխիթարուին անոնք, որոնք Աստուծոյ ապաւինելով եւ համբերութեամբ կրեցին կեանքի դժուարութիւնները եւ չարիքները:

4.– Աստուած կը վարձատրէ՞ անոնց, որոնք իրենց կեանքի ընթացքին եղան գթած եւ ողորմած:

5.– Ի՞նչ կ'ըսէ Յիսուս անոնց, որոնք մաքուր սիրտ ունին:

6.– Ի՞նչ կ'ըսէ Յիսուս անոնց, որոնք աշխարհի խաղաղութեան համար աշխատեցան:

7.– Ի՞նչ պիտի ըլլայ կրօնքի եւ արդարութեան համար հալածուողներուն վախճանը:

8.– Յիսուս ինչո՞ւ երանի կու տայ, իրեն համար չարչարուողներուն եւ հալածուողներուն:

9.– Գծել գունաւոր նկարներ, որպէս կարգ մը առաքինութիւններու խորհրդանիշ:

ա.- Բոցավառ կրակ մը՝ սիրոյ խորհրդանիշ:

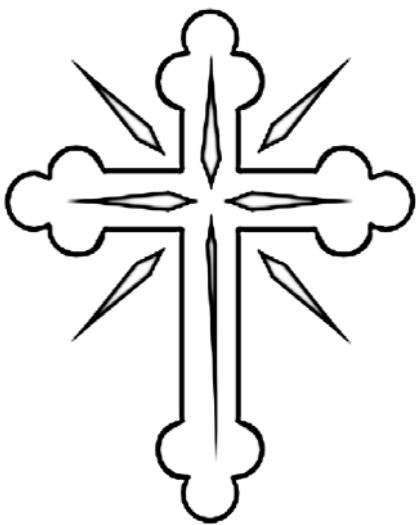
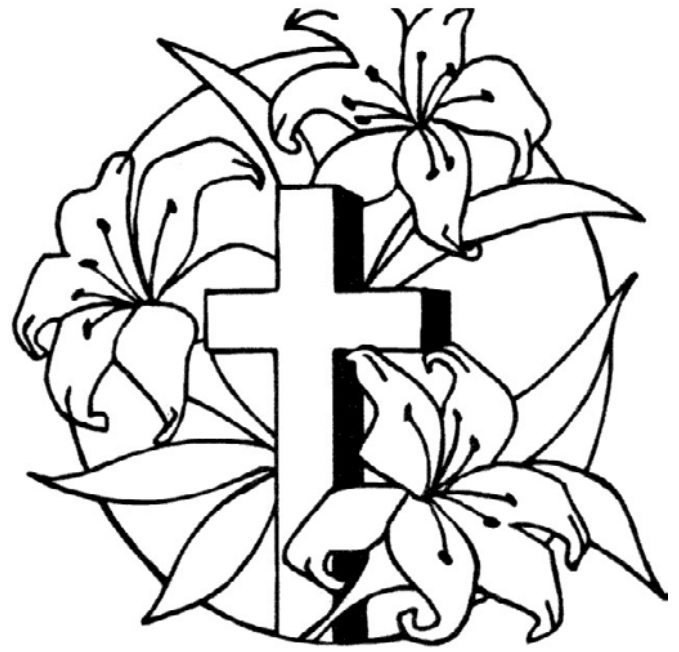
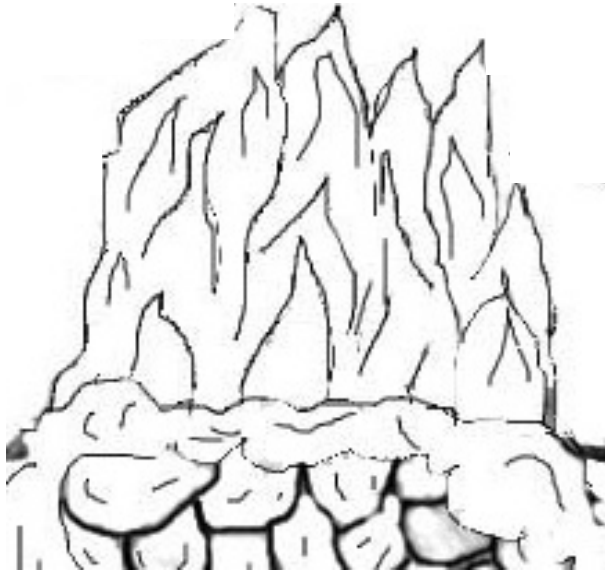
բ.- Սպիտակ շուշան մը՝ ամբօրութեան խորհրդանիշ:

գ.- Չիթենիի ճիւղ մը՝ խաղաղութեան խորհրդանիշ:

դ.- Մանուշակ մը՝ խոնարհութեան խորհրդանիշ:

ե.- Խաչ մը՝ համբերութեան խորհրդանիշ:

զ.- Մայր մը իր զաւակը գրկած՝ գութի, գուրգուրանքի խորհրդանիշ:

**ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՍՈՐՎԵՑՆԷ
ՀՆԱԶԱՆԴԻԼ ԾՆՈՂՔԻՆ
(Մատթէոս 15:3-5, Ելից 20:12)**

ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ ԲՆԱԳԻՐԸ

«Յիսուս պատասխանեց փարիսեցիներուն եւ դպիրներուն.

– Դուք ինչո՞ւ Աստուծոյ պատուիրանը կ'անտեսէք ձեր ականդուլթեան պատճառով, որովհետեւ Աստուած ըսաւ. “Պատուէ՛ քու հայրդ ու մայրդ, որպէսզի երկար կեանք ունենաս, եւ ով որ բամբասէ իր հայրը կամ մայրը, մահով վախճան պիտի գտնէ” »:

Յիսուս յիշեցուց փարիսեցիներուն եւ դպիրներուն թէ պէտք է յարգել Աստուծոյ պատուիրանը, որ կը թելադրէ յարգել ծնողքը: Յիսուս վերահաստատելով այս պատուիրանին կարեւորութիւնը հրամայեց, որ սիրենք մեր ծնողքը, յարգենք, հնազանդինք եւ օգնենք իրենց, որպէսզի երկար կեանք ունենանք:

1.— *Սիրելի ծնողքը:* Պէտք է որ սիրենք մեր հայրն ու մայրը, որոնք Աստուծոյ կամքով, մեզի կեանք տուին: Յոգնեցան եւ զոհուեցան մեզի համար, դաստիարակեցին, ուսում տուին եւ երկար տարիներ մեզի ապահովեցին ուտելիք, հագուստ եւ բնակարան:

2.— *Յարգելի ծնողքը:* Պէտք է որ յարգենք մեր ծնողքը, որովհետեւ բարի եւ աստուածավախ ծնողներ, Աստուծոյ գործակիցներն են երկրի վրայ: Պէտք է, որ ամչնանք իրենցմէ, երբ ծերացած են կամ պարագա-

ներու բերմամբ աղքատ են կամ տկար:

3.— *Հնազանդիչ ծնողքին:* Մեր սէրը եւ յարգանքը ճշմարիտ չեն ըլլար, եթէ անհնազանդ ըլլանք եւ անպատկառ վերաբերմունք ունենանք, որովհետեւ Աստուած իր իշխանութենէն մաս մը, մեր ծնողներուն տուած է, որպէսզի իր կամքը գործադրեն երկրի վրայ: Հետեւաբար, եթէ Աստուծոյ եւ բնութեան օրէնքներուն չեն հակասեր իրենց տուած հրամանները՝ պարտաւոր ենք գործադրել:

4.— *Օգնել ծնողքին:* Պէտք է օգնենք մեր ծնողքին իրենց ծերութեան, տկարութեան կամ հիւանդութեան ժամանակ: Յատկապէս երբ ծերանան, Աստուծոյ շնորհքները վայելելու համար, պէտք է հոգածու ըլլանք եւ հոգ տանինք ու ջանանք հանգիստ կեանք մը ապահովել անոնց համար:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ա. Բացատրել ծնողքը սիրելուն, յարգելուն, անոնց հնազանդելուն եւ անոնց օգնելուն գործնական տարբերութիւնները:

Բ. Կարդա՛ եւ ապա պատասխանէ՛ հարցումներուն:

Յիսուս այս առակը պատմեց:

- Մարդ մը երկու զաւակներ ունէր: Առաջին զաւակին գնաց ու ըսաւ. «Տղա՛ս, այսօր այգի գնա աշխատելու»: Անիկա պատասխանեց, ըսելով. «Կերթամ, հայրիկ». բայց չգնաց: Ապա հայրը միւս զաւակին գնաց եւ նոյնը ըսաւ: Երկրորդ զաւակը պատասխանեց. «Չեմ երթար». բայց յետոյ զղջաց ու գնաց: Արդ, այս երկուքէն ո՞ր մէկը իր հօրը կամքը կատարած եղաւ: (Մատթ. 21:28-31):

Հիմա պատասխանե՛լ այս հարցումներուն:

1. – Առաջին տղան ստե՞ց իր հորը:
- 2.– Առաջին տղան հորը պատուէրին հնազանդեցա՞ւ:
- 3.– Երկրորդ տղան մեղք գործե՞ց իր հորը չհնազանդելով:
- 4.– Ինչպէ՞ս երկրորդ տղան սրբագրեց իր մեղքը:
- 5.– Ինչպէ՞ս կը հնազանդիս ծնողքիդ, երբ քեզի բան մը հրամայեն:
- 6.– Ո՞րն է ամենէն վատ մոլութիւնը, որ չի ձգեր ծնողքիդ հնազանդիս. հպարտութիւ՞նը, ծուլութիւ՞նը, անտարբերութիւ՞նը թէ անձնասիրութիւնը: Օրինակ, յիշել դէպք մը ծնողքին հանդէպ ունեցած անհնազանդութենէն, ատոր ժխտական անդրադարձն ու ապա զղջումը: Ծնողք ներա՞ծ են:

Հարցումներուն պատասխանե՛լ

- 1.– Ինչո՞ւ պէտք է սիրել ծնողքը:
- 2.– Ինչո՞ւ պէտք է յարգել ծնողքը:
- 3.– Ինչպէ՞ս կրնանք յարգել, հոգալ, գուրգուրալ եւ խնամել ծնողքը երբ ծերացած են կամ պարագաներու բերմամբ աղքատ են կամ տկար:
- 4.– Ինչո՞ւ պէտք է հնազանդիլ ծնողքին:
- 5.– Ե՞րբ կրնանք ծնողներու հրամանները չկատարել:
- 6.– Աստուած ի՞նչ խոստացաւ իր ծնողքը սիրողին, յարգողին եւ հնազանդողին:

Պատուէ՛ քու հայրդ ու մայրդ, որպէսզի երկար կեանք ունենաս:

ԲԱՐԵԿԱՄԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ
 (Յովհաննէս 15:9-16)

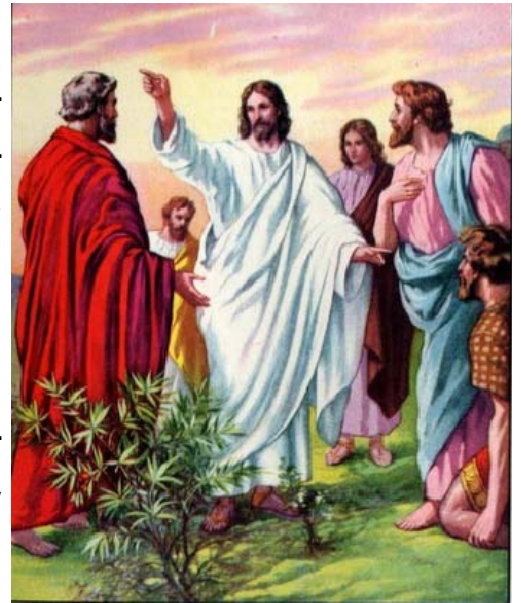
ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ ԲՆԱԳԻՐԸ

«Ինչպէս որ Հայրս զիս սիրեց, նոյն ձեւով ալ ես ձեզ սիրեցի: Մնացէ՛ք իմ սիրոյս մէջ: Եթէ գործադրէք իմ պատուիրաններս, իմ սիրոյս մէջ մնացած պիտի ըլլաք...: Իմ պատուէրս է՝ որ սիրէք իրար, ինչպէս ես ձեզ սիրեցի: Մեծագոյն սէրը այն սէրն է, որով մարդ ինքզինք կը զոհէ իր բարեկամներուն համար: Դուք իմ բարեկամներս էք, եթէ գործադրէք ինչ որ կը պատուիրեմ ձեզի: Այլեւս ձեզ ծառայ չեմ կոչեր, որովհետեւ ծառան չի գիտեր թէ ի՞նչ կ'ընէ իր տէրը. այլ՝ ձեզ բարեկամ կոչեցի, որովհետեւ ինչ որ Հօրմէս լսեցի՝ ձեզի յայտնեցի: Դուք չէ որ զիս ընտրեցիք, այլ ե՛ս ձեզ ընտրեցի եւ նշանակեցի ձեզ՝ որ երթաք եւ պտղաբեր ըլլաք եւ ձեր պտուղը մնայուն ըլլայ, որպէսզի Հայրս տայ ձեզի ինչ որ իմ անունովս խնդրէք»:

Յիսուս ժողովուրդէն ընտրեց իր տասներկու աշակերտները ու անոնց մեծ սիրով սիրեց: Ան իր աշակերտները սիրելի բարեկամներ եւ հարազատներ կոչեց ու իր կեանքով փաստեց, որ պատրաստ է իր կեանքը զոհելու անոնց համար: Յիսուսի համար իր առաքեալները ծառաներ չեղան կամ չհասագործուեցան: Առաքեալներ ծառաներ չեղան՝ այլ, բարեկամներ: Ծառան չի գիտեր թէ իր տէրը ի՞նչ կ'ընէ: Բայց բարեկամը գիտէ, տեղեակ կ'ըլլայ ու ծանօթ իր ընկերոջ

գաղտնիքներուն եւ ծրագիրներուն: Յիսուս Առաքեալներուն յայտնեց իր երկնաւոր Հօրմէն ստացած գիտելիքները: անոնք տեղեկացան Յիսուսի ծրագիրներուն ու գիտցան Անոր բոլոր մտածումները:

Յիսուս իր մտերիմ առաքեալները որպէս գործակիցներ ընտրելով, գանոնք պատրաստեց, որպէսզի իր սկսած փրկագործութեան առաքելութիւնը, շարունակեն երկրի վրայ:

Ճշմարիտ, իրա՛ւ բարեկամութեան պայմաններն են.

ա.- Փոխադարձ սէր եւ վստահութիւն: Իրա՛ւ բարեկամութիւնը հիմնուած է՛րլլար անձնական կամ նիւթական շահերու վրայ:

բ.- Անկեղծութիւն: Շատեր կ'ուզեն միայն հարուստներու կամ անուանի մարդոց հետ բարեկամութիւն հաստատել: Բայց երբ նկատեն, թէ մատնուած են նեղութեան, դժուարութեան կամ չքաւորութեան մէջ, կը ձգեն, կը հեռանան, նոյնիսկ կ'ուրանան:

գ.- Մեր բարեկամութիւնը ճշմարիտ եւ իրա՛ւ կ'ըլլայ, երբ բարի ու ազնիւ են մեր նպատակները ու առանց պայմանի, օգնութեան ձեռք կ'երկարենք նեղութեան թէ դժուարութեանց մատնուած մեր բարեկամներուն:

Ազնիւ եւ խղճամիտ բարեկամութիւնը կը մղէ որ հետամուտ ըլլանք ու մեր բարեկամը առաջնորդենք աստուածահաճոյ բարի կեանքի:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Բարեկամութիւնը թանկագին գանձ մըն է, որուն մարդ կրնայ տիրանալ այն ատեն միայն, երբ Յիսուսի օրինակով պատրաստ կ'ըլլայ իր անձը զոհել իր բարեկամին համար:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ա. Խորհրդածութեան նիւթ դարձնել հետեւեալ մտածումները:

ա.- Բարեկամ ունենալը առաւելութիւն մըն է կեանքի մէջ:

բ.- Բարեկամ պահելը, բարեկամ ունենալը, եղբայրասիրական ազնիւ զգացումը կ'արթնցնէ մարդուն մէջ:

գ.- Վտանգի, նեղութեան թէ դժուարութեան պահերուն, վստահելի ու անկեղծ բարեկամին միայն կարելի է ապաւինիլ:

դ.- Մէկու մը համար աւելի յուսահատեցուցիչ պահ չի կրնար ըլլալ կեանքի մէջ քան այն պահը երբ իր նեղութեան եւ դժուարութեան մէջ իր բարեկամները կը լքեն զինք ու կը հեռանան:

ե.- Այդ նեղութիւնը կրնայ ըլլալ հիւանդութիւն, աղքատութիւն, գործի ձախորդութիւն եւլն.:

Բ. Պատասխանել, թէ դասընկերը դպրոցին մէջ, կամ ընդհանրապէս բարեկամը ինչպէ՛ս կրնայ օգնել իր ընկերոջ:

ա.- Դասերու եւ պարտականութիւններու մէջ:

բ.- Քննութեան վերաքաղի ժամանակ:

գ.- Նեղութեան եւ դժուարութիւններու ժամանակ:

դ.- Արձակուրդի օրերուն կամ ազատ ժամերուն:

ե.- Ինչպէ՛ս կը մխիթարէ ընկերոջ սուգը:

զ.- Ինչպէ՛ս կը պաշտպանէ իր ընկերը չարէն ու փորձանքներէն:

է.- Ինչպէ՛ս կ'օգնէ նիւթապէս:

ը.- Ինչպէ՛ս կը հանդուրժէ իր ընկերոջ սխալներուն, յանցանքներուն կամ վիրաւորանքներուն: Կ'օգնէ՞ որ ան սրբագրէ իր թերութիւնները:

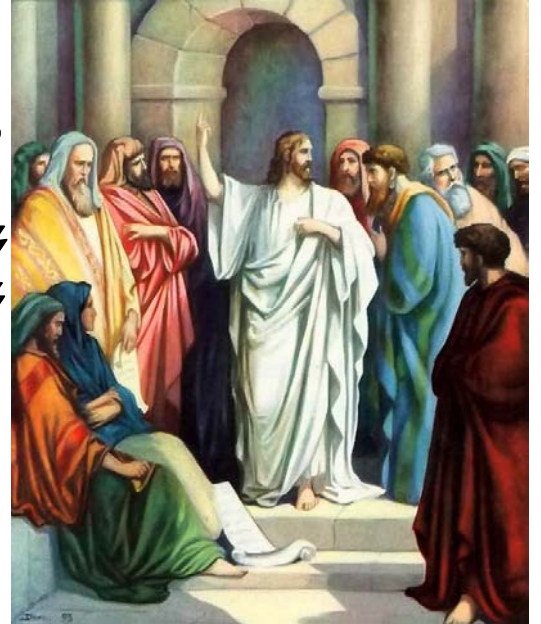

ԳԻՏՆԱԼ ՆԵՐԵԼ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐՈՒՆ (Մատթեոս 5:33-45)

ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ ԲՆԱԳԻՐԸ

«Լսեր էք որ ըստւած է. «Աչքի դէմ աչք պիտի հատուցանես եւ ալուայի դէմ՝ ալուայ»: Իսկ ես կ'ըսեմ ձեզի. — Մի՛ հակառակիր քեզի չարիք ընողին: Եթէ մէկը աջ երեսիդ ապտակ գարնէ՛ միւս երեսդ ալ դարձուր անոր»:

«Լսած էք, արդարեւ, որ ըստւած է. «Միրէ՛ ընկերդ եւ ատէ՛ թշնամիդ»: Իսկ ես կ'ըսեմ ձեզի. — Միրեցէ՛ք ձեր թշնամիները, օրհնեցէ՛ք ձեզ անիծողները, բարիք ըրէ՛ք ձեզ ատողներուն եւ աղօթեցէ՛ք անոնց համար, որոնք ձեզ կը չարչարեն ու կը հալածեն: Այսպիսով դուք ձեր երկնաւոր Հօր գաւակները պիտի դառնաք, որովհետեւ Ան իր արեւը կը ծագեցնէ թէ՛ չարերուն եւ թէ՛ բարիներուն վրայ եւ անձրեւ կը տեղացնէ թէ՛ արդարներուն թէ՛ մեղաւորներուն վրայ»:

1.— *Ներողամտութիւն:* Այս պատուիրանով, Յիսուս մեզ զգուշացուց թշնամութենէ եւ անձնական վրէժխնդրութենէ: Դատարաններն են, որ կը պատժեն անիրաւր եւ արդարին կը վարձատրեն իր իրաւունքը: Ուրեմն մարդ իրաւունք չունի անձնապէս վրէժ լուծելու: Սակայն Մովսիսական Օրէնքին համաձայն, հակառակորդներու միջեւ վէճի ընթացքին երբ մէկու մը աչքը հանուէր կամ ալուան կոտորուէր, ան ալ իր հակառակորդէն վրէժ լուծելու համար նոյնը կ'ընէր: Անշուշտ

Յիսուս, մեզ անձնական վրէժխնդրութենէ
 զգուշացնելով, մեզի խեղճ, տկար, անողնահար,
 ոչ ալ վախկոտ ըլլալ կը թելադրէ, այլ ինքնա-
 գսպում, կշռադատ իմաստութիւն եւ հեռատե-
 սութիւն: Յիսուս մեզի չ'արգիլեր որ վտանգի
 պահուն ինքզինքնիս չպաշտպանենք, ոչ ալ
 ենթակայ մնանք չարերու յարձակումներուն:
 (Յիշել հաւատքի ու հայրենիքի պաշտպանու-
 թեան համար Վարդանանց կամ այլ պատե-
 րագմները): Չարին, վտանգին եւ անարդարու-
 թեան առաջըր առնելու լաւագոյն միջոցը, համ-
 բերութեամբ եւ խոհական իմաստութեամբ դրական պայքարն է:

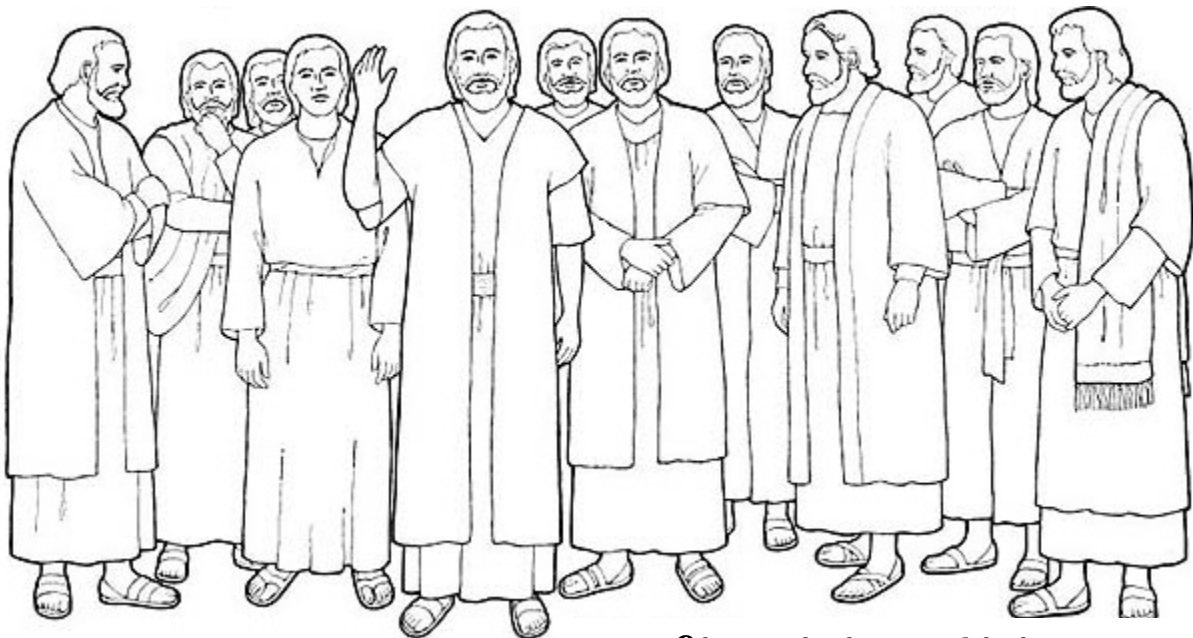

2.— *Սիրելի թշնամիները:* Յիսուս պատուիրեց, որ սիրենք մեր
 թշնամիները եւ աղօթենք անոնց համար: Այս ընելով պիտի նմանինք
 մեր երկնաւոր Հօր, որ կը գթայ թէ՛ բարիներուն, թէ՛ չարերուն եւ
 անձրեւ կը տեղացնէ թէ՛ արդարներուն եւ թէ՛ մեղաւորներուն հաւա-
 սարապէս: Թշնամիները սիրել չի նշանակեր չպաշտպանել մեր
 հաւատքը կամ հայրենիքը: Այլ կը նշանակէ վրէժ չլուծել, երբ յաղթենք
 մեր թշնամիներուն: Թշնամիները սիրելը բարիք ընելով չարին յաղթել
 է, եւ այս քրիստոնէական մեծագոյն շնորհքը եւ դժուարագոյն
 առաքինութիւնն է: Յիսուս տուաւ ասոր օրինակը, երբ խաչին վրայ
 ներեց զինք խաչողները: Կրնա՞նք մենք ալ ներել մեր թշնամիներուն:
 Այն ատեն միայն կրնանք հասկնալ, թէ ինչպէ՛ս բարիք ընելով կարելի է
 յաղթել չարին:

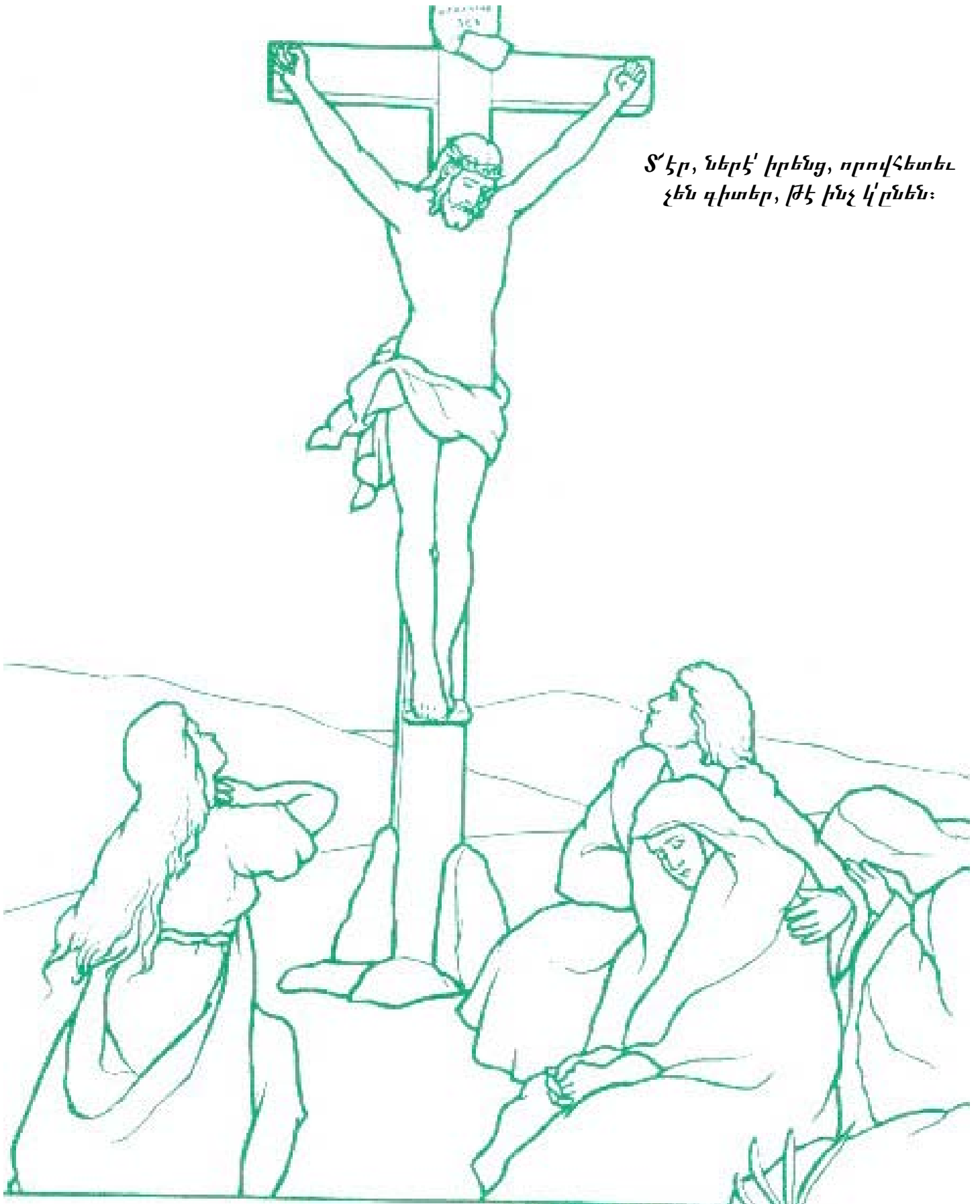

Հարցումներուն պատասխան՝

- 1.– Յիսուսէ առաջ մարդիկ ինչպէ՞ս իրենց վրէժը կը լուծէին:
- 2.– Ինչո՞ւ Յիսուս արգիլեց անձնապէս վրէժխնդիր ըլլալ:
- 3.– Յիսուս մեզ անձնական վրէժխնդրապուրծենէ զգուշացնելով ի՞նչ թելադրեց:
- 4.– Յիսուս մեզի կ'արգիլէ՞ վտանգի պահուն ինքնապաշտպանութենէ:
- 5.– Ի՞նչ է չարին, վտանգին եւ անարդարութեան առաջըր առնելու լաւագոյն միջոցը:
- 6.– Ինչո՞ւ Յիսուս պատուիրեց, որ սիրենք մեր թշնամիները եւ աղօթենք անոնց համար:
- 7.– Որո՞ւ կը նմանինք երբ գթանք չարերուն:
- 8.– Յիսուս իր թշնամիներուն եւ զինք խաչողներուն, ի՞նչ ըրաւ խաչին վրայ:

*Յիսուս եւ իր տասներկու
աշակերտները, մտերիմ ընկերները*

*Տ'էր, ներէ՛ իրենց, որովհետեւ
չեն գիտեր, թէ ինչ կ'ընեն:*

ՍԻՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՋ
(Մատթէոս 22:35-40)

ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ ԲՆԱԳԻՐԸ

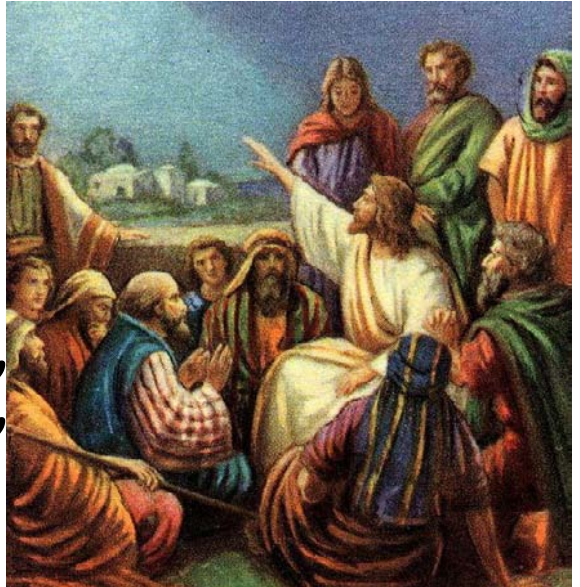
«Փարիսեցիներէն մէկը Յիսուսը փորձելու համար հարցուց.

– Վարդապետ, Օրէնքին մէջ ո՞րն է մեծագոյն պատուիրանը:

Յիսուս ըսաւ անոր.

– *“Միրէ՛ քու Տէր Աստուածդ ամբողջ սրտովդ, ամբողջ հոգիովդ եւ ամբողջ մտքովդ”*: Ասիկա է մեծագոյն եւ կարեւորագոյն պատուիրանը: Երկրորդը ասոր նման է. *“Միրէ՛ ընկերդ քու անձիդ պէս”*:

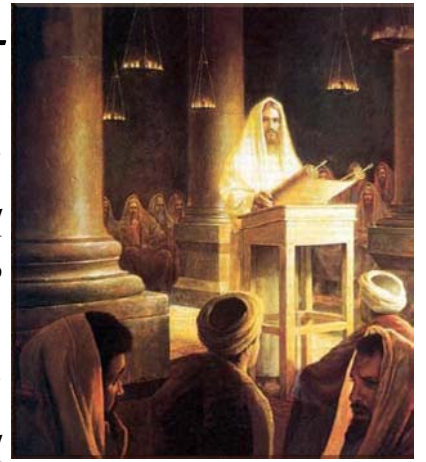
Այս երկու պատուիրաններէն կախեալ են ամբողջ Օրէնքը եւ մարգարէներու ուսուցումները»:

1.— *Սէր Աստուծոյ հանդէպ*: Հակառակ մեր թերութիւններուն եւ տկարութիւններուն, Աստուած մեզ կը սիրէ այնպէս ինչպէս որ ենք: Հետեւաբար, արարիչ Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը պէտք է ըլլայ անկեղծ, ամբողջական եւ անպայմանական: Աստուծոյ պէտք է սիրենք ամբողջ սրտով ու ամբողջ հոգիով. նոյնիսկ մեր անձերէն աւելի: Որովհետեւ Ան է որ մեզի կեանք տուած է: Աստուած սիրելով է միայն, որ մեր կեանքը իմաստ կ'ունենայ: Աստուծոյ հանդէպ մեր հաւատքը եւ բաձարձակ սէրը մեզի կ'առաջնորդեն երջանկութեան եւ յաջողութեան:

Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը կ'արտայայտուի հետեւեալ գործնական ձեւերով.

ա.- «Ով որ կը սիրէ զիս, կը պահէ իմ պատուիրաններս», ըսաւ Յիսուս: Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը, մեզի աստուածապաշտութեան կ'առաջնորդէ եւ հեռու կը պահէ մեղքէ: Իր պատուիրանները գործադրելով եւ հնազանդելով է, որ հեռու կրնանք մնալ չար ճամբաներէն եւ մեր սէրը գործնապէս արտայայտել: Օրինակ, այնպէս ինչպէս մենք, մեր սիրած անձերուն փափաքները կամ խօսքերը կը կատարենք, նոյնը պէտք է ընենք արարիչ Աստուծոյ, սիրելով եւ գործադրելով Անոր պատուիրանները:

բ.- Մեղքը մեզ Աստուծմէ ու Անոր սէրէն կը հեռացնէ: Երբ մեղք կամ սխալ գործենք, կ'անդրադառնանք որ հեռացած ենք Աստուծմէ ու պարպուած Անոր սէրէն: Որովհետեւ սէրն ու մեղքը հակառակ են իրարու եւ չեն կրնար միանալ նոյն անձին մէջ: Այնպէս՝ ինչպէս որ նոյն տեղին մէջ լոյսն ու մութը չեն կրնար միասին ըլլալ: Աստուծոյ սիրոյն ու պատուիրաններուն հաւատարիմ եղողները միայն, կրնան անդրադառնալ իրենց սխալներուն:

գ.- Աստուծոյ հանդէպ մեր ունեցած սէրը մեզի կը մղէ զղջումի: Այնպէս ինչպէս մեր սիրած անձին դէմ եթէ սխալ մը գործենք, կը զղջանք մեր ըրածին ու ներողութիւն կը խնդրենք, նոյնպէս ալ եթէ Աստուծոյ կը սիրենք, մեր խիղճը մեզի կը ստիպէ որ անպայման զղջանք մեր գործած մեղքերուն համար եւ ապաշխարութեամբ վերադառնանք Աստուծոյ:

դ.- Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը մեզի կը մղէ բարիք գործելու: Աստուած բարի է եւ բարութեան աղբիւր է: Անոր կատարած բոլոր գործերը բարի են ու մարդոց պիտանի: Աստուծոյ կամքն է, որ ո՛չ միայն զինք սիրենք, այլեւ մեր սէրը բարի գործերով արտայայտենք: Աստուծոյ հնազանդ ու իր պատուիրանները գործադրած չենք ըլլար,

եթէ բարիք չգործենք: Բարի գործերը ո՛չ միայն փաստն են Աստուծոյ հանդէպ մեր ունեցած սիրոյն, այլ պատճառ կ'ըլլան որ այդ սէրը աճի ու զօրանայ: Արդարեւ, իւրաքանչիւր բարի գործ, կ'աւելցնէ մեր սէրը Աստուծոյ հանդէպ:

2.— *Մէր ընկերոջ հանդէպ: Ընկերոջ հանդէպ սէրը, առաքինութիւն եւ աստուածային շնորհք է: Ընկերոջ հանդէպ ունեցած անկեղծ սէրը, համահաւասար է Աստուած սիրելուն: Այդ սէրը պէտք է արտայայտուի հետեւեալ ձեւերով.*

ա.- *Բոլոր մարդիկը հաւասարապէս սիրել: Բոլորի համար բարիք ցանկալ, եւ եթէ հնարաւոր է, ջանալ այդ բարիքը իրականացնել:*

բ.- *Ընդունիլ որ Աստուած բոլորի Հայրն է, ու բոլոր մարդիկ իրարու եղբայրներ են: Հետեւաբար, մարդիկ իրարու եղբայրներ ըլլալով, պարտաւոր են իրարու սիրել, եւ ի պահանջել հարկին, գոհողութիւններ յանձն առնել: Նման Աստուծոյ, որ մարդոց նկատմամբ իր սէրը յայտնեց, Միածին Որդի Յիսուսը խաչին վրայ գոհելով եւ ապա յարութիւն տալով, որպէսզի մարդիկ հաւատան ու փրկուին: Աստուծոյ սիրողը եւ Յիսուսի աստուածութեան հաւատացողը մաս կը կազմէ Քրիստոսի մարմին՝ եկեղեցւոյ մեծ ընտանիքին: Այնպէս ինչպէս ընտանիքի մը անդամները իրարու կը սիրեն, Յիսուս պատուիրեց, որ մենք ալ իրարու սիրենք, եւ մարդիկ մեր իրարու հանդէպ ունեցած սէրէն իմանան, մեր քրիստոնեայ եւ իր աշակերտները ըլլալը:*

գ.- *Մեր նմանին հանդէպ մեր սէրը արտայայտել բարի գործերով: Օրինակ, կրնանք նիւթապէս օգնել կարիքաւորներուն: Անձնական մեր օրինակելի կեանքով բարի գործերու առաջնորդել: Մխիթարել սրտաբեկներն ու սգաւորները:*

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ա. Ինչպե՞ս կը յայտնենք մեր սերը Աստուծոյ հանդէպ:

Հարցուններուն պատասխանէ՛ հետեւեալ բառերէն մէկը ընտրելով. *չարին, դժուարութիւններ, դասերով, մեղքէն:*

- 1.– Ինչէ՞ հեռու մնալով:
- 2.– Ի՞նչ բանի դէմ պայքարելով:
- 3.– Ի՞նչ բանով զբաղելով:
- 4.– Ինչե՞ր տանելով համբերութեամբ:

Բ. Ինչպե՞ս կ'արտայայտես ընկերական սէրդ:

Ընտրէ՛ ամէնէն յարմար պատասխանները:

- 1.– Օգտակար պտոյտներով:
- 2.– Ճշմարիտ օգնութեամբ:
- 3.– Պարապ խոստումներով:
- 4.– Յաճախակի այցելութիւններով:
- 5.– Բարի խորհուրդներով:
- 6.– Անմեղ զգացումներով:

Գ. Գրել կարճ շարադրութիւն մը, հետեւեալ նիւթին շուրջ.

- Եթէ Աստուած օր մը հանդիպի քեզի եւ հարցնէ. *«Քու սէրդ ինձի յայտնելու համար, ի՞նչ է քու ընելիք ամենամեծ գործդ»:*

**ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ**

(Մատթէոս 18:20, Ա. Տիմոթէոս 3:14-15, Եփեսացիս 6:13-18, Գործք Առաքելոց 1:,2:)

Եկեղեցի բառը իր առաջին հոգեւոր իմաստով կը նշանակէ նոյն հաւատքը եւ դաւանանքը ունեցող հաւատացեալներու ժողով, համախմբում, հաւաքավայր, ուր հաւատացեալներ Ամենասուրբ Երրորդութեան անունով կը ժողովուին եւ միասնաբար կ'աղօթեն: Ասոր համար եկեղեցին կը կոչուի նաեւ *աղօթքի տուն*, *աղօթավայր*: Մեր Տէրը Յիսուս, այս իմաստով էր որ ըսաւ.

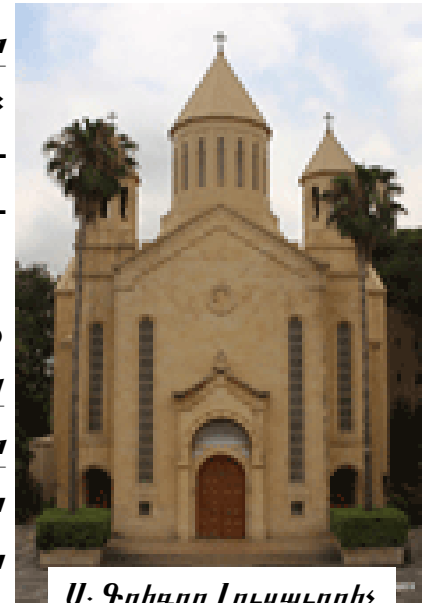
Ս. Էջմիածին

«Ուր որ երկու կամ երեք հոգի հաւաքուին իմ անունովս, ես հո՛ն եմ՝ անոնց միջեւ» (Մատթ. 18:20): Իսկ ուրիշ անգամ Յիսուս, Պետրոսի պատասխանելով, իր խօսքը աշակերտներուն ուղղելով ըսաւ. «Հաւատքի ժայռին վրայ պիտի շինեմ իմ եկեղեցիս, զոր մահը եւ դժոխքն անգամ իրենց ամբողջ զօրութեամբ պիտի չկրնան յաղթել» (Մատթ. 16:18): Հետեւաբար, եկեղեցւոյ հիմնադիրն ու գլուխը Քրիստոս է, իսկ հաւատացեալները անոր մարմնին անդամներն են: Այս յարաբերութիւնը Քրիստոս, որթատունկի պատկերով ներկայացուց, ինք ըլլալով որթատունկի բունը, իսկ հաւատացեալները՝ անոր ճիւղերուն (Յովհաննէս 15:5-8):

Եկեղեցւոյ բառին միւս իմաստներն են, *նիւթական*, *զինուորեալ*, *յաղթական* կամ *անդրանկաց եկեղեցի*:

Նիւթական եկեղեցի ըսելով կը հասկնանք, եկեղեցւոյ արտաքին

չէնքը, որ իր ճարտարապետական կառույցով կը գանազանուի ուրիշ շէնքերէն ու կառույցներէն: Իսկ հայ եկեղեցին, իւրայատուկ իր ճարտարապետական կառույցով, յատկապէս իր սրածայր գմբէթով, կը գատորոշուի այլ եկեղեցիներէն:

Զինուորեալ եկեղեցի ըսելով կը հասկնանք, աշխարհի վրայ քրիստոնէական հաւատքը ապրող եւ Քրիստոսը իրենց զօրավարը եւ առաջնորդը դաւանող հաւատացեալները, որոնք կը պայքարին չարին, մեղքին ու սատանային դէմ, ու կը ջանան երկրի վրայ Աւետարանին լոյսը տարածել, որպէսզի Աստուծոյ թագաւորութեան օրէնքները հաստատուին աշխարհի վրայ եւ տիրապետեն մարդոց սրտերէն ու կեանքերէն ներս (Բ. Տիմոթէոս 2:3, 4:7):

Յաղթական կամ անդրանկաց եկեղեցի ըսելով կը հասկնանք, աշխարհի վրայ Քրիստոսի ու Աւետարանին հաւատարիմ այն բոլոր հաւատացեալները, որոնք աստուածահաճոյ կեանք ապրած, կեանքի փորձութիւններուն քաջաբար դիմադրած, յանուն Յիսուսի բարիի պատերազմը մղած, ու այժմ հանգուցեալ, անոնց հոգիները երկինքի հանդերձեալ կեանքի արժանացած՝ յոյսով կը սպասեն Քրիստոսի Երկրորդ Գալստեան, վարձատրութեան եւ յաւիտենական փառաց Պսակին:

«Նիկիական Հաւատամք»ի մէջ, Քրիստոսի Եկեղեցին նկարագրուած է չորս ստորոգելիներով կամ յատկանիշներով, անոնք են. **Մի, Սուրբ, Ընդհանրական եւ Առաքելական:**

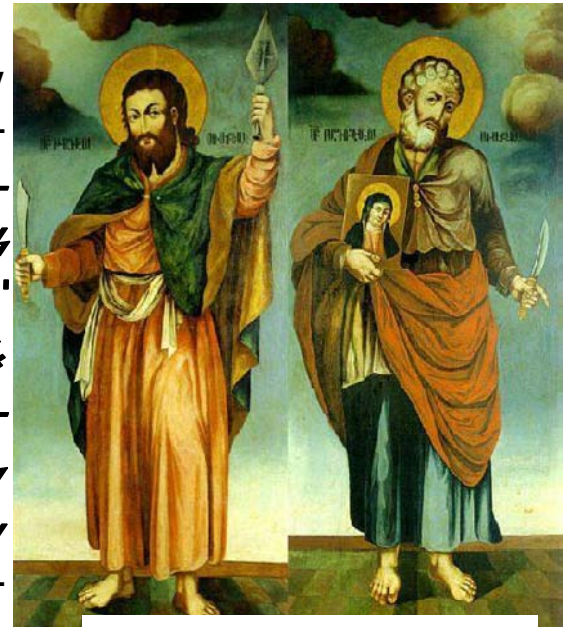
ա.- Քրիստոսի եկեղեցին մէկ է, որովհետեւ քրիստոնէայ հաւատացեալները կը հաւատան եկեղեցւոյ հիմնադիր, մէկ Տիրոջ՝ Յիսուսի Քրիստոսի եւ ունին մէկ Աւետարան:

բ.- Քրիստոսի եկեղեցին սուրբ է, որովհետեւ եկեղեցւոյ հիմնադիրը Յիսուս Քրիստոս սուրբ է, որ իր արիւնովը զնած է գայն ու

սրբած մեղքէ:

գ.- Քրիստոսի եկեղեցին ընդհանրական (կաթողիկէ) է, որովհետեւ մեր Տէրը եւ Փրկիչը Յիսուս Քրիստոս, քրիստոնէական հաւատքը, Աւետարանին լոյսը եւ փրկութիւնը Առաքեալներուն միջոցաւ, աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն եւ ազգերուն տարածեց: Հետեւաբար աշխարհի մէջ տարբեր անուններով գոյութիւն ունեցող եկեղեցիները, մէկ, ընդհանրական եկեղեցին ճիւղերն են՝ իրենց արմատ ունենալով Յիսուս Քրիստոսը:

դ.- Քրիստոսի եկեղեցին առաքելական է, որովհետեւ Հոգեգալուստէն ետք, Յիսուսի հրամանին համաձայն, թէ «Գացէք աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն եւ ինձի աշակերտ դարձուցէք: Չանոնք մկրտեցէք՝ Հօր, Որդիին եւ Սուրբ Հոգիին անունով: Անոնց սորվեցուցէք այն բոլոր պատուիրանները որ ես ձեզի տուի. եւ ահա միշտ ձեզի հետ պիտի ըլլամ, մինչեւ աշխարհիս վախճանը» (Մատթէոս 28:19-20): Այս պատուէրին համաձայն, Յիսուսի երկու առաքեալներէն սուրբ Թադէոս եւ սուրբ Բարթողիմէոս Հայաստան եկան եւ Քրիստոսի Աւետարանը հայ ժողովուրդին քարոզեցին, սորվեցուցին եւ տարածեցին: Անոնք Հայաստանի մէջ հիմնեցին Հայ եկեղեցին ու անոր համար կոչուեցան մեր հոգիի առաջին լուսաւորիչները: Առաքեալներու նահատակութենէն շուրջ 250 տարի ետք, Հայոց Տրդատ Թագաւորի օրերուն, եւ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ հայրապետի ջանքերով ու քարոզութեամբ Հայաստան, քրիստոնէութիւնը պետական կրօն ընդունեց եւ հռչակեց 301 թուին: Հետեւաբար Ս. Գրիգոր եղաւ մեր երկրորդ Լուսաւորիչը:

Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարթողիմէոս

Մեր եկեղեցին ըլլալով եւ ունենալով հանդերձ Մի, Սուրբ, Ընդհանրական եւ Առաքելական ստորոգելիները, նաեւ կը կոչուի Հայաս-

տանեայց Եկեղեցի կամ Հայ Եկեղեցի, այսինքն՝ հայաստանցիներու կամ հայ ժողովուրդի եկեղեցին:

Հայ եկեղեցին անցեալին ու այսօր ալ, եղած է եւ է, իր ժողովուրդին հոգեւոր մայրն ու դաստիարակը. ան իր խնամքին յանձնուած հայոց զաւակները սնուցած է Ս. Աւետարանին կաթով (Աստուծոյ խօսքով), եւ իր թեւերուն տակ պահած ու պաշտպանած է ու դեռ եւս կը պահէ զանոնք հաւատքի ու ամէն տեսակի թշնամիներէն: Հայ եկեղեցին է, որ կը պահէ քրիստոնէական եկեղեցւոյ վաղեմի աւանդութիւնները, Աւետարանի կենաց խօսքի քարոզութեամբ եւ եկեղեցւոյ խորհուրդներու մատակարարութեամբ, հաւատացեալները արթուն կը պահէ եւ հաղորդ կը դարձնէ աստուածային շնորհներուն:

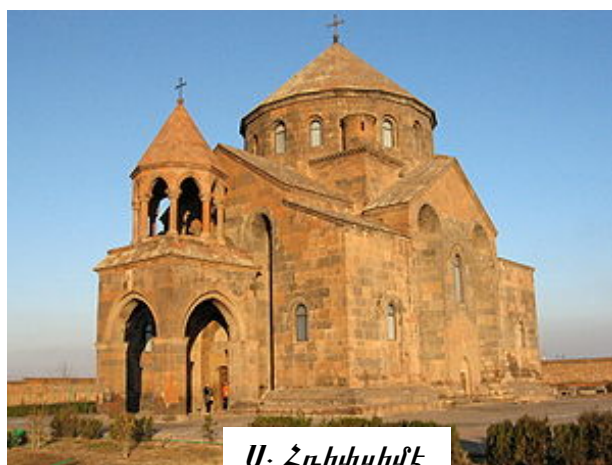

Ս. Գրիգոր կը մկրտէ Տրդատ արքան

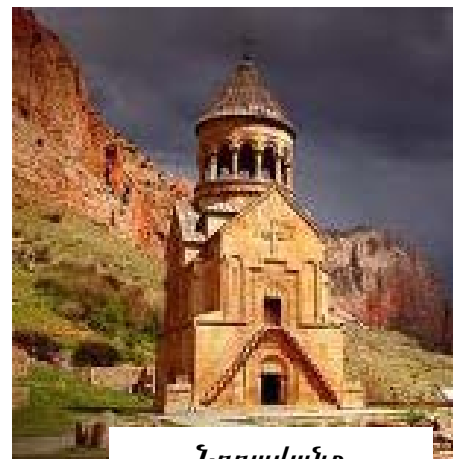
Եկեղեցին հաւատացեալներու կեանքի բոլոր հանգրուաններուն, առաջնորդողի դերին մէջ եղած է. անոնց ուրախութեան ուրախակից եղած է, անոնց ցաւերուն վշտակից եղած է: Եկեղեցին ժողովուրդով ու ժողովուրդին համար է: Որպէս հայ եկեղեցւոյ զաւակ, յարգելով հանդերձ ուրիշ եկեղեցիները, մեր պարտականութիւնն է սիրել եւ հաւատարիմ մնալ մեր ազգային մայրենի եկեղեցիին: Իսկ եթէ հարկը պահանջէ, զայն պաշտպանելու համար, պատրաստ ըլլալու ենք քաջութեամբ դէմ դնել, ամէն տեսակի թշնամական յարձակումներու:

Խոր Վիրապ

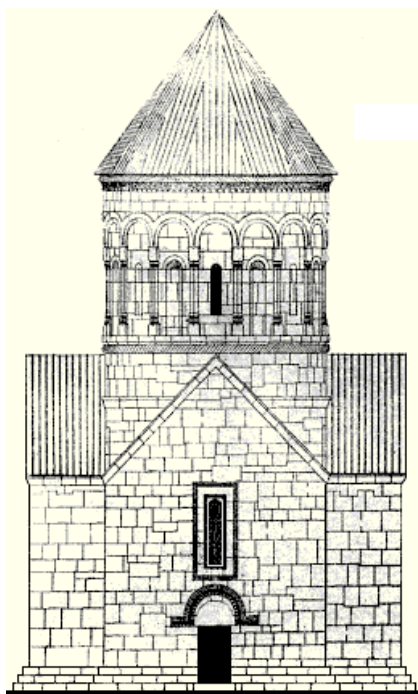
Ս. Հռիփսիմէ

Նորավանք

Հարցումներուն պատասխան՝

- 1.– Տո՛ւր եկեղեցի բառին հոգեւոր եւ նիւթական իմաստները:
- 2.– Ի՞նչ կը հասկնաս զինուորեալ եկեղեցի ըսելով:
- 3.– Ի՞նչ կը հասկնաս յաղթական կամ անդրանկաց եկեղեցի ըսելով:
- 4.– Բացատրե՛ «Նիկիական Հաւատամք»ի մէջ, Քրիստոսի եկեղեցւոյ տրուած չորս ստորոգելիները կամ յատկանիշները:
- 5.– Յիսուսի Համբարձումէն եւ Հոգեգալուստի տօնէն ետք, ո՞ր առաքեալները Հայաստան եկեան եւ ինչո՞ւ:
- 6.– Որո՞նք եղան մեր հոգիի առաջին լուսաւորիչները եւ ինչո՞ւ:
- 7.– Հայոց ո՞ր թագաւորի օրով եւ որո՞ւ ջանքերով քրիստոնէութիւնը պետական կրօն հռչակուեցաւ: Ո՞ր թուականին:
- 8.– Ինչո՞ւ մեր եկեղեցին կը կոչուի նաեւ հայաստանեայց կամ հայ եկեղեցի:
- 9.– Ի՞նչ եղած է հայ եկեղեցւոյ դերը անցեալին եւ այսօր: Ինչո՞ւ պէտք է սիրել հայ եկեղեցին:
- 10.– Գծե՛ եկեղեցի մը հայկական ոճով:

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇէՆՔԸ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆԵՐՔՆԱՄԱՍԸ

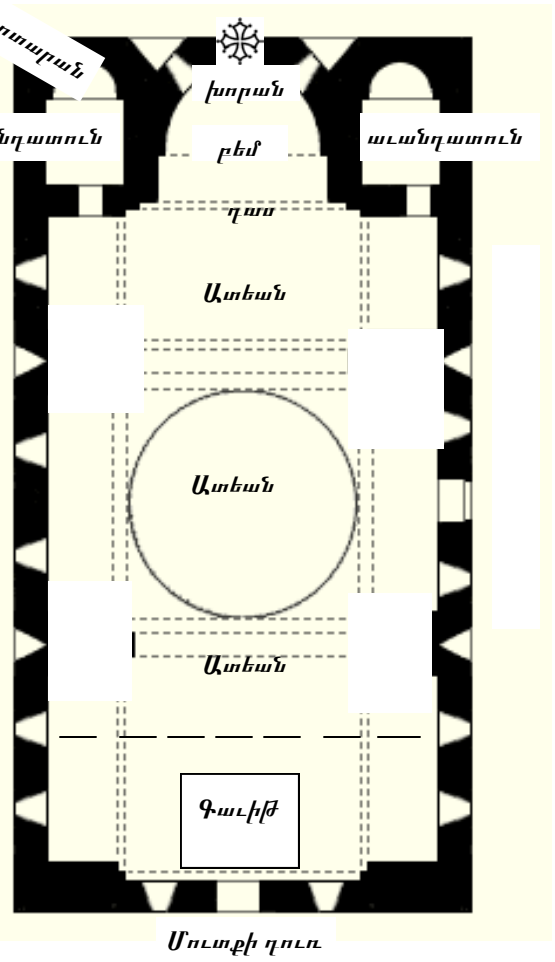
Հայ եկեղեցւոյ շէնքը ունի ներքին յատուկ բաժանումներ, որոնք կատարուած են մասնաւոր նպատակով:

Հայ եկեղեցւոյ ներքնամասը հետեւեալ չորս մասերէ կը բաղկանայ.

Ա.- Գաւիթ. եկեղեցւոյ մուտքի բաժինն է: Գաւիթը մասնաւոր դուռով զատուած կ'ըլլայ եկեղեցիէն: Հին ատեն գաւիթը կը ծառայէր չմկրտուած երախաներու, թերահաւատներու եւ ապաշխարութեան մէջ եղողներու որպէս հաւաքավայր, որոնք իրաւունքը չունէին հաւատացեալներու կամ բուն Պատարագին մասնակցելու:

Ժամանակի ընթացքին, գաւիթը դադրեցաւ եկեղեցւոյ առանձին մէկ բաժինը ըլլալէ: Այսօր գաւիթին մէջ զետեղուած են մոմավառութեան կամ *բանկայի* սեղանները, ուր եկեղեցի մուտք գործող հաւատացեալներ մոմ կը վառեն, Տէրունի կամ սրբոց պատկերներուն դիմաց եւ իրենց աղօթքը եւ նուէրը կ'ընծայեն:

Բ.- Ատեան. եկեղեցւոյ կեդրոնի ընդարձակ մասն է, ուր հաւատացեալ ժողովուրդը կը հաւաքուի աղօթելու կամ հետեւելու եկեղեցական զանազան արարողութիւններուն: Այժմ հաւատացեալներու հանգստութեան համար, ատեանին մէջ նստարաններ դրուած են: Ժամանակին սովորութիւն էր, որ այրերը աջ եւ կիները ձախ կողմերը նստէին:

Դասին աջակողմը գետեղուած կ'ըլլայ կաթողիկոսին կամ առաջնորդին գահը: Դասին աջ եւ ձախ կողմերը կը կանգնին հոգեւորականները, սարկաւագներն ու դպիրները եւ արարողութեանց ընթացքին, փոխն ի փոխ սաղմոս, աղօթք կը կարդան ու շարականներ կ'երգեն:

Աջ կողմի դասին կամ անկէ բացուող յատուկ սենեակի մը մէջ, որ *աւանդատուն* կը կոչուի, կը գտնուի մկրտութեան Աւագանը: Իսկ ձախ կողմի աւանդատան մէջ յատուկ պահարաններու մէջ գետեղուած կ'ըլլան դպիրներու շապիկները եւ եկեղեցական զգեստները:

Դ.- Բեմ. եկեղեցւոյ բարձր մասն է: Բեմին կեդրոնը հաստատուած կ'ըլլայ Ս. Խորանը կամ Ս. Սեղանը, որուն վրայ կը մատուցուի Ս. Պատարագը: Խորանին վրայ կը դրուին աշտանակներ, Խաչ, Աւետարան, եկեղեցական զարդեր, իսկ Ս. Խորանին կեդրոնը, Սուրբ Աստուածածինի նկարը՝ Յիսուս Մանուկը գրկին մէջ:

Խորանին երկու կողմերը պատին վրայ, կը գտնուին մէկական պահարան, որոնք կը կոչուին խորհրդանոց: Աջ կողմի խորհրդանոցին մէջ կը դնեն սկիհը, իսկ ձախ կողմի խորհրդանոցին մէջ՝ մասը, նշխարն ու գինին:

Հայ եկեղեցւոյ Ս. Խորանը միշտ արեւելք կը նայի: Որովհետեւ Յիսուսի խօսքին համաձայն, հայ եկեղեցին կը հաւատայ, որ երբ Յիսուսի գալստեան նշան Խաչը, արեւելքէն երեւի, այն ատեն Յիսուս Քրիստոս, բազմած ամպերու վրայ եւ հրեշտակներու բազմութեամբ, երկրորդ անգամ աշխարհ պիտի գայ, դատելու համար աշխարհը (Մատթէոս 24:30-31):

Հայ եկեղեցւոյ գմբէթը կազմուած պէտք է ըլլայ 12 սիւներէ, որոնք կը ներկայացնեն Յիսուսի 12 աշակերտները: Միաժամանակ կը խորհրդանշեն, որ եկեղեցին հիմնուած է Յիսուսի երկրաւոր առաքելութիւնը երկրի վրայ շարունակող եւ տարածող առաքեալներու քարոզութեամբ եւ միջոցաւ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Առիթով մը աշակերտները եկեղեցի առաջնորդել, եւ մանրամասնօրէն ցոյց տալ եկեղեցւոյ ներքնամասի տարբեր բաժանումները:

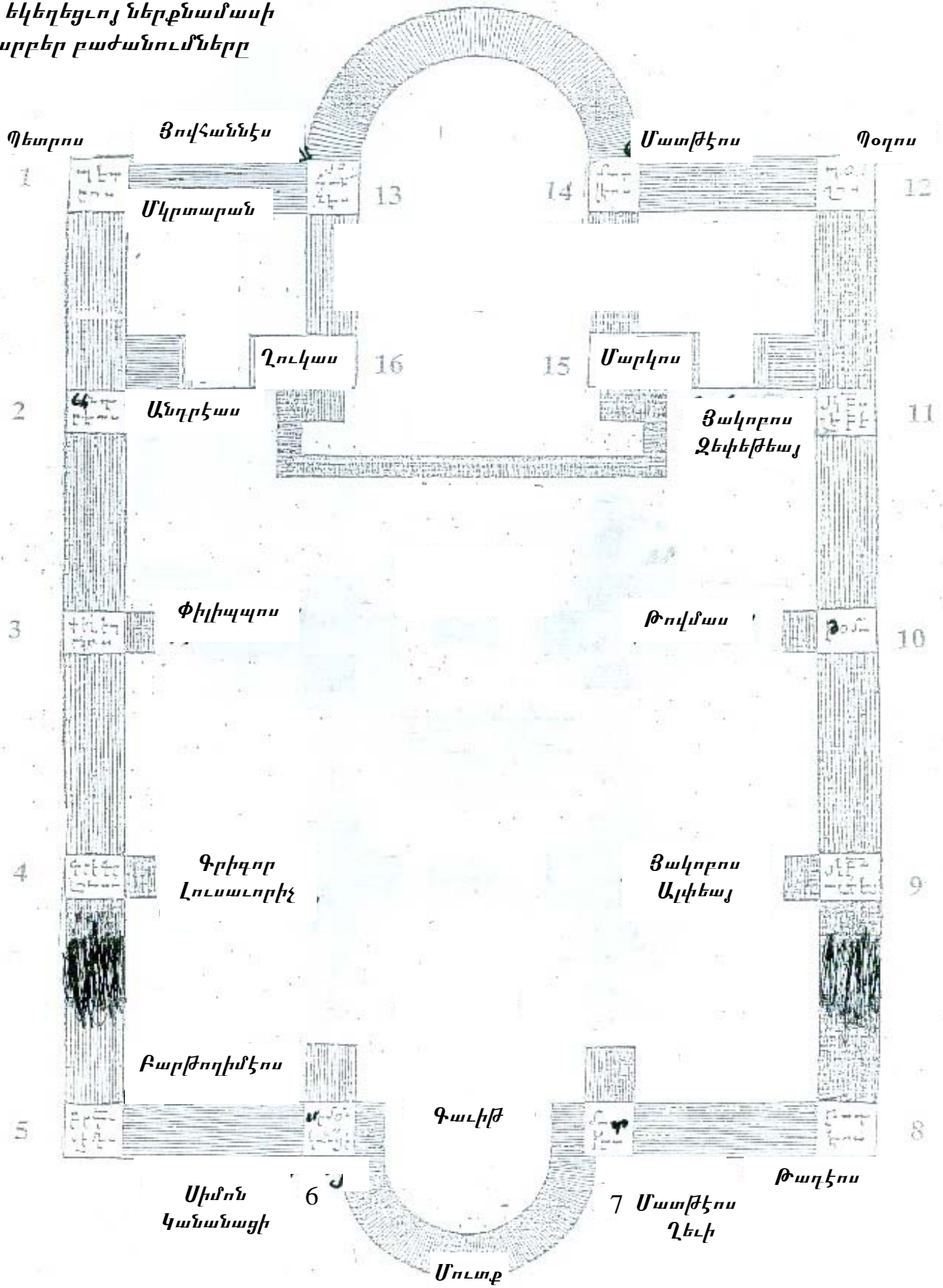
Չարցումներուն պատասխանէ՛

- 1.– Չայ եկեղեցւոյ շէնքը ներքին քանի՞ բաժանումներ ունի:
- 2.– Ի՞նչ բանի կը ծառայէ գաւիթը:
- 3.– Ատեանը եկեղեցւոյ ո՞ր մասն է: Չաւատացեալները ի՞նչ կ'ընեն ատեանին մէջ:
- 4.– Որո՞նք կը կանգնին դասին մէջ եւ ի՞նչ կ'ընեն: Կաթողիկոսին կամ առաջնորդին գահը դասին ո՞ր կողմը կը գտնուի:
- 5.– Մկրտութեան աւազանը ո՞ր կը գտնուի:
- 6.– Դպիրներու շապիկները եւ եկեղեցական զգեստները ո՞ր կը գտնուի:
- 7.– Բեմին կեդրոնը ի՞նչ կայ: Ինչի՞ կը ծառայէ սուրբ խորանը:
- 8.– Ըսէ՛ աջ եւ ձախ խորհրդանոցներուն մէջ ի՞նչ կը դրուին:
- 9.– Ինչո՞ւ հայ եկեղեցւոյ սուրբ խորանները միշտ արեւելք կը նային:
- 10.– Չայ եկեղեցւոյ շէնքը քանի՞ սիւներու կամ անկիւնաքար վէմերու վրայ շինուած կ'ըլլայ:
- 11.– Չայ եկեղեցւոյ գմբէթը քանի՞ սիւներէ կազմուած պէտք է ըլլայ, ինչո՞ւ:

Գրէ՛ եկեղեցւոյ ներքնամասի տարրեր բաժանումները

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՍՊԱՄՆԵՐ ԵՒ ԶԳԵՍՏՆԵՐ

Ա.- Հայ եկեղեցւոյ մէջ ժամերգութեան, պատարագի եւ խորհուրդներու ընթացքին, կը գործածուին գլխաւոր հետեւեալ սպասները.

1.- Աշտանակ: Փայտէ կամ մետաղէ պատուանդանով զանազան մեծութեամբ մոմակալ, որուն վրայ վառուելու մոմ կը գետեղուի: Աշտանակը խորանին վրայ կամ գրակային մօտ կը դրուի:

2.- Բուրվառ: Եկեղեցական սպաս, որուն մէջ վառուած ածուխ եւ խունկ կը դրուի, արարողութեան ընթացքին խնկարկութեան համար:

3.- Խնկաման: Խունկ լեցնելու փոքրիկ աման:

4.- Խնկանոց: Փոքրիկ աման, որուն մէջ վառուած ածուխ եւ խունկ կը դրուի, արարողութեանց ընթացքին ծխուելու համար:

5.- Սկիհ: Արծաթէ կամ ոսկիէ հաղորդութեան բաժակը, որուն մէջ կը դրուի պատարագի գինին:

6.- Մաղզմայ: Սկիհին տափակ կափարիչը: Պատարագի ընթացքին անոր վրայ կը դրուի հաղորդութեան նշխարը:

7.- Քչոց: 12 Բոժոժներով եզերուած եւ վեցթեւեան Քերովբէ հրեշտակի պատկերով մետաղէ սպաս, որ անցուած կ'ըլլայ հասակաչափ փայտի մը վրայ: Քչոցը կը խորհրդանշէ Աստուծոյ Գահին սպասարկող զԱստուած փառաբանող եւ Աստուծոյ հրահանգները կատարող Քերովբէ հրեշտակապետը իր զօրագունդով:

8.- Գաւազան: Քարոզի կամ եկեղեցական արարողութիւններու ընթացքին կը գործածեն վարդապետներ, եպիսկոպոսներ եւ կաթողիկոսներ: Երկու տեսակ գաւազաններ կան. ա.- վարդապետական, եւ բ.- եպիսկոպոսական:

9.- Խաչ: Նախաքրիստոնէական շրջանին՝ մահապարտներու յատուկ այս առարկան, կազմուած է երկու փայտերու իրարու խաչաձեւ միացումով: Քրիստոսի խաչելութեամբ եւ հրաչափառ յարութեամբ,

խաչը սրբագործուեցաւ եւ դարձաւ փրկագործութեան խորհրդանիշ: Ներկայիս, խաչը իր տարբեր չափերով եւ զարդարուած թանկարժէք քարերով, կը գործածուի եկեղեցական արարողութիւններու ընթացքին:

10.- Միւռոնաթափ Աղաւնի: Աղաւնին խորհրդանիշ պատկերը ըլլալով Սուրբ Հոգիին, Ս. Միւռոնը կը պահուի արծաթէ կամ մետաղեայ աղաւնիի մը մարմինին մէջ:

Բ.- Եկեղեցական արարողութիւններու մասնաւորաբար պատարագի եւ խորհուրդներու ընթացքին, եկեղեցականներ կը հագնին հետեւեալ զգեստները.

1.- Շապիկ: Մինչեւ ոտքերը երկարող խաչերով զարդարուած զգեստ, որ եկեղեցիէն ներս կը գործածեն դպիրներն ու սարկաւագները: Կայ նաեւ պատարագիչի յատուկ ճերմակ շապիկ:

2.- Ուրար: Երիզներով շրջապատուած նեղ ու երկար կտաւէ կտոր մը խաչերով զարդարուած, որ կը ձգուի սարկաւագի շապիկին վրայէն:

3.- Փորուրար: Քահանային յատուկ ուրար, աւելի լայն եւ այս անգամ վիզէն կախուելով միայն դէպի առջեւ երկարող:

4.- Գօտի: Փորուրարը մէջքին վրայ ամրացնելու եւ դենջակը կամ անձեռոցը կախելու մէջքի կապ:

5.- Բազպան: Պատարագիչի բազուկներուն վրայ կապուող կամ կոճկուող կերպասէ թեւնոց:

6.- Վակաս: Պատարագիչի ուսերուն վրայ հանգչող կիսաբոլորակաձեւ լայն ու բարձր օձիք:

7.- Սաղաւարտ: Յատուկ գլխարկ, որ քահանաներ եւ վարդապետներ կը գործածեն պատարագի ընթացքին:

8.- Խոյր: Եպիսկոպոսական երկճիւղ գլխարկ, որ եպիսկոպոսներ կը գործածեն պատարագի ընթացքին:

9.- Շուրջառ: Կիսաբոլորակաձեւ գունաւոր եւ զարդարուն զգեստ, որ կը շրջապատէ եկեղեցականին իրանը, կուրծքին վրայ ճարմանդով ամրապնդուող:

10.- **Եմփորոն:** Եպիսկոպոսի յատուկ ուրար, որ ուսերը, կռնակը եւ փորը կը ծածկէ:

11.- **Հողաթափ:** Եկեղեցիէն ներս գործածելու յատուկ ոտնաման:

12.- **Լանջախաչ:** Քահանայական եւ վարդապետական կուրծքի խաչ:

13.- **Պանակէ:** Եպիսկոպոսական եւ կաթողիկոսական կուրծքի ականակուռ (թանկագին քարերով պատրաստուած) գարդ:

14.- **Վեղար:** Գմբեթաձեւ գլխարկ, ծածկուած կ'ըլլայ ուսերէն վար երկարող սեւ կտաւով: Վեղար կրելու իրաւունք ունին կուսակրօն եկեղեցականներ (արեղայ, վարդապետ, եպիսկոպոս եւ կաթողիկոս):

14.- **Գրակալ:** Եկեղեցական գիրքերը բարձր պահող փայտէ շինուած առարկայ: Ան տարբեր չափերով կրնայ շինուիլ, գանազան գործածուած թիւններու համար: Գլխաւոր երեք տեսակի գրակալներ կան. ա. - Ատենի գրակալ, բ. - Դասի գրակալ, գ. - Բեմի գրակալ:

15.- **Փարջ:** Զեւք լուալու ջուրի մետաղեայ յատուկ աման:

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՍՊԱՍՆԵՐ ԵՒ ԶԳԵՍՏՆԵՐ

Խնկաման

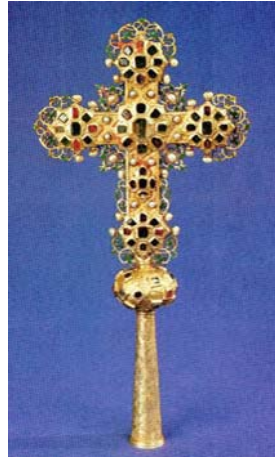
Խնկանոց

Աշտանակ

Բուրվառ

Ջեռաց խաչեր

Սկիհ

Մաղզմայ

Սկիհ Մաղզմայով

Քշոց

Վարդապետական
Գաւազան

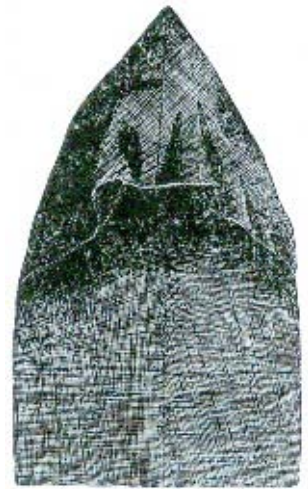
Եպիսկոպոսական
Գաւազան

Միւռոնաթափ
Աղաւնի

Շապիկ

Վեղար

Բազպան

Գօտի

Փարջ

Սաղաւարտ

Խոյր

Փորուրար

Ուրար

Հանձախաչ

Պանակէ

Հողաթափ

Բեմի Գրակալ

Ատեանի Գրակալ

Դասի Գրակալ

Ամբողջացո՛ւր պատարագի զգեստի մնացեալ անուաները

Բազպան

Վակաս

Ճարմանդ

*Եմփորոն երեք կտոր
մասերով կամ
բաժիններով*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՍ 1	Դատաւորներու Շրջան	էջ 3
ԴԱՍ 2	Սամուէլ Մարգարէ	էջ 11
ԴԱՍ 3	Սաւուղ Առաջին Թագաւորը	էջ 16
ԴԱՍ 4	Սողոմոն Իմաստունի Թագաւորութիւնը	էջ 22
ԴԱՍ 5	Եղիա Մարգարէ	էջ 29
ԴԱՍ 6	Եսայի Մարգարէ	էջ 39
ԴԱՍ 7	Յովհաննէս Մկրտիչի Ծնունդը	էջ 47
ԴԱՍ 8	Յիսուսի Տաճար Ընծայումը	էջ 57
ԴԱՍ 9	Յիսուսի Առաքելութիւնը	էջ 65
ԴԱՍ 10	Յիսուսի Ուսուցումները	էջ 73
ԴԱՍ 11	Յիսուսի Կարեւոր Ուսուցումներէն	էջ 78
ԴԱՍ 12	Լերան Քարոզը	էջ 85
ԴԱՍ 13	Յիսուս Կը Սորվեցնէ Հնազանդիլ Ծնողքին	էջ 89
ԴԱՍ 14	Բարեկամի Ընտրութեան Կարեւորութիւնը	էջ 93
ԴԱՍ 15	Գիտնալ Ներել Թշնամիներուն	էջ 97
ԴԱՍ 16	Սէր Աստուծոյ Եւ Ընկերոջ	էջ 101
ԴԱՍ 17	Եկեղեցոյ Հիմնադրութիւնը եւ Հայց Առաքելական Եկեղեցի	էջ 105
ԴԱՍ 18	Հայ Եկեղեցոյ Շէնքը եւ Եկեղեցոյ Ներքնամասը	էջ 110
ԴԱՍ 19	Եկեղեցական Սպասներ Եւ Զգեստներ	էջ 114